

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**SURİYELİ KADIN VE ÇOCUKLARIN SOSYAL ENTEGRASYONU
(İSTANBUL İLİ SULTANBEYLİ İLÇESİNDE NİTEL BİR ARAŞTIRMA)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatma BULUT ŞİMŞEK

**Enstitü Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Enstitü Bilim Dalı : Çalışma Ekonomisi ve Sosyal Siyaset**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Abdurrahman BENLİ

OCAK-2021

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SURİYELİ KADIN VE ÇOCUKLARIN SOSYAL ENTEGRASYONU
(İSTANBUL İLİ SULTANBEYLİ İLÇESİNDE NİTEL BİR ARAŞTIRMA)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatma BULUT ŞİMŞEK

Enstitü Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Enstitü Bilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Sosyal Siyaset

“Bu tez sınavı 13/01/2021 tarihinde online olarak yapılmış olup aşağıda isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİÜYESİ	KANAATİ
Doç. Dr. Abdurrahman BENLİ	BAŞARILI
Doç. Dr. Bora YENİHAN	BAŞARILI
Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir ALTINSOY	BAŞARILI

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLIK BEYAN FORMU

Sayfa : 1/1

Öğrencinin

Adı Soyadı	: Fatma BULUT
Öğrenci Numarası	: Y166005023
Enstitü Anabilim Dalı	: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Enstitü Bilim Dalı	: Çalışma Ekonomisi ve Sosyal Siyaset
Programı	: Yüksek Lisans
Tezin Başlığı	: Suriyeli Sığınmacıların Sosyal Entegrasyonu; Sultanbeyli Belediyesi Örneği
Benzerlik Oranı	: %8

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.

21.12.2020 İmza

Sakarya Üniversitesi ..... Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere @sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

İmza

Uygundur

Danışman
Unvanı / Adı-Soyadı: Doç. Dr. Abdurrahman BENLİ

Tarih: 13.01.2021

İmza:

Enstitü Birim Sorumlusu Onayı

EYK Tarih ve No:

ÖNSÖZ

Tez çalışmamın yürütülmesi sırasında desteğini esirgemeyen danışmanım Doç. Dr. Abdurrahman BENLİ' ye, tez aşamasındaki katkılarından dolayı Sayın Elif KIRDAR' a ve bu aşamaya gelmeme katkı sağlayan tüm hocalarıma teşekkürü borç bilirim.

Tez aşamasındaki yoğun çalışmalarım sırasında sabır gösterip, desteklerini esirgemeyen canım anneme, babama, ağabeylerime, Tuba YILMAZ BULUT' a manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen çok değerli eşim Yusuf ŞİMŞEK' e ve en büyük motivasyon kaynağım olan canım kızım Ece Zümra ŞİMŞEK' e sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Fatma BULUT ŞİMŞEK

13.01.2021

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iii
TABLO LİSTESİ	iv
ŞEKİL LİSTESİ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: GÖÇ VE ENTEGRASYON OLGULARININ KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVESİ	4
1.1. Göç Kavramı.....	4
1.2. Göç Çeşitleri.....	5
1.3. Göç Kuramları	6
1.4. Göçmen, Mülteci, Sığınmacı, Şartlı Mülteci, Geçici Koruma ve İkincil Koruma Kavramları.....	9
1.4.1. Menşe (Kaynak) Ülke	12
1.4.2. Transit Ülke.....	14
1.4.3. Hedef Ülke	15
1.5. Entegrasyon Kavramı	15
1.5.1. Sosyal Entegrasyon	17
1.5.2. Kültürel ve Yapısal Entegrasyon.....	17
1.5.3. Siyasal Entegrasyon	18
1.5.4. Ekonomik Entegrasyon	19
1.6. Göç Olgusunun Eğitim, İstihdam, Kalkınma ve Sağlık İle İlişkisi	19
1.6.2. Göç ve İstihdam	20
1.6.3. Göç ve Kalkınma.....	21
1.6.4. Göç ve Sağlık	22
1.7. Kadın, Çocuk ve Göç	23
1.7.1. Kadın ve Göç.....	23
1.7.2. Çocuk ve Göç	25

BÖLÜM 2: TÜRKİYE’DE TARİHSEL SÜREÇTE GÖÇ HAREKETLİLİĞİ VE GÖÇMENLERİN ENTEGRASYONUNA YÖNELİK UYGULAMALAR	27
2.1. Menşe, Transit ve Hedef Ülke Türkiye	28
2.1.1. Menşe (Kaynak) Ülke Türkiye.....	28
2.1.2. Transit Ülke Türkiye	30
2.1.3. Hedef Ülke Türkiye.....	31
2.2. Türkiye’deki Düzensiz Göç.....	32
2.3. Türkiye’de Göç Mevzuatı	34
2.4. Suriye Krizi ve Geçici Koruma Statüsünde Türkiye’de İkamet Eden Suriyeliler...	36
2.5. Türkiye’deki Suriyelilerin Yasal Statüleri	41
2.6. Türkiye’de Bulunan Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Kadınlar.....	42
2.7. Türkiye’de Bulunan Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Çocuklar	44
BÖLÜM 3: SURİYELİ KADIN VE ÇOCUKLARIN SOSYAL ENTEGRASYONU (İSTANBUL İLİ SULTANBEYLİ İLÇESİNDE NİTEL BİR ARAŞTIRMA)	46
3.1. Araştırmanın Amacı	47
3.2. Araştırmanın Önemi	49
3.3. Araştırmanın Kapsamı.....	49
3.4. Araştırmanın Yöntemi	50
3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	51
3.6. Araştırmanın Bulguları	51
3.6.1. Demografik Özellikler	51
3.6.2. Göç Bilgileri.....	53
3.6.3. Sosyal Entegrasyon	54
3.6.4. Yapısal Entegrasyon.....	59
3.6.5. Kültürel Entegrasyon	66
SONUÇ	69
KAYNAKÇA.....	73
EKLER	84
ÖZGEÇMİŞ	117

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
BM	: Birleşmiş Milletler
GKY	: Geçici Koruma Yönetmeliği
IOM	: Uluslararası Göç Örgütü
NATO	:Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
TDK	: Türk Dil Kurumu
TNSA	: Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
UNHCR	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
YUKK	: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu
Yy	: Yüzyıl
Vb	: ve benzeri

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 : Göç İçin İtici ve Çekici Faktörler.....	8
Tablo 2 : Türkiye'de Bulunan Kayıtlı Suriyeli Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı	43
Tablo 3 : Türkiye'de Bulunan Geçici Koruma Altındaki 18 Yaş ve Altı Suriyeli Nüfus.....	44
Tablo 4 : Suriyeli Katılımcıların Demografik Özellikleri	52
Tablo 5 : Göç Yeri Tercih Nedeni ile Suriyelilere Karşı İlçe Halkının Tutumu Arasındaki İlişki.....	54
Tablo 6 : Suriyeli Katılımcıların Göç Yeri Tercih Nedeni ile Suriyeli Çocukların Okula Uyumunu Arasındaki İlişki.....	55
Tablo 7 : Suriyeli Katılımcıların Göç Yeri Tercih Nedeni ile Sağlık Kurumu Tercih İlişkisi.....	56
Tablo 8 : Suriyeli Katılımcıların Göç Yeri Tercih Nedeni ile İlçeye Uyum Sağlamada En Fazla Sıkıntı Çektikleri Konu Hakkındaki Görüşleri	58
Tablo 9 : Suriyeli Katılımcıların Göç Yeri Tercih Nedeni ile Belediye Etkinliklerine Katılımı Arasındaki İlişki.....	59
Tablo 10 : Eğitim Durumu ile Suriye'deki İş Tecrübesi İlişkisi	60
Tablo 11 : Suriyeli Katılımcıların Eğitim Durumu ile Gelirlerini Sağlama Şekli Arasındaki İlişki.....	61
Tablo 12 : Suriyeli Katılımcıların Eğitim Durumu ile Kadının Çalışmasına Dair Aile Görüşü Arasındaki İlişki	62
Tablo 13 : Suriyeli Katılımcılarda Eğitim Durumu ile Aile Yapısında Çalışan Çocuk Sayısı.....	63
Tablo 14 : Suriyeli Katılımcıların Eğitim Durumu ile Meslek Edindirme Kursuna Katılım Arasındaki İlişki.....	64
Tablo 15 : Suriyeli Katılımcıların Eğitim Durumu ile Yardım Alma Arasındaki İlişki. 65	
Tablo 16 : Suriyeli Katılımcıların Eğitim Durumu ile Dernek Faaliyetleri Tercih Arasındaki İlişki.....	66
Tablo 17 : Eğitim Durumuna Göre Belediyeden Talep Edilen Hizmetler	68
Tablo 18 : Sosyal Entegrasyon Temasına Ait Kategori ve Tanımlar	101
Tablo 19 : Yapısal Entegrasyon Temasına Ait Kategori ve Tanımlar.....	106
Tablo 20 : Kültürel Entegrasyon Temasına Ait Kategori ve Tanımlar	111

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: 2012-2020 Yılları Arasında Türkiye'deki Düzensiz Göçmen Sayısı.....	33
Şekil 2: 2012-2020 Yılları Arasında Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Sayısı	40
Şekil 3: Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerde Eğitim Çağındaki Nüfus ile Öğrenci Sayısı Arasındaki Fark	45
Şekil 4: Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Göç Ettikleri Yerleri Tercih Nedenleri	53
Şekil 5: Katılımcıların Suriye'ye Geri Dönme Düşünceleri.....	67

Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Özeti

Yüksek Lisans	☒	Doktora	☐
Tezin Başlığı: Suriyeli Kadın ve Çocukların Sosyal Entegrasyonu (İstanbul İli Sultanbeyli İlçesinde Nitel Bir Araştırma)			
Tezin Yazarı: Fatma BULUT ŞİMŞEK		Danışman: Doç. Dr. Abdurrahman BENLİ	
Kabul Tarihi: 13.01.2021		Sayfa Sayısı: vii (ön kısım) + 117 (tez)	
Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkiler		Bilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Sosyal Siyaset	
<p>Bu çalışma, İstanbul'da en çok Suriyeli barındıran ilçelerden biri olan Sultanbeyli Belediyesi tarafından yapılan sosyal entegrasyon çalışmalarının neler olduğunu belirtmek ve bu çalışmalar doğrultusunda entegrasyon aşamalarını araştırmak amacıyla yapılmıştır. Entegrasyon süreci ele alınırken, dezavantajlı gruplardan olan kadın ve çocuklar üzerine odaklanılmıştır. Çalışma ağırlıklı olarak, ilçede yer alan Mülteciler ve Sığınmacılar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği'ndeki faaliyetlerden yararlanan kadın ve çocuklar ile tamamlanmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bilgilerin analizi, NVIVO12 nitel veri analiz yöntemiyle gerçekleştirilmiştir.</p> <p>Nisan 2011 tarihinde başlayan Suriye'deki insani krizin sonucunda en fazla Suriyeli barındıran ülkelerden biri olan Türkiye'de "özel olarak korunması gerekenler" içerisinde yer alanların entegrasyonuna yönelik olarak kısa ve uzun vadede neler yapılabileceğinin tartışılıyor olması önemini korumaktadır. Birçok kamu kurumunun sorumluluğunun yanı sıra özellikle belediyelerin sosyal sorumlulukları bakımından Suriyelilerin sosyal entegrasyonuna yönelik çabaları dikkat çekicidir. Bu çerçevede ciddi boyutlara varan "Mülteci" krizlerini daha aza indirmek ve bu kişilerin topluma uyumlarını sağlamak için daha önce karşılaşılan problemleri de ele alarak; çadır kentler-kamplar oluşturulurken Suriyelilerin uyumu için planlı bir çalışmanın yapılmaması-yapılamaması ve bunların çeşitli işlerde çalışarak sosyal hayata entegre olmaya çaba sarf ettikleri gözlemlenen bir kısım Suriyelilerin geçici "misafir" olmayacağına anlaşılması ile daha geniş kapsamlı ve uzun vadeli bir uyumun planlanmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Zira entegrasyon toplumun bütün olarak kalması ve düzenin bozulmaması için önemlidir. Bu denli önemli bir yere sahip olan entegrasyon süreci dezavantajlı gruplar için daha büyük bir öneme sahiptir.</p>			
Anahtar Kelimeler: Kültür, Entegrasyon, Kadın, Çocuk, Geçici Koruma			

Sakarya University
Institute of Social Sciences Abstract of Thesis

Mastes Degree	☒	Ph.D.	☐
Title of Thesis: Social Integration of Syrian Women and Children (A Qualitative Research From Sultanbeyli District of İstanbul Province)			
Author of Thesis: Fatma BULUT ŞİMŞEK		Supervisor: Assoc. Prof. Abdurrahman BENLİ	
Accepted Date: 13.01.2021		Number of Pages: vii (pretext) + 117 (main body)	
Department: Labour Economics and Industrial Relations		Subfield: Labour Economics and Social Politics	
<p>This study was conducted in order to investigate the social integration activities carried out by Sultanbeyli Municipality, one of the districts hosting the most Syrians in Istanbul, and the integration stages as a result of these studies. While discussing the integration process, the focus has been on women and children, who are among the disadvantaged groups. The work was mainly completed with women and children benefiting from the activities of the Refugees and Asylum Seekers Assistance and Solidarity Association in the district. Semi-structured interview technique was used in the research. The analysis of the information obtained in the study was analyzed with the NVIVO12 qualitative data analysis method.</p> <p>April 2011 began as a result of the humanitarian crisis in Syria, one of the most Syrians host country Turkey, "particularly in need of protection" in as for the integration of location field is shorter and debated could do what in the long run remains important. In addition to the responsibility of many public institutions, the efforts of the municipalities towards the social integration of Syrians are remarkable. In this context, by addressing the problems previously encountered in order to reduce the "refugee" crises, which have reached serious dimensions, and to ensure their integration with the society; While tent cities and camps were being established, the need for a wider and long-term harmony has emerged with the understanding that some Syrians who are observed to be working in various jobs and trying to integrate into social life will not be temporary "guests". Because integration is important in order for the society to remain as a whole and not to disrupt the order. The integration process, which has such an important place, is of greater importance for disadvantaged groups.</p>			
Keywords: Culture, Integration, Woman, Child, Temporary Protection			

GİRİŞ

Göç, coğrafi mekân değiştirme sürecinin sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi boyutlarıyla toplum yapısını değiştiren nüfus hareketidir. Göç hadisesi sadece sayısal büyüklük olarak değil, göç olgusuna taraf olan ülkeler, bu ülkelerin toplumları ve bu toplumları oluşturan bireylerin yaşamlarında meydana getirdiği değişimlerin büyüklüğüyle de önem arz eden bir konudur. Milyonlarca insan yasal ve yasadışı yollardan başka ülkelere gitme girişiminde bulunmaktadırlar. Bu çerçevede göç sorunu oldukça karmaşık, çözümlenmesi zor bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği 2019 verilerine göre, dünya genelinde 79,5 milyon insan zorla yerinden edilmiştir. Bu rakam 2010 yılındaki 41 milyon rakamını ikiye katlamıştır. Zorla yerinden edilen 79,5 milyon kişi 3 grup olarak ele alınmıştır. Birinci grup; çatışma, zulüm gibi nedenlerle ülkesini terk edenlerdir. Birinci grubu mülteciler oluşturmaktadır, ikinci grubu sığınmacılar, üçüncü grubu ise ülke içinde yer değiştiren kişiler oluşturmaktadır.

Yukarıda bahsi geçen rakamlardan da anlaşılacağı üzere, göç insanlık var oldukça devam etmektedir. Bahsi geçen rakamlara oldukça etki eden göç dalgalarından biri de, 2011 yılında Suriye'de başlayan çatışma ortamından kaçan Suriyelilerin oluşturduğu göç dalgasıdır. Ortaya çıkan insani kriz neticesinde Türkiye, konumu nedeniyle Suriyelilerin en fazla göç ettiği ülkelerden biri olmuştur. Bu kriz karşısında açık kapı politikası uygulayan Türkiye'de güncel rakamlara göre 3.500.000'u aşkın Suriyeli mevcuttur. Sayıları azımsanmayacak kadar çok olan Suriyeliler, göçün karmaşık yapısının beraberinde getirdiği birçok sorunu da ortaya çıkarmıştır. Çözülmesi gereken sorunlardan biri de sosyal entegrasyonu sağlamaktır. Entegrasyonun hem kaynak ülke hem de menşe ülke toplumları için karşılıklı olarak önemi büyüktür. Yerel yönetimlerin yapmış olduğu çalışmalar, belediyenin kendi içerisindeki düzenin korunması açısından büyük öneme sahiptir. Entegrasyon konusunda yapılan çalışmaların tekdüze olmaması, dezavantajlı gruplara yönelik olarak ayrı çalışmaların yapılması da entegrasyon kadar büyük bir öneme sahiptir. Örneğin; göç olgusunun nedenlerine bağlı olarak kadınlar ve çocuklar, diğer gruplardan daha fazla göçten etkilenmektedir. Bu etki göz önünde bulundurularak entegrasyon sürecine katkı sağlayacak olan tüm çalışmalarda dezavantajlı gruplar göz önünde bulundurulmalıdır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır; birinci bölümde literatür taraması yapılmıştır. Göç, göç çeşitleri, göç kuramları, entegrasyon kavramı, göç yazınında kadın ve çocuk konularına değinilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde Türkiye'nin göç tarihinden bahsedilirken ayrıca Suriye iç savaşının nedenleri ve Türkiye'deki Suriyeli nüfusun demografik özellikleri, yıllara göre Türkiye'de Suriyeli sayısı ve Türkiye'de Suriyelilerin yasal statüsüne dair bilgilere yer verilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise saha araştırmasında elde edilen verilerin analizi yapılmıştır. Son olarak çalışmanın bütününe bakılarak sonuç ve öneri kısmı oluşturulmuştur.

Çalışmanın Amacı

Göç, akademik anlamda oldukça fazla ele alınan bir konudur. Suriye krizinin patlak vermesiyle, göç alanında yeni bir akademik yazın alanı ortaya çıkmıştır. Suriyelilerin ülkemize sığınması neticesinde ortaya çıkan entegrasyon ihtiyaçlarının karşılanması ve bu ihtiyaçların karşılanmasını sağlayan aktörlerinden biri olan yerel yönetimlerin çalışmaları da ele alınan konulardan biridir. Tüm bunlardan hareketle çalışmada, İstanbul'da Suriyeli nüfusun en fazla olduğu ilçelerden biri olan Sultanbeyli'de, dezavantajlı gruplardan olan kadın ve çocuklara yönelik olarak yapılan toplumsal entegrasyon çalışmalarının neler olduğunu araştırmak amaçlanmıştır.

Çalışmanın Konusu

Göç kavramı insanlık tarihiyle birlikte ortaya çıkmış bir olgudur. İnsanlık tarihi kadar eski olan bu olgu beraberinde birçok alanı da etkilemektedir. Hem göç alan, hem de göç veren toplumlar, karşılıklı olarak bu olgudan etkilenmektedir. Bu karşılıklı etkide bulunan toplumların birbiriyle uyum içinde olmasının en önemli aktörlerinden biri de yerel yönetimlerdir. Çalışma konusu, yerel yönetimlerin yaptıkları çalışmaların, kadın ve çocukların entegrasyonundaki önemini ortaya çıkarmaktır.

Çalışmanın Önemi

Literatürde göçe ilişkin birçok araştırma yapılmış olsa bile özel olarak incelenmesi gereken göç eden Suriyeli kadın ve çocuk nüfusuna yönelik çalışmaların sayısı oldukça azdır. Göçün toplumsal etkileri üzerine yapılan çalışmalara, Suriyeli nüfusun en fazla olduğu ilçelerden biri olan Sultanbeyli ilçesindeki kadın ve çocuklara yönelik yapılan

entegrasyon çalışmalarının ortaya çıkarılarak eklenmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışma yapılırken nitel verilerden yararlanılmıştır. Saha çalışmasında yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Toplam 15 kişiyle görüşme yapılmıştır. Görüşmeler ağırlıklı olarak Mülteciler ve Sığınmacılar Dayanışma ve Yardımlaşma Derneğinin faaliyetlerinden yararlanan kadın ve çocuklar ile gerçekleştirilmiştir.

Görüşme yapılan kişilere sırasıyla; demografik özellikler; göç bilgileri ve entegrasyon çalışmaları olarak toplam 3 başlık altında sorular yöneltilmiştir. Görüşme esnasında görüşme yapılacak olan kişilerin bilgisi dahilinde ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Mülakata ilişkin cevaplar bilgisayara ortamına aktarıldıktan sonra nitel araştırma analiz programı olan NVIVO12 ile analiz edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırma 15 kişi ile yarı yapılandırılmış görüşme şeklinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu kadın ve çocuklar oluşturmaktadır. Araştırma ağırlıklı olarak entegrasyon amaçlı yapılan çalışmaların en yoğun olduğu Mülteciler ve Sığınmacılar Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği'nin faaliyetlerinden yararlanan Suriyeli kadın ve çocuklarla yapılmıştır. Çocuklar ile ilgili bilgiler alınırken aileleri ile görüşme yapılmıştır.

BÖLÜM 1: GÖÇ VE ENTEGRASYON OLGULARININ KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVESİ

1.1. Göç Kavramı

İnsanlık tarihi ile var olmaya başlayan bir kavram olan göç kısaca, insanların bireysel veya toplu halde, geçici veya kalıcı olarak yer değiştirmeleri olarak tanımlanabilmektedir. Bu yer değiştirmeler çeşitli nedenlere bağlı olarak gerçekleşmektedir. Geçmişte daha çok açlık, savaş veya coğrafi nedenlerle olurken günümüzde bu nedenler yerini siyasi, kültürel, iktisadi nedenlere bırakmıştır. Göç savaş, baskıya uğrama, çatışma gibi zaruri nedenlerle olabileceği gibi, hayat standartlarını yükseltmek amacıyla da ortaya çıkabilmektedir.

Göç olgusu sadece göç alanları değil küreselleşmenin yarattığı etkiden nasibini almış tüm coğrafyaların en başta gelen konulardandır. Dünyada her toplum doğrudan ya da dolaylı olarak göçten etkilenmiştir. Bu etkilenme 20. yüzyılın ikinci yarısında kendisini daha çok hissettirmiş, artan toplu nüfus hareketleri ise göçmen olarak nitelendirilen nüfusta artışa neden olmuştur. Bunu destekleyecek bir veri ortaya koyan Birleşmiş Milletler (BM) konuyla ilgili olarak; göçmen nüfusun son 20 yıldaki hızıyla artmaya devam etmesi durumunda, uluslararası sığınmacı sayısının 2050 yılında 405 milyona kadar çıkabileceğini ifade etmiştir (Türkiye Göç Raporu, 2016: 24).

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (6458) madde 3'te göç; “*Yabancıların, yasal yollarla Türkiye'ye girişini, Türkiye'de kalışını ve Türkiye'den çıkışını ifade eden düzenli göç ile yabancıların yasa dışı yollarla Türkiye'ye girişini, Türkiye'de kalışını, Türkiye'den çıkışını ve Türkiye'de izinsiz çalışmasını ifade eden düzensiz göçü ve uluslararası koruma*” şeklinde tanımlanmıştır (YUKK, 2013).

Göç üzerine yapılan tanımlarda bir görüş birliği sağlanamamıştır ve konu üzerine birçok tanım yapılmıştır. Bu tanımlardan bazıları şunlardır;

Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde göç, bireysel veya toplu olarak ekonomik, toplumsal ve siyasi nedenlerden dolayı bir yerden başka bir yere gitme durumu şeklinde tanımlanmıştır (TDK, 2009).

Uluslararası göç örgütü ise göçü; sebebi, süresi ya da şekli ne olursa olsun insanların uluslararası bir sınırı geçerek ya da devlet içinde yer değiştirdiği nüfus hareketleri olarak ifade etmiştir. Bu tanımın içerisine literatürde göçmenlerle ilgili olarak kullanılan kavramlardan olan sığınmacılar, yerinden edilmiş/çıkarılmış kişiler ve yaşam kalitesini artırmak amacıyla göç etmiş ekonomik göçmenlerde dahil edilmiştir (IOM Göç Terimleri Sözlüğü, 2009: 22).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı gibi göç konusundan birbirinden farklı tanımlar yapılmıştır. Genel anlamda bakıldığında ise yapılan tanımlarda benzer noktalar olduğu söylenebilir;

-Bu benzerliklerden ilki yapılan tanımlarda yer değiştirme eyleminin varlığıdır. İki nokta arasında yer değiştirme eylemi yapılan tanımlarda benzerlik göstermektedir.

-Benzerliklerden ikincisi ise tanımlarda yer alan kimin bu eylemi gerçekleştirdiğidir. Tanımlara bakıldığında göç olgusu bireysel ya da toplu olarak yapılmaktadır.

1.2. Göç Çeşitleri

Göç kişilerin kendi iradeleriyle veya iradelerinin dışında oluşmaktadır. Bireyler kendi istekleri ya da yaşadıkları toplumun etkisiyle göç kararı vermektedir. Göçün yapmış olduğu etkiyi anlamak için neden yapıldığını anlamak önem arz etmektedir (Ünsal, 2019: 53). Bu nedenle göç kavramı açıklanırken değinilmesi gereken bir diğer hususta göç çeşitlerinin neler olduğudur. Göç çeşitleri de göçün tanımı kadar farklı görüşlerin olduğu bir konudur. Genel olarak göç çeşitleri, düzenli ve düzensiz göç, iç ve dış göç, gönüllü ve zorunlu göç şeklindedir.

Düzenli ve düzensiz göç, bu sınıflandırma yapılırken kullanılan diğer kavramlar yasal ve yasadışı göç kavramlarıdır. Düzenli göçte kişi göç eylemini gerçekleştirirken tüm kurallara uygun biçimde hareket eder. Gideceği ülkeye girişte lazım olan tüm belge ve izinlere sahiptir. Düzensiz göçte ise kişi, ayrıldığı ülkeden çıkış için gerekli olan belgelere sahip değildir. Ayrıca gittiği ülkeye göç etmek için gerekli izin ve belgelere de sahip değildir. Bu şekilde ülkeye giriş yapan veya izinli şekilde girerek izni bitmiş olmasına rağmen ülkeyi terk etmeyen kişiler bu göç türünde düzensiz göçmen olarak tanımlanmaktadır (Akıncı vd., 2015: 63).

Göç ile ilgili yapılacak diğere bir ayırım ise iç ve dış göçtür. Bu ayırım yapılırken göç hareketinin hangi sınırlar içinde yapıldığına bakılmaktadır. Yapılacak göç hareketi ülkenin kendi sınırları içerisinde gerçekleşiyorsa buna iç göç denmektedir (Sağlam, 2006: 34). Bu göçler ülke nüfusunda herhangi bir değişikliğe sebep olmaz. Sadece illerin nüfusunda artış ya da azalış meydana gelir. İç göç hareketlerine bakıldığında toplumsal, siyasal ve ekonomik nedenli göçler genelde sosyo-ekonomik açıdan geri kalmış bölgelerden daha gelişmiş bölgelere doğru yapılmaktadır (Koçak ve Terzi, 2012:170). Yapılan göç ülke sınırları içerisinde olmayıp bir ülkeden başka bir ülkeye yapılıyorsa buna dış göç denmektedir (Sağlam, 2006: 34).

Dış göçler genelde, savaş, çatışma gibi zorunlu sebeplerden kaynaklanmaktadır. İç göçte ki amaç genellikle daha iyi ve konforlu bir yaşam daha iyi ekonomik durum ve statü kazanmaktır. UNESCO ise bu ayrımı şu şekilde yapmıştır: İç göç, bir ülkedeki il, ilçe veya belediyeden aynı ülkedeki başka bir il, ilçe veya belediyeye gitmektir. Dış göçte ise insanlar bireysel veya toplu halde bir ulustan başka bir ulusa göç etmektedir. İç göç, toplumda herhangi bir değişikliğe yol açmamakta ve bu özelliği nedeniyle varış noktası bağlamında önemsiz olarak nitelendirilecek göçtür. Buna turizm veya çalışmak için ülke içi yer değiştirmeler örnek verilebilir. Dış göçte ise uluslararası bir göç söz konusudur. Dolayısıyla toplumlarda ve nüfusta önemli değişikliklere neden olur (www.unesco.org).

Göç çeşitlerinden biri de kişinin göçü yapma nedenlerinin ayırımına göre olan göçtür. Bu tür göçler iradi (gönüllü) ve zorunlu göç olarak ikiye ayrılmaktadır. İradi göçte, yapılacak olan göç eylemi insanların tamamen kendi isteği üzerine gerçekleşmektedir. Bu göç türünde amaç, gidilecek olan yerde daha iyi bir yaşam sürmektir. Zorunlu göçte ise iradi göçün tam tersi olarak göç eylemi kişinin yaşamış olduğu yerdeki baskı nedeniyle tamamen isteğinin dışında gerçekleşme durumu vardır (Koçak ve Terzi, 2012: 171).

1.3. Göç Kuramları

Göçün nedenleri, özellikleri ve oluşum aşamalarını veya göçün olumlu ya da olumsuz olarak sınıflandırılabilir etkilerini anlamak için geliştirilen kuramlara göç kuramları

denilmektedir. Göç olgusunu doğrudan ilgilendiren kuramlar veya dolaylı etkileyen kuramlar bu kapsamdadır (Çakır, 2011: 135).

Genel olarak; fayda-maliyet yaklaşımı, itici ve çekici güçler yaklaşımı ile seçkinlik yaklaşımı olarak göçü ele alan 3 kuramdan bahsedilebilir (Çelik, 2005: 168).

Göç yaklaşımlarından ilki olan "fayda-maliyet" yaklaşımıdır. Burada kendi faydasını ve kazanımlarını en yüksek düzeye çıkarmaya çalışan birey söz konusudur. Bireyin göç etmesine karar verdirecek olan sebep, kendisinin veya birlikte göç edeceği kişilerin elde edecekleri kazancın, göç maliyetlerinden fazla olmasıdır. Bu yaklaşımda kişinin elde edeceği faydaların en başında yaşam boyu kazanımları gelmektedir. Bu kazanç ise göç edecek olan kişinin göç ettiği ve edeceği yerlerdeki ücret düzeyleri üzerinden ölçülmektedir(Özcan, 2016: 196).

Diğer bir yaklaşım ise "itme-çekme yaklaşımı"dır. Bu yaklaşımda ise, bireyin bulunduğu bölgedeki iticilik ve göç edeceği bölgedeki çekicilik faktörlerinin göz önüne alınarak göçün bu nedenlere bağlı olarak yaptığı görüşü vardır. İtici güçlerin en başında işsizlik, düşük gelir, eğitim ve sağlık sorunları vb. gelirken çekici güçler de ise bunların tam tersi olan yüksek gelir, iyi istihdam şartları ve iyi eğitim-sağlık fırsatları gelmektedir (Çelik, 2006:150) İtme çekme kuramı açısından göç nedenlerinin neler olduğundan bahseden Everett Lee'ye göre ilk etmen bireyin yaşadığı yer ile ilgili olan ve insanları çeken-iten çok etmen mevcuttur. Buna göre köken ülkede dezavantajlı durumda olan konuları gidilecek olan ülkede avantajlı konuma getirmek bu kuramda esas amaçtır (Kara, 2015: 35).

Tablo 1: Göç İçin İtici ve Çekici Faktörler

İtici faktörler	Çekici faktörler
<p>*Küreselleşme/sanayileşme ile ilgili yaşanan gelişmeler sonucu kırsal-şehir hayatında sosyo-ekonomik gelişmişlik farkı, Fiyatların düşüşü veya gelir getiren doğal kaynakların azalması</p> <p>*İstihdam-sağlık-eğitim sorunsalı, politik-din ve/veya etnik ayrımcılığa maruz kalma,</p> <p>*Güvenliğe bağlı gelişen nedenler</p>	<p>*Daha iyi ve konforlu yaşam,</p> <p>*Geniş istihdam olanakları, iyi sağlık ve eğitim imkânları,</p> <p>*Yaşam kalitesini sağlamada en önemli unsurlardan biri olan güvenli ortam,</p>

Kaynak: (Şahin ve Yiğit, 2016: 69)

Bahsedilen kuramda itici ve çekici faktörler oldukça farklı bir yapı arz etmektedir. Bu yapıya her şey neden olabilmektedir. Örneğin; itici ve çekici faktörler yukarıdaki açıklamadan da anlaşılacağı üzere bireysel ve görecelidir. Zira bireylerin yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi vb. nedenlere bağlı olarak itici ve çekici faktörler değişkenlik gösterebilir. Bu nedenler ise bu kuram için demografik verilerin ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Kuramda bireyler göç edecekleri yerde sosyal anlamda fayda elde edip etmeme durumunu dikkate almaktadır. Örneğin çocuklu bir aile için gidilecek ortamda eğitim imkânları önem arz ederken çocuksuz aile için bu önemsiz bir konudur (Çağlayan, 2006: 73). Emekli olan ve daha sonra çalışmayan birey için gidilecek yerdeki istihdam koşulları önemsizdir.

Seçkinlik yaklaşımında, bireyler göç ettikleri takdirde yakalayacakları fırsat veya yaşayacakları belirsizlik ile maliyetleri göz önüne alarak seçimlerini belirler. Bu yaklaşıma göre kırsal alandan göç eden bireyler seçkin bireylerdir. Bu yaklaşımda göç edenler eğitim, yaş, cinsiyet gibi özellikler bakımından seçkindirler. Göçmen grubunu bu yaklaşıma göre erkek, iyi eğitilmiş, bekar vb. seçkin olarak kabul edilecek özelliklere sahip bireyler oluşturmaktadır (Çelik, 2002: 276). Seçkinlik yaklaşımı iç ve dış göç

açısından farklı şekilde değerlendirilebilir. Dış göçte göç edilecek ülke için daha fazla nitelik gerektiğinden yasal açıdan bu ülkelere kabul edilebilmek için sığınmacı seçiciliğinin önemi artmaktadır. Güvenlik ile ilgili sorunlar olduğu takdirde göç edeceklerin ırkı, dinsel açıdan farklılıkları vb. unsurlar göç etmeyi engelleyebilmektedir. Dış göçte seçkinlik unsurlarından biri cinsiyet olurken iç göçte bu seçkinlik daha az önem arz etmektedir. İç göç açısından bakılacak olursa burada seçkinlik önemini kaybetmektedir. Çünkü yasal açıdan aynı hukuk kuralları, aynı dil ve kültür unsurları hakimdir (Yakar ve Yazıcı, 2009: 158).

1.4. Göçmen, Mülteci, Sığınmacı, Şartlı Mülteci, Geçici Koruma ve İkincil Koruma Kavramları

Bireylerin göç kararı almasındaki faktörler, onların gönderici, alıcı ve transit ülkelerdeki yasal statülerinin belirlenmesinde de rol oynar. Bu yasal statü onlar için kullanılan bazı kavramların hangisine daha uygun olduklarını belirler. Bu kavramlar göçmen, mülteci, şartlı sığınmacı, sığınmacı, geçici koruma ve ikincil koruma kavramlarıdır. Göç ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında genelde yasal statülere dikkat edilmeden bu kavramların birbirlerinin yerine kullanıldığı göze çarpmaktadır. Bu kavramlar için literatürde yapılmış tanımların bazıları şöyledir;

Göçmen, göç kavramında olduğu gibi göçmen kavramının da uluslararası anlamda kabul gören bir tanımı yoktur. Yapılan birkaç tanım şu şekildedir; IOM göç terimleri sözlüğünde yapılan tanıma göre göçmen, zorlamaya maruz kalmadan, kendi isteği ve iradesiyle göç olayını gerçekleştiren bireydir. Başka bir açıklamayla; kişisel rahatlığa ulaşma gibi unsurların göç etmeye karar vermede rol oynadığı durumlardır. Ülke içine veya ülke dışına, daha iyi maddi durum ve sosyal hayata ulaşmak için göç eden birey veya ailelerin tümünü kapsamaktadır (IOM Göç Terimleri Sözlüğü, 2009: 22). Ekonomik nedenlerle göç edenler de bu sınıfa dahil olabilir. Zira daha iyi ekonomik ve sosyal koşullara ulaşmak amacıyla, sosyo-ekonomik açıdan kendi ülkelerinden daha fazla gelişmiş ülkelere göç edenlere ekonomik göçmenler denmektedir. Ekonomik göçmenler de herhangi bir zorlamaya maruz kalmadan tamamen kişisel rahatlık amacıyla göç etmektedir (Ziya, 2012: 232).Göçmenliğe Türkiye'deki hukuki çerçeveden bakıldığında İskân Kanununda bu tanımlama şu şekilde yapılmıştır; “*Türk soyundan ve*

Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye'ye gelip bu Kanun gereğince kabul olunanlardır” (İskân Kanunu, 2006).

Mülteci, 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nde, *“İrki, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen kişi”* şeklinde tanımlanmıştır (Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair Sözleşme, 1951). Sözleşme 1951 yılında coğrafi sınırlama getirmiş ancak bu sınırlama 1967 yılında kaldırılmıştır. Fakat Türkiye bu sınırlamayı kaldırmamıştır. Bu sınırlamaya istinaden Türkiye'de Avrupa ülkeleri dışından gelenlere ‘mülteci’ denmemektedir (Koç vd., 2015:66). Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda yer alan tanıma göre mülteci; *“Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; irki, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında sığınmacı statüsü verilir”* şeklindedir (YUKK, 2013).

Kişinin mültecilik sınıflandırılmasına dahil olması için; toplumsal yaşam içerisinde ırk, din veya siyasi görüşleri nedeniyle, yaşadığı ülkeden dışlanma ve/veya zulüm görme korkusuyla, vatandaşı olduğu ülkenin dışında yaşaması, yaşadığı korku neticesinde ülkesine dönememesi, gibi nedenlerin olması gerekmektedir (Koç vd., 2015: 66).

Mülteci sınıfına dahil edilmeyecek kişiler şunlardır; savaş suçu işleyenler ve uluslararası belgelerde belirtilmiş olan insanlığa karşı suç işleyenler; siyasi olmayan fakat önemli olarak tanımlanabilecek bir suçu mültecilik başvurusu yaptığı ülke dışında işleyen kimse ve Birleşmiş Milletlerin belirlediği ilkelere aykırı davrananlardır (Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme, 1951).

Şartlı Mülteci, yukarıda mülteci tanımına bakıldığında göze çarpan 6458 sayılı kanuna göre sadece Avrupa ülkelerinden gelenlere mülteci statüsü verilmektedir. Bu coğrafi sınırlandırma ile Avrupa dışından gelenlerin ise başka bir ülkeye yerleştirilene kadar “şartlı mülteci” statüsü ile Türkiye’de durmalarına izin verilmektedir. BM Mülteciler Yüksek Komiserliği ile Mültecilere dair işlemlerde birlikte hareket eden Türkiye, üçüncü bir ülkeye yerleştirilene kadar bireyi uluslararası anlamda koruma altına almaktadır (Eren ve Kaya, 2014: 19). Şartlı Mülteci YUKK’da, Avrupa ülkeleri dışında yaşayan ve yaşadığı ülke sınırları içinde ırk, din veya siyasal nedenlerden zulüm korkusu yaşayan ve yaşadığı korku neticesinde ülkesine dönemeyen kişilerin Türkiye’de kalmasına üçüncü ülkeye yerleştirilene kadar izin verilir, şeklinde ifadeyle açıklanmıştır (Yabancıları Koruma Kanunu, 2013).

Türkiye’ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye’den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılara ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik 1994 yılında yürürlüğe girmiş ve bu yönetmelikte sığınmacının tanımı şu şekilde yapılmıştır: “*Irkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için, vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancı*”dır.

Mülteci ve sığınmacı kavramları çalışmalarda sık sık karıştırılmaktadır. Aralarında net bir fark yoktur ancak sığınmacı hukuki sürece atıf yaptığından burada fark oluşmaktadır. Sığınmacı da mülteci gibi gittiği ülkeden sığınma yardımı talep etmektedir. Ancak sığınmacının hukuki açıdan soruşturması henüz bitmemiştir. Mülteci ve sığınmacıyı ayıran en önemli fark budur (Akıncı vd., 2015: 66).

İkincil Koruma, kişinin bu sınıflandırmaya dahil olması için, yukarıda bahsi geçen şartlı mülteci veya mülteci sıfatını taşımaması gereklidir. Ülkelerine döndüğü takdirde bireysel olarak idama mahkûm edilen ya da silahlı mücadelelerden dolayı kendisine zarar geleceğini düşünen kişiler bu koruma biçimine dahil olmaktadır (Kula, 2015: 48).

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda ikincil korumaya; ölüm cezasına mahkûm edilen; işkenceye maruz kalacak olan; ülkede bulunan silahlı çatışmalarda kendisine yönelik olarak ciddi tehlike altında bulunanlar buraya dahil edilir, şeklinde ikincil koruma kapsamına alınacaklar açıklanmıştır (Yabancıları Koruma Kanunu, 2013).

Geçici koruma, kavramına ilişkin tanım ise, Geçici Koruma Yönetmeliği'nde yapılmıştır. Bu tanıma göre geçici korum *“ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak ülke sınırına gelen veya sınırı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayan yabancılara sağlanan koruma”* olarak tanımlanmıştır (Geçici Koruma Yönetmeliği, 2014).

IOM ise geçici korumayı, kaynak ülkelerine dönemeyen ve başka bir ülkede oluşan nedenlerden, toplu bir yer değiştirmenin olması veya olabilecek olması durumunda, bu yer değiştirmeyi gerçekleştiren bireyleri düşünerek, oluşmuş sisteme zarar vermeden eğer zarar verme ihtimali varsa bu kişilere geçici olarak koruma sağlamak amacıyla oluşturulmuş geçici nitelikteki prosedür şeklinde tanımlamıştır (IOM Göç Terimleri Sözlüğü, 2009: 19).

1.4. Menşe (Kaynak), Transit ve Hedef Ülke

Göç kavramı, insan ihtiyacının sonsuzluğu nedeniyle her zaman önemini korumuştur. Zira ihtiyaçlara ulaşma isteği insanları göçe itmiştir. İnsanların göç hareketleri beraberinde sosyal, siyasal, toplumsal anlamda birçok değişiklik getirmiştir. Bu değişiklik hem göç veren ülke hem göç alan ülke hem de güzergâh olarak kullanılan ülkelerde meydana gelmiştir. Ülkeler yapacakları politikaları belirlerken bu denli önemli olan göç unsurunu göz ardı etmemelidir (www.goc.gov.tr). Ülkeler, göç unsuru ile hangi anlamda ilişkili olduklarına göre 3 kategoride incelenmektedir. Bunlar; menşe ülke, transit ülke ve hedef ülkedir.

1.4.1. Menşe (Kaynak) Ülke

Kaynak ülke menşe ülke olarak da adlandırılmaktadır. Göçün kaynaklandığı; göç veren ülkedir. Göç edenler genellikle kaynak ülkenin vatandaşları olup, bazen de başka

ülkeden gelip orada ikamet eden fakat vatandaşı olmayan kişilerdir. Göç veren (kaynak) ülkelerin genel özelliği; ekonomik anlamda yaşanan sıkıntılarla birlikte artan geçim sıkıntısı; hızla artan nüfus ve işsizlik; insan hakları bağlamında yapılan ihlaller; yaşanan sıkıntılarla beraber iç savaşın olması; doğal afetler ve doğal kaynakların yetersizliği gibi durumlardan birine veya birkaçına sahip olunmasıdır (Akçadağ, 2012: 10-11).

Menşe ülke bilgisi ise; uluslararası anlamda koruma talep edenlerin, talep ettikleri korumanın incelenebilmesi için, menşe ülkelerdeki sosyo-politik durumun analiz edilebilmesi için devlet yetkilileri tarafından kullanılan bilgidir. Başvuruyla ilgili karar verilmesi aşamasında menşe ülkeye ilişkin bütün veriler kullanılır bu verilerin kullanılması için sorumlu kişiye gerekli tüm veriler sunulmalıdır. Bu veriler; menşe ülkeye dair mevzuat, uluslararası örgütler, raporlar bulunur.

Menşe ülke bilgisi aşağıdaki konularda vericilere destek olur:

- Politik durum ve hukuki çerçeve
- İnsan hakları ve güvenlik durumu
- İnsani ve ekonomik durum
- Kültürel uygulamalar ve sosyal tutumlar
- Olaylar ve güncel durum
- Coğrafya (www.goc.gov.tr).

Göç eden bireyler, ülkelerine döviz getirmektedir. Ülkeler bu dövizleri, sağlık, istihdam, altyapı çalışmalarının gerçekleşmesi gibi ülkelerinin lehine işler yaparak değerlendirmektedir. Ayrıca gittikleri ülkedeki kültürel farklılıkları ülkelerine aktaran bireyler ülkenin gelişimine olumlu katkılar sağlamaktadırlar ancak bu katkıların yanı sıra göç eden bireylerin olumsuz kültürel alışkanlıkları ülkelerine aktarması, çalışma amaçlı göç eden birey varsa ülkede kalanların vasıfsızlaşması gibi olumsuz etkileri de vardır (Yılmaz, 2014: 1697).Söz konusu kaynak ülkeler şunlardır; Irak, İran, Suriye, Afganistan, Çin Halk Cumhuriyeti, Bangladeş, Pakistan, Hindistan, Sri Lanka, Azerbaycan, Gürcistan, Ermenistan, Bulgaristan, Türkiye, Arnavutluk, Bosna-Hersek,

Romanya, Moldova, Ukrayna, Belarus, Rusya Federasyonu, Afrika Ülkeleri, Meksika, Kuzey Kore, Moğolistan, Vietnam, Nepal, Lübnan (Özdemir, 2008: 13).

1.4.2. Transit Ülke

Transit ülke, kaynak ve hedef ülke arasında geçiş güzergâhında bulunan ülkedir. Ülkeden geçiş yapanlar yasal ya da yasadışı yol ile buraya ulaşır. Göç eden kişinin transit ülkeye yerleşme ihtimali de mevcuttur (Tepealtı, 2019: 126).

Göç edenin hedef ülke olarak komşu ülkeyi değil başka bölgede yer alan ülkeyi seçmesi halinde; hedef ülkeye göç ederken topraklarından geçmesi durumunda transit başka bir deyişle aracı ülkeden bahsedilir. Transit ülke hedef ülkenin uzaklığına göre bir ya da daha fazla olabilmektedir. Transit ülkeler yasadışı yollarla yapılan göçlere ses çıkarmadıkları için uluslararası anlamda eleştiriye maruz kalmaktadır (Akçadağ, 2012: 11).

Transit göç kavramına olan ilgi, göç konusunda önemin göçmenler üzerinde yoğunlaşmasıyla artmıştır. Göçün yasadışı yollarla yapılması vb. konular yeni bir kavram olan transit göç kavramını öne çıkarmıştır. Yapılan çalışmalarda sıkça geçen transit ülke kavramı 1990'lı yıllarda da kullanılmasına rağmen net bir tanımı yapılamamıştır. Bu kavram kullanılırken Türkiye, Ukrayna gibi AB'ye komşu ülkeler, Avrupa'ya gelen göçmenler sebebiyle transit ülke olarak tanımlanırken; AB içinde olan Avusturya, İtalya vb. ülkeler, transit ülke olarak tanımlanmayarak çifte standart uygulanmaktadır (Topçuoğlu, 2016:4). Transit ülkede gerekli şartlar oluşuncaya kadar, kısa süre beklenilmesi kişilerin sosyal çevreyle gerekli etkileşimi oluşturmasını önler. Bu da ülkeye nasıl bir etki yapacağını araştırma konusunda yeterli materyal toplanmasını önlemektedir. Ancak genel olarak vergi kaybı, döviz çıkışı ve suçla karışma oranlarının artışı vb. etkilerinden bahsedilebilir (Yılmaz, 2014: 1697). Transit ülkelere örnek olarak; Endonezya, Singapur, Malezya, Japonya, Güney Kore, Tayvan, Irak, İran, Gürcistan, Azerbaycan, Türkiye, Suriye, Lübnan, Fas, Tunus, Cezayir, Libya, Mısır, KKTC, Güney Kıbrıs, Yunanistan, Bulgaristan, Romanya, Bosna-Hersek, Arnavutluk, Slovenya, Slovakya, Polonya, Makedonya, Macaristan, Hırvatistan, Rusya Federasyonu, Ukrayna, Filistin, Ürdün, Meksika gösterilebilir (Özdemir, 2008: 14).

1.4.3. Hedef Ülke

19. yüzyılda uluslararası anlamda yaşanan gelişmeler, bazı batılı devletlerin kalkınmacı gelişimleri karşısında, sosyo-ekonomik anlamda ve teknolojik gelişim açısından geri kalmış, çatışma ortamlarının fazlaca olduğu az gelişmiş ülkelerde yaşayan insanların, sınır ötesi hareketliliğini tetiklemiştir. Gelişmişlik düzeyi iyi olan, teknolojik anlamda hızla gelişmesine karşın, nüfus artışı anlamında hızlı bir gelişimi olmayan ülkeler, göç açısından çekici hale gelmiştir. Göç unsurunda hedef olan ülkelerin genel olarak özelliklerine bakıldığında ekonomi ve demokrasi anlamından gelişmiş; insan haklarına saygıya önemin verildiği, nüfus artış hızı yavaş seyreden, hukukun üstünlüğüne önem veren ülkeler olduğu görülmektedir. Bütün bu çekici faktörler bu ülkeleri hedef ülke haline getirmiştir (Akçadağ, 2012: 11).

Göç edilen ülkeler, genel olarak gelişmiş ülke tanımına uygun ülkelerdir. Gelişmiş ülkelerde, işgücü açığı mevcuttur. Göç, işgücü açığını kapatmaktadır. İşgücü açığını az maliyetle kapatmak, ucuz işgücü gibi sonuçlar hedef ülkeler açısından avantajdır (Yılmaz, 2014:1694). Hedef ülkelere örnek olarak ABD, Kanada, Avustralya, Almanya, İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda, İsveç, Danimarka, İtalya, Yunanistan, Finlandiya, İspanya, Avusturya, Japonya, Güney Kore, Türkiye, Bulgaristan, Malezya, Singapur gösterilebilir (Özdemir, 2008: 14).

1.5. Entegrasyon Kavramı

Entegrasyon terimi genel olarak benzer birimlerin bir hedefe ulaşmak için toplanması olarak anlaşılmaktadır. IOM entegrasyonu göç edenin, alıcı ülkede hem bireysel hem de grup olarak artık toplumun bir parçası olarak kabul edilmesi olarak açıklamıştır. Bu kabul edişte yer alan faktörler her ülke için değişiklik arz etmektedir. Göç edenin kendisi, devlet, kurumlar, toplumlar genel olarak entegrasyondan sorumludur yani diğer bir deyişle entegrasyon tek bir gruba yüklenecek bir sorumluluk değildir (IOM Göç Terimleri Sözlüğü, 2009: 16).

Entegrasyon için birlikte yaşama kabiliyetine sahip olanların oluşturdukları dayanışma süreci tanımı yapılmaktadır. Bu kabiliyete sahip birimlerin entegrasyonun bazı şekil özelliklerine göre ilk halini koruması veya entegrasyonla dönüşüme uğraması olasıdır.

Dönüşüm olması durumunda birimlerin entegrasyon ile ilgili hedefleri farklı olduğundan yaşanacak olan dönüşüm farklı ölçüde gerçekleşir (Açıkgöz, 2011: 55).

Entegrasyon sürecinde dikkat edilmesi gereken bazı yaklaşımlar vardır. Süreç boyunca bu yaklaşımlar göz önünde bulundurulmalıdır. Bu yaklaşımlar şu şekilde sıralanabilir;

-Entegrasyona proje gözüyle değil yapılması gereken ve zaman isteyen bir kavram olarak bakılması,

-Entegrasyon sürecinde her zaman, toplumların önyargılarıyla mücadele edilmesi amaçlanmalıdır,

-İstihdam sağlanması için mesleki yönden verilecek olan eğitim,

-Toplumla oryantasyon eğitimi verilmesi,

-Entegrasyon çalışmalarında dil ve din kavramlarının öneminin kabul edilmesi,

-Sadece ekonomik entegrasyon değil, kültürel entegrasyonun da öneminin kabul edilmesi,

-Entegrasyonun karşılıklı olduğunu kabullenmek (Koçak ve Gündüz, 2017:74).

Göçte entegrasyonun 3 aşamadan oluştuğunu savunan Alexandra Fielden'e göre ilk aşama göç eden kişi veya grubun yerel halkın sahip olduğu temel haklara sahip olmasıdır, ikinci aşama ise göç ile gelenlerin yaşamını idame ettirebilmek için ulaşılabilir istihdam olmasıdır; Fielden'e göre üçüncü aşama ise kişinin göç ettiği ülkede yaşayan yerel halka uyum sağlaması için halk tarafından kabul edilmesidir (Ataşçı, 2019:46). Entegrasyon süreci, göç edenlerin ve göç alan toplumların karşılıklı olarak birbirlerini etkileyen uyum sağlama süreci olarak ifade edilebilir. Göç, toplumun tüm alanlarını ve süreçlerini etkileme potansiyeline sahip bir olgudur. Ayrıca entegrasyon kavramının uluslararası boyutları/türleri vardır (Martikainen, 2010:266).

Entegrasyon tanımlarında genel olarak entegrasyon sürecinin 5 türünden bahsedilmektedir. Bunlar; sosyal, kültürel, yapısal, ekonomik ve siyasal entegrasyondur.

1.5.1. Sosyal Entegrasyon

Göçün göç eden kesim ve gidilen yerdeki halk açısından sonuçları vardır. Bu etki her iki taraf için bir uyum süreci gerektirir. Bu süreç siyasal, ekonomik, kültürel vb. birçok konuyu içinde barındırır. Uluslararası yapılan göçlerde bu konular daha çok öne çıkmaktadır (Sezgin ve Yolcu, 2016: 419).

Öne çıkan konulardan biri de göç edenlerin sosyal entegrasyonudur. Göç eden kişilerin göç ettikleri toplumun kültürüne birebir olmasa bile benzer hale gelmesi anlamına gelen sosyal entegrasyon ortaya asimilasyon kavramını çıkarmaktadır (Gümüş, 2012:24)

Asimilasyon, toplum içinde sayıca az olan grubun süregelmiş kültürlerini bırakıp, çoğunluğun kültürünü benimsemesi olarak tanımlanmaktadır (Saygın ve Hasta, 2018:316).

Sosyal entegrasyonun 4 ayağı vardır; göç eden bireyin göç ettiği topluma uyum sağlamak üzere, topluma ait kültürel özelliklerini benimsemesi olan *kültürleşme* birinci ayağı oluşturmaktadır. Kişinin toplumdaki yerinin belirlenmesi ve hakları olarak açıklanabilecek *sosyal konum* ikinci ayağı oluşturmaktadır. Göç edilen toplumdaki bireylerle karşılıklı iletişim şeklinde tanımlanan *etkileşim* üçüncü ayağı oluştururken; kişinin toplumdaki yerini kabul etmesi olan *kimlik* ise sosyal entegrasyonun dördüncü ve son ayağını oluşturmaktadır (Gümüş, 2012:25).

1.5.2. Kültürel ve Yapısal Entegrasyon

TDK kültürü; “*Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin*” şeklinde tanımlamıştır (www.tdk.gov.tr).

Göç hareketlerinin toplumsal yapı üzerindeki etkisi azımsanmayacak kadar çoktur. İçinde farklı gruplar, öğeler barındıran toplumlarda göç unsuru bu farklılıkları harmanlayarak göç alan yeri yaşanacak düzeye getirmeyi kendine hedef edinen bir olgu olmalıdır. Bu nedenle göç unsurunun toplumsal yapının şekillenmesi üzerine olan etkisi yüksektir (Akıncı vd., 2015:60).

Literatüre bakıldığında, entegrasyon türleri kabaca yapısal ve kültürel entegrasyon olarak ikiye ayrılmaktadır. Bu entegrasyon çeşitlerinden ilki olan kültürel entegrasyon türünde hem kaynak ülkeden gelen bireylerin ve toplulukların geldikleri ülkede kabul ettikleri değerlerle, kurallarla hem de göç alan toplumun göçmen bireylerin kültürel hayatlarına dair kurallarının oluşturduğu karşılıklı etkileşimlerin tümü kültürel entegrasyonun içinde yer alır. Bu entegrasyon türünün kaynağını sivil toplum oluşturma ile beraber günümüzde buna ek olarak medya da kültürel entegrasyonu oluşturmaktadır. Eğer kültürel entegrasyon başarılı ise topluluktaki ilişki de güçlüdür. Yine bir toplumda etnik ilişkilerin ne denli güçlü olduğu kültürel entegrasyona bakılarak anlaşılmaktadır (Martikainen, 2010:266). Kişinin demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, ekonomik durumu); kişinin yaşadığı yerdeki geçmişi; göçün zorunlu veya isteğe bağlı yapıp yapılmadığı, göç edilen ülkedeki toplumun göçmenler karşı tutumu; göçmenlerin daha önce ayrımcılığa maruz kalıp kalmadığı gibi faktörler kültür ve entegrasyon arasındaki ilişkiyi anlamak için dikkate alınmaktadır (Özgüler, 2018:4).

Yukarıda adı geçen yapısal entegrasyon ise göçmenler gittikleri yerdeki kurum ve kuruluşlarda var olmayı başarırlar. Bu kurum ve kuruluşlar arasında göç ettikleri yerde bulunan partiler, okullar, dini mekânlar sayılabilir (Martikainen, 2010:266).

1.5.3. Siyasal Entegrasyon

Diğer ismi ile politik entegrasyon, devlet ile toplumun ilişkisini ifade etmektedir. Göç edenlerin, sahip olması gereken yasal haklar bu entegrasyon türüne girmektedir. Bu entegrasyon kişilerin göç ettikleri ülkenin vatandaşlarıyla aynı haklara sahip olabilmeleri açısından önem arz etmektedir. Göçmenlerin, hedef ülke vatandaşları tarafından dışlanmalarının önlenmesinin yanı sıra onlara yasal hak verilmesini sağlamakta bu entegrasyona dahildir (Martikainen, 2010:266). Siyasal entegrasyonda yerel halk ve göç edenler arasında ilişkileri etkileyen konular vardır. Göç eden kişinin toplum içerisindeki kimliğinin tanımlanması, yerel halk ve göç edenler arasında gruplaşmalar/çatışmalar/ittifaklar ve bunların siyasete etkileri bu konular arasında sayılmaktadır (Özekmekçi, 2012:19). Bu entegrasyonun dört farklı görünümü mevcuttur. Bunlardan ilki karar alma sürecinin geliştirilmesine yönelik olan kurumsal entegrasyondur; ikincisi alınan kararların hayata geçirilmesi ve yürütülmesi olan yönetimsel entegrasyondur; üçüncüsü devlet ile bütünleşmeye ihtiyacı olan grubun

ilişkinini düzenleyen davranışsal entegrasyondur; dördüncü ve son olan ise toplum içinde barış ortamı sağlamayı hedefleyen güvenlik entegrasyonudur (Özeler, 2016:798).

1.5.4. Ekonomik Entegrasyon

Göç, dünya ekonomisinin en önde gelen sorunlarından biridir. Milyonlarca bireyin göç ettiği düşünülürse hedef ülke ve kaynak ülke açısından önemli sosyo-ekonomik etkileri mevcuttur. Bu etkilerden ekonomik alanda olanlar işgücü piyasası, işçi ücretlerinde göçe bağlı azalma ve nüfusun yaşlanmasıdır. Tüm bu etkilere bağlı olarak oluşan süreç ekonomik entegrasyon adı verilmektedir (Tutar vd., 2012:108).

Ekonomik entegrasyon da çoğu şeyde olduğu gibi, ticari fayda, istihdam ve siyasi işbirliği gibi faydalara neden olur yani ticaret maliyetindeki düşüş ile birlikte, geniş ürün yelpazesi ve daha fazla satın alma gücü, verimlilik gibi kazanımları vardır. Bunlarda yani ticaretin serbestliği, geniş pazar, yatırımların sınır öteye ulaşması ile istihdam imkânları da artar. Ekonomik bağlar siyasi işbirliğini destekler ve bu destekle çatışmaların barışçıl yollarla çözülmesine ve istikrarın sağlanmasına yardımcı olur. Yukarıda bahsedilen faydaların yanı sıra zarar/maliyeti de olur. Potansiyel düşüşler ticari anlamda yön değiştirmeye veya ulusal egemenliğin aşınmasına neden olabilmektedir (www.investopedia.com).

1.6. Göç Olgusunun Eğitim, İstihdam, Kalkınma ve Sağlık İle İlişkisi

Yeni ekonomik koşulların, gelişen sistem ve kuralların, ortaya çıkardığı bir neden olan göç kavramı kimi teorisyenlere göre bir neden kimi teorisyenlere göre ise bir sonuçtur. Neden veya sonuç olarak nitelendirilen göçün sosyal alandan, ekonomik alana, politik alandan kültürel alana kadar birçok etkisi mevcuttur (Yılmaz, 2014:1692). Aşağıda göçün bahsedilen alanlara olan etkisi açıklanacaktır.

1.6.1. Göç ve Eğitim

Milyonlarca insan çeşitli nedenlerle doğup büyüdükleri yerleri terk etmektedir. Silahlı çatışmalar, doğal yıkımlar (afetler), siyasal veya ekonomik nedenler bunlardan bazılarıdır. Kültürel, sosyal, ekonomik ve siyaset ile göç olgusu birbirlerini yakından ilgilendirir. Eğer göç olgusu ülke dışına başka bir deyişle uluslararası yapıyorsa birden fazla devleti aynı anda etkilemektedir. Bu durum beraberinde yapılacak düzenlemelerin

göç kavramını göze alarak gerçekleşmesini gerektirmektedir. Göç kavramı dikkate alınarak yapılacak plan ve politikalarından biri de eğitim-öğretim politikasıdır. Göç olgusu ile yaşanan nüfus hareketlerinin sonucunda nüfusta yaşanan değişikliklerle oluşan eğitim-öğretime ilişkin eksikliklerin tamamlanması önemli bir politika alanı oluşturmaktadır (Karakütük ve Kavak, 2017: 6).

Sığınmacıların göç ettikleri yerlerde hayatlarını en iyi şekilde sürdürebilmeleri için eğitim en etkin araçlardan biridir. Bireylerin göç edilen yerdeki dili öğrenmeleri onların hayatları boyunca topluma entegre olabilmeleri için ihtiyaç duydukları becerileri kazanmaları; kültürel ve sosyal anlamda daha iyi uyum sağlamaları için köprü oluşturmada mutlak araçlardan biridir. Ülkeler için bu konuda kafa karıştırıcı nokta ise verilen bu eğitimle kültürel entegrasyonun teşvik edilip edilmemesidir gerektiğidir (OECD, 2009: 3).

Göç ve eğitim arasındaki ilişki iki şekilde olabilmektedir. Göç eden aileler açısından göç ve eğitim ilişkisinin olumlu yanları mevcuttur. Göç ettikleri yerde daha iyi eğitim koşullarına sahip olunabilmesi göç edenler için avantaj olarak değerlendirilebilmektedir. Diğer yandan nüfusun hızlı artması göç alan yerlerdeki eğitimin kalitesinin düşmesi, eğitim ortamının kalitesizleşmesi vb. sorunlar hedef ülke açısından olumsuz sonuç olarak değerlendirilebilir (Tezcan, 1994: 62).

1.6.2. Göç ve İstihdam

Göç olgusu kaynak ülkeye ve alıcı ülkeye sosyal, ekonomik ve kültürel olarak etkide bulunmaktadır. Bu etkiler hem bireyin yaşamın hem de bahsedilen ülkelerdeki toplumların hayatını kapsamaktadır. Bu etkilerden biri de istihdam alanına yapılan etkidir. Bu etkileşime küreselleşme ile yaygınlık kazanan yeni üretim biçimleri de farklı boyutlar kazandırmaktadır (Bahar ve Bingöl, 2010: 44). Göç eden kişinin göç ettiği yerdeki ilk hedeflerinden biri geçimini sağlayacak bir istihdam imkânına erişmektir. Bu hedefe ülkelerdeki istihdam yetersizliği nedeniyle genellikle ulaşılamamakta, bu da göç edenleri enformel sektöre yönlendirmektedir (Tokatlı, 2011: 75). Kısa süreli, herhangi bir sözleşmeye bağlı kalmaksızın, iş mevzuatının uygulanmadığı sektör olarak tanımlanabilecek enformel sektörde kişiler, herhangi bir iş hukuku veya sosyal güvenliği içermeyen işlerde faaliyet göstermektedir (Erdut,

2007:54). Enformel sektörü en çok yaygınlaştıran unsurlardan biri göçmenlerdir. Çünkü belirlenmiş düzeyin çok altında ücret almayı kabul eden göçmenler var olan istihdam düzenini bozmakta buda enformel sektörün büyümesinde etkin bir rol oynamaktadır (Kanyılmaz, 2012:67).

Bunların dışında göç ile istihdam arasındaki ilişki açıklanırken bahsedilmesi gereken bir diğer konu göç ile işsizlik arasındaki ilişkidir. Yapılan bazı araştırmalara göre uluslararası anlamda yapılan göçler ele alındığında ülkelerin gelişmişlik düzeyinin farklı olması göçün işsizlik üzerindeki etkisinin olumlu veya olumsuz olduğunu göstermektedir. Yapılan araştırmalar gösteriyor ki göç ile işsizlik arasında negatif ilişkisi bulunan ülkeler gelişmiş; pozitif ilişki bulunan ülkeler ise gelişmemiş ülkelerdir (Çelik ve Arslan, 2018:74).

Ücretlerde istihdam ve göç arasındaki ilişki açıklanırken değinilmesi gereken konulardandır. Alınması gereken ücret düzeyinden daha düşük ücretle çalışmayı kabul eden göçmenler, vasıfsız işgücü ücretlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Ücret düzeyinin düşmesi yerli çalışanların ücret konusunda yapacağı pazarlığı olumsuz etkilemektedir (Tokatlı, 2011:81).

1.6.3. Göç ve Kalkınma

Göç olgusunun 2000'li yıllardan beri, uluslararası göç ve kaynak ülkelerin kalkınması üzerine etkisi, kalkınma konusuyla ilgilenen kuruluşların bu konuya verdikleri önemin artması ile birlikte konuyla ilgili tartışmaların artmasına neden olmuştur. 2000'li yılların başından itibaren göç eden bireylerin kaynak ülkelere gönderdikleri paraların artması ile kaynak ülkenin kalkınması üzerine yaptığı olumlu etkisi uluslararası kuruluşlar, politikacılar, akademisyenler arasında bu konu üzerine olan ilginin artmasına sebep olmuştur (Gökbayrak, 2008:66).

Kalkınma ve göç ilişkisi çoğu zaman olumlu olarak görülmektedir. Ancak ekonomik ve politik yapının etkisiyle; göç olgusunun ekonomik açıdan kalkınma üzerine etkisi konusunda iyimser ve kötümser yaklaşımlar mevcuttur. Ayrıca iyimser ve kötümser yaklaşımların üzerinde kalkınma ve göç teorilerinin de önemli etkisi mevcuttur. Neo-klasik göç teorisinin kaynaklık ettiği iyimser yaklaşımın teorileri modernleşme ve kalkınmadır. Bu teorilerde bazı farklılıklar mevcuttur ancak sonuç olarak her ikisi de

göç eden bireylerin yaptıkları havaleler; sermaye akışı; bilgi ve teknoloji olguları üzerinde kaynak ülkenin ekonomik kalkınmasına ve modernleşme sürecine pozitif yönde etki yapmaktadır. Göçün ekonomik kalkınma üzerinde etkisi için kötümser düşünceye sahip olanlar ise bu gerekçeyi vasıf düzeyi yüksek veya uzman kaybedilmesi diğer bir deyişle “beyin göçü” kavramına dayandırmaktadır (Aktaş, 2014: 37-38).

Dış göç gerçekleştirerek kesin yerleşme amacıyla yurtdışına gidip, burada kazandığı becerileri ile göç eden kişinin kaynak ülkeye kesin geri dönüş yapmasının fayda sağladığına dair görüşler mevcuttur. Yine de, bu ülkelerin eğitimli personel kaybı ülkedeki çoğu alanda olumsuz etki yapmaktadır (OECD, 2009:6).

Göç ile gelen nüfus ülke nüfusunu arttırmakta, buda ülkenin maliyetlerini arttırmaktadır. Yaşanan konut sıkıntısı, kişi başına düşen gelirden azalma, nüfusa yapılacak olan eğitim, sağlık vb. yatırımların artması gibi nedenler ülke ekonomisine olumsuz etki yapmaktadır (Tutar vd., 2012: 109).

1.6.4. Göç ve Sağlık

Göç olgusu, insanların yaşamında çok büyük değişimlere sebebiyet veren olgudur. Göç edilen ülkelerdeki sağlık koşullarının yeterli düzeyde olmaması, göç eden bireylerin sağlıkla ilgili güvencelerinin olmaması, iyi beslenememe, yerel dile hakim olamama nedeniyle oluşan dil engeli gibi nedenler sağlık koşulları üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır (Omca,2010:24).

Göç eden kişilerin sağlığa ilişkin yaşadıkları problemleri kısa vadede sağlık sorunları, uzun vadede sağlık sorunları ve göç edilen yerdeki sağlık sorunları olarak üç madde altında toplamak mümkündür. Kısa vadeli sağlık sorunları göç eden kişilerin göç ettikleri anda karşılaştıkları sağlık problemidir. Boğulmalar, şok, hava ile bulaşan hastalıklar, zehirlenmeler vb. durumlar kısa vadeli sağlık sorunları arasında sayılmaktadır. Bu problemler en hızlı şekilde çözüme kavuşmalıdır. Uzun vadeli sağlık sorunları ise göç esnasında meydana gelip yaşam boyu devam eden sorunlardır. Bağımlılıklar, gebelik esnasında yeterli kontrol sağlanamamasından kaynaklı bebekte veya annede ortaya çıkan hastalıklar, tansiyon, şeker vb. sorunlar bu gruba dahil edilmektedir. Son olarak bahsedilecek olan göç edilen yerdeki sağlık sorunları ise

kişilerin göç etmeleri neticesinde hedef ülkedeki sağlık sorunlarının artması veya değişmesidir. Bulaşıcı hastalıklar bu gruba dahil edilmektedir (İlhan vd., 2016:8).

1.7. Kadın, Çocuk ve Göç

Göçler birçok nedene bağlı olarak yapılmaktadır. Sebebi ne olursa olsun göç olgusu yaşanırken en fazla etkilenen grup kadınlar ve çocuklardır. Kadınların göç etme nedenleri incelendiğinde ilk neden kadının ailesinin göç etmesidir. Göç esnasında kadınlar bedensel ve ruhsal anlamda birçok etkiye açık hale gelmektedir. Göçten etkilenen riskli gruplar arasında yer alan çocuklar ise göç alım kararında herhangi bir etkiye sahip olmamakla birlikte göç esnasında fiziksel ve ruhsal anlamda pek çok olumsuzlukla karşı karşıya kalmaktadır (Kara ve Nazik, 2018:58). Birleşmiş Milletlerin göç ile ilgili yayınlanan raporlarında göçmenlerin %80'ini kadın ve çocukların oluşturduğu belirtilmiştir (Barın, 2015:15). Bu oran göç üzerine araştırmalar yapılırken kadın ve çocuk göçmenler üzerine daha fazla odaklanılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

1.7.1. Kadın ve Göç

Göç ile ilgili literatüre bakıldığında, cinsiyetin göç esnasında yaşanan/yaşanacak olayların üzerinde oldukça fazla etkisi olduğu görülmektedir. Ravenstein'in 1884 yılında yapmış olduğu araştırmada kadınların erkeklerden daha fazla göçmen statüsünde olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Göçmen kadınlara dair yapılan araştırmalar oldukça azdır. Mevcut araştırmalar da kadınlara yönelik olarak yapılmamış, kadınlar yalnızca ailenin bir üyesi olan kız kardeş, anne vb. şeklinde tanımlanmıştır (Buz, 2007:39).

Kadınların göç nedeniyle yaşadıkları sorunlar, çözümler ancak göç ile kadın ilişkisi üzerinden açıklanabilir. Kadınların göç etme nedenlerine bakıldığında ilk sırada ailevi nedenler ve iş bulma isteği gelmektedir. Bunun yanı sıra yaşadıkları ülkede ortaya çıkan savaş, uygulanan kötü muamelelerde kadınların göç etme sebepleri arasında sayılabilir (Baş vd., 2017:1682). Göç eden kadınların ailevi nedenler ve iş bulma gibi genel nedenlerin yanında, diğer göç gerekçelerine bakıldığında, insan hakları konusunda yapılan ihlaller, cinsel istismar ve ekonomik anlamda yaşanan eşitsizlikler çıkmaktadır. Diğer göç eden gruplardan farklı olarak gittikleri ülkelerde sığınmacı konumunda bulunan kız çocukları ve kadınlar her türlü ayrımcılık ve istismar ile karşılaşmaktadır.

Göç eden diğer bireyler düşünüldüğünde kadınlar, hem göçmen olarak hem de kadın göçmen olmanın verdiği zorluklar nedeniyle birden fazla yük taşımaktadır (Barın, 2015:15). Göçün kadınlar üzerinde; eğitim, iş hayatı, sosyal yaşam, sağlık ve ailevi ilişkiler gibi birçok alanda etkileri mevcuttur.

Hedef ülkedeki dili bilmeme ve/veya okula gidiyorsa burada devam edememe gibi sorunların eğitim üzerindeki etkisi göçün kadınlar üzerinde yaptığı birinci etki olarak açıklanabilir. Göç ettiği ülkeye ait olan dile hakim olamayan kadınlar kendisini ifade edememenin zorluklarının yanında, ülkedeki imkânlara erişme konusunda da sıkıntı yaşayabilmektedir (Aksoy, 2012:302).

Göçün, kadınlar üzerinde yarattığı bir diğer etki de istihdam ile ilgilidir. Genellikle erkeklerin istihdamının tercih edilmesi, kadınların daha çok ayrımcılığa maruz kalması gibi durumlar göçün, göçmen kadının iş hayatı üzerine etkisi sayılabilir. Bunların yanında kadın işgücü piyasasına kabul edilse dahi, daha düşük ücret, esnek çalışma saatlerini kabul etmeleri nedeniyle diğer gruplara göre sömürüye daha açıktır. Ayrıca kadınların istihdama dahil edildikleri iş kolları, az vasıf gerektiren temizlik veya garsonluk gibi işlerdir. Ayrıca göç edilen ülke dilini bilmeme sorunu çalışma hayatında da kadının karşısına çıkan olumsuzluklardan biridir (Şeker ve Uçan, 2016:206).

Göç eden kadınların yaşayacakları yerdeki kültüre, topluma uyum sağlayamama durumları göçün sosyal yaşam üzerindeki etkisi olarak açıklanmaktadır. Bireylerin sağlanan hizmetlere yeterince ulaşamaması, kendi inançlarına göre yaşamalarına yönelik ortaya çıkan engeller diğer gruplar gibi kadınlar içinde göçün olumsuz etkileri arasında sayılabilir (Arabacı vd., 2016:134).

Göçmen kadınların sağlığı ile ilgili ise, göç esnasında veya gidilen yerde yaşanan sağlık sıkıntıları, sağlık haklarından mahrumiyet en başta gelen konulardır. Kadınların, göç ettikleri yere bağlı olarak göçün, sağlıklarına olumlu veya olumsuz etkileri olabilmektedir. Örneğin, ileri düzeyde bir ülkeye göç eden kadın göçmen sağlık açısından olumlu imkânlara kavuşmaktadır. Fakat bu imkânlara erişebilmesi için karşısına dil engeli ve gelir elde edebileceği istihdam engeli çıkmaktadır. Ayrıca kadına yüklenen birden fazla rol neticesinde kadının yaşadığı stres artmakta, bu da diğer gruplara nazaran kadınlarda daha fazla ruhsal problemlere neden olmaktadır (Aksu ve

Sevil, 2010:135). Kadınlarda yaşanacak olan sağlık problemlerinin nedenlerinden diğerleri ise sigortalarının olmaması, hijyensiz ortamda yaşam sürmeleri, temiz su kaynaklarına erişimde yaşanan problemlerdir (Kurtuldu ve Şahin, 2018:40).

Son olarak göç nedeniyle aile içi kopuklukların yaşanması, gidilen ülkelerde yapılan yasadışı evliliklerin aile içi ilişkilere etkisi mevcuttur. Zira göç eden aileler genellikle fazla nüfusa sahip ailelerdir. Göç edilen topluma ait yapılar nedeniyle kuşaklar arası çatışmalar ortaya çıkmaktadır. Göç etmenin getirdiği maliyetler ve bunun da sonucu olarak kadının istihdama dahil edilmesi kadınların ev ve iş arasında sıkışıp kalmalarına sebep olmuştur (Aydoğdu, 2019:21).

1.7.2. Çocuk ve Göç

Göç olayı gerçekleşirken her kesim aynı oranda etkilenmemektedir. Göç olayından diğer gruplara nazaran daha fazla etkilenen başka bir grup da çocuklardır. Yapılan araştırmalar neticesinde elde edilen verilere göre göç eden nüfusun beşte biri çocuklardan oluşmaktadır (Aydın vd., 2017:9).

Mülteci/Sığınmacı çocuk tanımı, kendi ülkesinden ailesi eşliğinde veya ailesinden bağımsız olarak zorunlu nedenlerden yasalara uygun olarak veya yasadışı yollar kullanarak ülkeye gelen, 18 yaş altındaki kişi olarak yapılabilir. Dünya genelindeki verilere bakıldığında mülteci/sığınmacı çocukların en fazla 6 milyon çocuk ile Suriye'den; ikinci olarak 2.5 milyon çocuk ile Afganistan'dan; üçüncü olarak ise 1.5 milyon çocuk ile Güney Sudan'dan geldiği görülmektedir. Diğer nüfuslara oranla sığınmacılar içinde çocuk sayısının daha fazla olduğu göze çarpmaktadır. Bunun nedeni, zorunlu göçe tabi tutulanların genelde az gelişmiş ülkelerden kaynaklı olması şeklinde açıklanabilir (Yılmaz, 2018:104).

Göç eden aileler, yaşadıkları ekonomik yetersizlikler nedeniyle, okul çağında olan çocuklarını iş hayatına dahil etmektedirler. Göç eden çocuk eğitim anlamında eksik kalmaktadır. Hedef ülkeye vardıktan sonra ilgili okullara yerleştiren çocuklar nedeniyle okulda eğitim alan öğrenci sayısı artmakta bu da verimli bir eğitimin alınmasına engel oluşturmaktadır (Aydoğdu, 2019:22). Tüm bunlar nedeniyle eğitim alamayan çocuklar eğitimsiz kalabilmekte bu da çocukları suça karışma, örgütlenme gibi başka konulara itmektedir.

Göç eden çocukların yaşadığı diğer dezavantajlı durum ise sağlıkla ilgilidir. Göç esnasında doğan veya göç öncesinde herhangi bir hastalığı olan çocukların tedavilerinin yapılamaması, göç ile gelen nüfus akımıyla beraber salgın hastalıkların ortaya çıkması ve çocukların düşük bağışıklık nedeniyle hastalığa hızlıca yakalanması, yetersiz beslenme; topluma adapte olamama, göçün yarattığı travmalar nedeniyle çocukların ruh sağlıklarında ortaya çıkan bozulmalar, çocukların göç nedeniyle maruz kaldığı sağlık sorunları arasında sayılabilir (Kara ve Nazik, 2018:65).

BÖLÜM 2: TÜRKİYE’DE TARİHSEL SÜREÇTE GÖÇ HAREKETLİLİĞİ VE GÖÇMENLERİN ENTEGRASYONUNA YÖNELİK UYGULAMALAR

Tarihte her daim var olan büyük ve küçük kitleler tarafından gerçekleştirilen göç olgusu insanın her zaman daha iyiye ulaşma güdüsünden kaynaklanmaktadır (Ağır ve Sezik, 2015:97).

Göç kavramı, söz konusu ülkeler açısından pek çok sorunu da beraberinde getirmektedir. Kişilerin ekonomik anlamda yetersizlik hissetmesi, savaş, ülkelerdeki huzursuzluk gibi nedenlerle ülkelerini terk ederek başka ülkelere göç etmesi kaynak ülkelerde de sorunları beraberinde getirmektedir. Bu sorunları çözmek ülkelerin en önemli hedeflerinden biri haline gelmektedir (Demirhan ve Aslan, 2015:24).

Türkiye konum açısından bakıldığında göç yolları üzerinde olan ve fazlaca göç alan bir ülkedir. Tarihsel açıdan bakıldığında Türkiye göç alan ve göç veren bir ülke olarak nitelendirilebilir. Ancak genel kanı, uluslararası göçün Türkiye için 1960’lardan itibaren gerçekleşmeye başladığıdır. Doğru olan ise Osmanlı döneminde de Cumhuriyet döneminde de göçlerin devam ettiğiğidir. Türkiye’deki gerek sosyal-ekonomik gerekse siyasal yapının en önemli dinamiklerinden biri göçlerdir. İç göç, dış göç, zorunlu göç, mübadele, sığınmacılar ve dışa göç gibi unsurlarla gerçekleşen insani hareketler bu dinamiği oluşturmaktadır. Oldukça yoğun olan iç göç hareketlerinin yanı sıra aynı zamanda dış göç açısından da önemli bir konuma sahip olan Türkiye, “geçiş ülkesi” olarak tanımlanmaktan “hedef ülke” olarak tanımlanmaya başlanmıştır (Sirkeci ve Erdoğan, 2012:298).

Türkiye, göç olgusu açıklanırken hem göç veren kaynak ülke hem de göç alan hedef ülke sınıfına dâhil edilebilir. Önceleri çoğunlukla kaynak ülke olarak adlandırılan Türkiye zamanla geçiş ülkesi ve hedef ülke olmuştur. Bu değişim ülkenin nicel ve nitel anlamda hedeflerini değişime uğratmıştır. Cumhuriyetin kuruluşuyla beraber çok fazla göç alması nedeniyle nüfusun homojenleştirilmesi yeni hedef haline gelmiştir (İçduygu ve Aksel, 2012:7).

Türkiye de tarihsel açıdan bakıldığında göç olgusu 3 farklı dönemde incelenebilir. Cumhuriyetin kuruluşuna ait olan 1923 ile 1950 yılları arasındaki dönem ilk dönem olarak tanımlanabilir. Bu dönemde göç olgusu sadece ulus-devletin getirmiş olduğu bir kavram olarak nitelendirilir. Ülkelerde Avrupa'nın ekonomik ve siyasal yansımaları mevcuttur. Türkiye de bu ülkelerdendir. Batılı devletler genellikle ucuz işgücü ve yedek işgücü gibi kavramlar ile çok sayıda işçi göçmen almıştır. Bu ülkelere giden göçmenler arasında Türkiye'den olanlarda mevcuttur. 1950 ile 1980 yılları arasında oluşan göçler yerel olarak gerçekleşmiştir. İç Göçler ve Müslüman olmayanların ülke dışına gönderilerek, Müslüman olanların ülkeye alındığı mübadele göçleri bu dönemdeki göç hareketlerini oluşturmuştur (İçduygu vd., 2014:48,55).

Üçüncü ve son dönem olan 1980'li yıllardan itibaren küreselleşmenin etkisiyle, ülkelerde yaşanan ve göçü etkileyen ekonomik, siyasal, sosyal nedenler hem Türkiye'ye yapılan göçü arttırmış hem de Batılı ülkelere yapılan göçlerde Türkiye'yi geçiş ülkesi olarak kullanarak yapılan göçü arttırmıştır. 1980'li yıllardan önce ise yavaş bir hızla devam eden göç hareketi daha çok sınır bölgelerdeki ülkelerde yaşayan Türklerin kabulünü kapsamıştır (İçduygu ve Aksel, 2012: 7).

2.1. Menşe, Transit ve Hedef Ülke Türkiye

Türkiye, coğrafi konumu gereği ve Ortadoğu, Yakın Asya Afrika gibi çevre ülkelerdeki siyasi, sosyal ve ekonomik sıkıntılar nedeniyle düzensiz olarak ülkemize yerleşenler nedeniyle hedef ülke konumundayken, ülkelere geçişte izlenen yol güzergâhı nedeniyle batılı ülkelere göç ederken de geçiş ülke konumundadır. Türkiye 3 tarafı denizlerle çevrili bir ülke olmasının getirdiği uzun deniz sınırının yanında, coğrafi konumunun getirdiği uzun kara sınırlarının olması nedeniyle göç potansiyeli yüksek bir ülkedir. (Türkiye Göç Raporu, 2016: 56). Bunun bir sonucu olarak 20. yüzyılın ortalarından bu yana kendi vatandaşları yurtdışına göç eden bir ülke olan Türkiye artık başka ülke vatandaşlarının göç ettiği ve çalıştığı bir ülke olmaya başlamıştır. Göç tarihine bakıldığında Türkiye hem kaynak hem transit hem de hedef ülkedir;

2.1.1. Menşe (Kaynak) Ülke Türkiye

Türkiye'deki işgücünün Batı Avrupa'da yer alan ülkelere ihracı 1960 yılında başlamıştır. İkinci Dünya Savaşının meydana getirdiği ekonomik sıkıntılardan kurtulma amacıyla

Batı Avrupa ülkeleri sanayi, yol, metro gibi alanlarda faaliyetlerini arttırmışlardır (Kütük, 2015: 211). Bununla birlikte, Batı Avrupa'da hızla büyüyen endüstri sektörü ucuz işgücüne olan talebi de arttırmıştır. Bu talebin yurtdışından göç alarak karşılanmasındaki bir diğer neden yavaş artan nüfustur. İşgücüne duyulan ihtiyacın hızla artması ile yavaş ilerleyen nüfus dengelenememiştir. Hızla gelişen endüstrinin önünde önemli bir engel olarak görülen emek gücünün az olması üretimin verimini düşürmüştür. Bu durumda Batı Avrupa ülkeleri sermayelerinin bir bölümü ile ya yurtdışındaki sektörler yatırım yapacak ya da yurtdışından işgücü alacaktır. Batı Avrupa ülkelerindeki ikinci alternatif olan işgücü temini Türkiye'de de yankı bulmuş, Türkiye'de ilk defa emek göçü meydana gelmiştir. Türkiye'de yer alan yoksulluk, eşitsizlik gibi olumsuzlukların varlığı emek göçüne neden olan itici faktörlerdendir (Yıldırımoglu, 2005: 6). 1960'lı yılların ortalarından, 1970 yılının başına kalan olan dönemde, Batı Avrupa ülkelerine Türkiye'den yapılan göçler oldukça hızlanmıştır. Daha sonra meydana gelen petrol kriziyle beraber meydana gelen ekonomik durgunluk ile birlikte Almanya işgücü ihracatının yavaşlatılmasına dair yasal düzenlemeler yapmıştır. Ancak 1980'li yıllarda evlilik nedeniyle tekrar yükselişe geçmiştir. Bu yıllarda Batı Avrupa ülkelerinde Türk nüfusu çok hızlı artmıştır. 1980 yılında 1,7 milyon sayıya ulaşan Türk nüfusu, 1985 yılına gelindiğinde 2 milyon, 1990 yılında 2,3 milyon kişiye, 1995 yılında 3 milyon kişiye ulaşmıştır (İçduygu ve Sirkeci, 1999: 255). Güncel rakamlara göre, TÜİK istatistiklerine bakıldığında yurtdışına göç eden kişi sayısı 2019 yılında 330.289 kişi olmuştur. Bu nüfustan 84.863 kişi Türkiye vatandaşı iken 245.426'sı yabancı uyrukludur (TÜİK, 2019).

Kaynak ülke olarak Türkiye incelenirken bir başka kavram olan beyin göçü literatürde sıkça karşımıza çıkan kavramdır. Beyin göçü insan sermayelerinin başka ülkelere transferi şeklinde tanımlanmaktadır. Bu transfer gelişmekte olan ülkelere gelişmiş ülkelere doğru yapılmaktadır (Yılmaz, 2019: 224). Gelişmiş ülkeler açısından nitelikli iş gücünü ithal etmek, kendi ülkelerinde daha yüksek maaşla çalıştıracakları kişilerden daha kârlı bir durum olmaktadır. Diğer yandan gelişmekte olan ülkelerdeki eşitsizlikler, eğitim sistemindeki düzensizlikler, araştırma imkânının azlığı gibi nedenler beyin göçünde itici faktörlerdendir (Bakırtaş ve Kandemir, 2010: 968). Türkiye'de beyin göçü 1960'lı yıllardan itibaren başlamış, yukarıda yer alan nedenlerden gelişmiş ülkelere doğru gerçekleşmiştir.

2.1.2. Transit Ülke Türkiye

Türkiye'de göç olgusu açıklanırken yalnızca yeni gelen göçmenler değil bunların haricinde Avrupa ülkeleri vatandaşları ve Türkiye'deki transit göçmenler de açıklanmalıdır. 1979 İran Devrimi'nin ardından Türkiye'yi transit ülke olarak kullanarak Batılı ülkelere göç eden kişi sayısı 1,5 milyonu geçmiştir. Tarih 1988 yılını gösterdiğinde İran-Irak savaşı; Halepçe katliamı gibi nedenler 600 bin kişinin Türkiye'ye sığınmasına, ardından Batıya hareket ederek Türkiye'nin transit ülke konumuna gelmesine sebep olmuştur (Kara ve Korkut, 2010: 158).

1990 yılından itibaren Türkiye, göç açısından yalnızca menşe ülke değil artık hedef ve transit ülke konumuna da gelmiştir. Türkiye'de göç olgusu içerisinde en önemli yer Sosyalist ülkelere aittir. Bu ülkeler Türkiye'yi hedef ülke olarak kullanmaktadır. Bunun yanı sıra Avrupa ülkelerine geçiş güzergâhı olarak Türkiye'yi kullanan Afrika, Asya'dan gelenlerde mevcuttur. Bu yolu kullananlar ya Türkiye'ye izinsiz giriş yapanlar ya da başvuru neticesini bekleyenlerdir. Bazı göçmenler ise kurallara uyarak turist vizesi ile giriş yapmakta, daha sonra ise yasadışı yollarla başka ülkeye gitmektedirler (Toksöz vd., 2012:20).

Ülkede kalındığı sürece belirli bir gelire ihtiyacı olan bu göçmenler istihdama katılım sağlamakta ve enformel istihdamı arttırmaktadır. Doğu Avrupa ülkelerinden gelen kaçak göçmenler, Türkiye'ye vize ile yasal yollardan girmekte daha sonra vize süresi bitmesine rağmen ülkeden ayrılmadan ucuz iş gücüne olan ihtiyacı önemli ölçüde karşılamaktadır (Eker, 2008: 345).

Türkiye'ye transit göç edenlerin etkileşim halinde buldukları gruplar 3 başlık altında toplanabilir. Bunlar;

- 1.) İnsan Kaçakçıları, maddi çıkar kazanma amacı güderek yasadışı yollarla bir yabancıyı ülkeye alan veya ülke dışına çıkaran kişiler,
- 2) Güvenlik Kuvvetleri, yaşanan sorunlarla mücadele etme amacıyla etkileşimde bulunulandan devlet tabanlı olan, Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Sahil Güvenlik Komutanlığı,

3) Transit göçe konu olacakken ülkede kalarak istihdama katılanlardan, iş ortamından kaynaklanan, iş arkadaşları ve işverenler ile olan ilişkiler (Yılmaz, 2014: 1698).

Konumu gereği transit ülke kategorisine dahil edilebilecek ülke olan Türkiye bu durumun ortaya çıkarabileceği dezavantajlara yönelik olarak düzenlemeler yaparak olumsuzlukları ortadan kaldırmaktadır.

2.1.3. Hedef Ülke Türkiye

Türkiye, yer aldığı konum, kültürel geçmiş, siyasi nedenler gibi birçok nedenden göç olgusuyla oldukça fazla karşılaşmıştır. Ekonomik büyüme göç anlamında Türkiye'yi çekici hale getirmiştir. Ayrıca yer aldığı coğrafi konum nedeniyle, çevresinde bulunan ülkelerde yaşanan sıkıntılar Türkiye'ye yapılan göçü itici hale getiren faktörlerdendir. Önceleri göç olgusunda göç veren ülke olan Türkiye, şimdi hem geçiş ülkesi hem de artan ekonomik büyüme ile hedef ülke haline gelmiştir. Ülkede yer alan ekonomik koşullardaki iyileşme, çevre ülkelerde yaşanan istikrarsızlık gibi nedenlerin var olması Türkiye'nin hedef ülke konumunu git gide sağlamlaştırmaktadır (www.goc.gov.tr).

Türkiye 19.yy'da başarısızlıkla sonuçlanan savaşlar nedeniyle küçülmüştür. Bu küçülme beraberinde sınırların değişmesine neden olmuştur. Sınırların değişmesi ile Türk soylu olanlar Anadolu'ya göç etmiş ve bu göç cumhuriyetin kurulmasından sonra uzun yıllar devam etmiştir. Bulgaristan'da bulunan ilk Türk soylu kişilerin göçü uzun yıllar devam etmiştir. Bu göç dalgası en fazla 1923 ile 1933 yılları arasında yaşanmıştır. 1925 yılında imzalanan Türk-Bulgar ikamet sözleşmesinden 1949 yılına kadar olan süreçte 218.998 kişi Türkiye'ye göç etmiştir. Bulgarların Türk soyuna karşı gösterdiği olumsuz davranışlarının da etkisiyle ve 1946 yılında Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nin ilanından sonra, 1949 ile 1951 yılları arasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye gelen toplam göçmen sayısı 156.063'tür. 1923 ile 1949 yılları arasında Türkiye'ye yapılan göçler arasında Romanya'da yaşayan Türklerin Anadolu'ya yaptıkları göç de sayılmaktadır. Bu göç Romanya'da yaşayan Türklerin yaşadıkları bazı olumsuz deneyimler nedeniyle gerçekleşmiştir. Bu yıllar arasında 19.865 aileye ait toplam 79.287 kişi kitle halinde Romanya'dan Türkiye'ye göç etmiştir. Bunun dışında 43.271 kişi ise serbest göç şeklinde Türkiye'ye gelerek, kendinden önce ülkeye yerleşenlerin yanına gelmişlerdir (www.goc.gov.tr).

Türkiye'ye yönelik gerçekleştirilen göç hareketlerinden diğeri de, Bulgaristan-Türkiye arasında olan göçtür. 1989 yılında Bulgaristan'dan Türkiye'ye gerçekleşen göç dalgası, Bulgar hükümetinin Türk kökenli Müslüman vatandaşlarını sınır dışı etmesiyle gerçekleşmiştir (Çetin, 2010: 73).

1979 yılında İran Devrimi sonrasında İran'dan Türkiye'ye 1 milyon kişi gelerek çok büyük bir göç dalgası oluşturmuşlardır. Bu göçten sonra 1988 yılında yaşanan Halepçe katliamı neticesinde de ikinci büyük göç dalgasına maruz kalan Türkiye'ye toplam 51.542 kişi göç etmiştir. 1991 yılı körfez savaşında ise 467.489 kişi Türkiye'ye göç etmiştir. Yakın dönemde olarak 2010 yılında ise, Suriye'de yaşanan iç savaş neticesinde oluşan göç dalgası, Türkiye göç tarihinde yerini almıştır (Şahin ve Düzgün, 2015: 171).

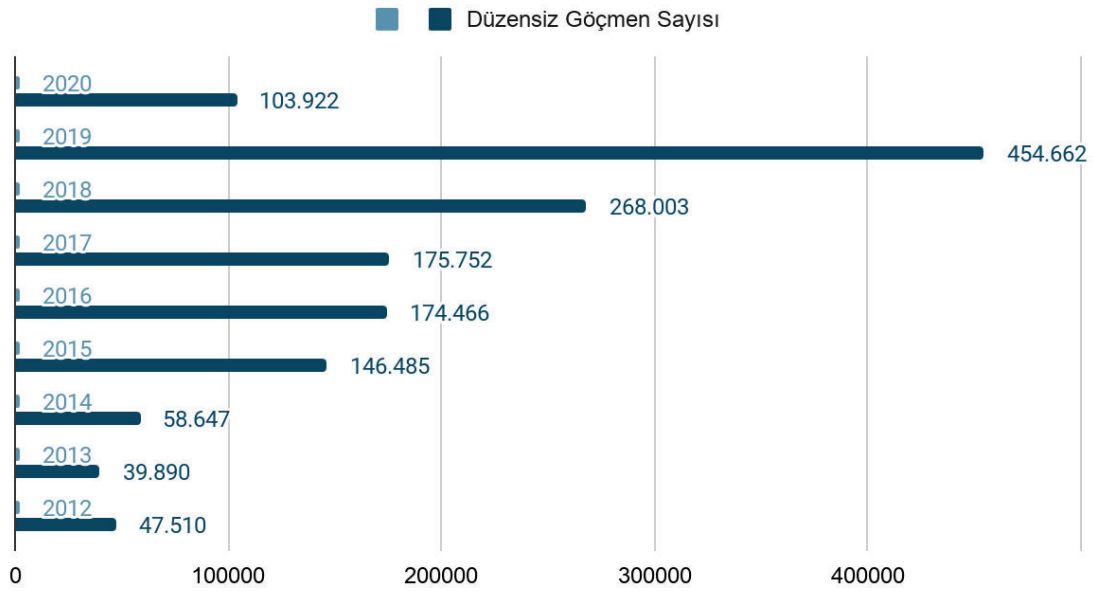
Türkiye'deki nüfusa bakıldığında, nüfusu göç edenler ve göç ile gelenler yapılandırmıştır sonucuna varmak mümkündür. Türkiye'de göç olgusu incelenirken genellikle 1950 yılından önce ve sonra yapılan göçler olarak iki döneme ayrıldığı görülmektedir. Bu ayrımın nedenlerinden biri 1950 yılına kadar olan göçler genellikle savaş, mübadele gibi siyasal nedenlerden kaynaklı iken bu tarihten sonra göçler genellikle ekonomik amaçlı olarak yapılmıştır. 1980'li yıllarda ise bu nedenlere yenileri eklenmiş ve göç kavramı karmaşık bir hal almıştır. Hatta yukarıda bahsi geçen transit göç gibi yeni göç kavramları ortaya çıkmıştır (Zorba, 2010: 2).

2.2. Türkiye'deki Düzensiz Göç

Türkiye'de göç konusu araştırılırken şüphesiz en çok karşılaşılan kavramlardan biri düzensiz göç kavramıdır. Bu gruba dahil olan üç grup vardır; yukarıda açıklaması yapılan ülkeyi transit şekilde kullananlar, çalışmak için gereklilikleri yerine getirmeden ülkeye giriş yapan çalışanlar, çalışma süresi dolmuş olmasına rağmen ülkeden ayrılmayanlardır (İçduygu ve Aksel, 2012: 21). Düzensiz göçün oluşmasını engellemeye dair tüm düzenlemeler, düzensiz göçün oluşmasında en büyük zemini oluşturma nedeni olarak görülmektedir. Örneğin, ülkelere girişte yasal göç kanallarında bulunan eksiklikler, fazla bürokrasi, kişilere çalışma izninin çok zor verilmesi (Atasü Topçuoğlu, 2016:12). Tüm bu nedenler düzensiz göçün nedenleri arasında gösterilebilir.

Türkiye'de düzensiz göçe bakıldığında 1980 yılından önce kaynak ülke konumunda olmuş, son yıllarda buna transit ve hedef ülkede eklenmiştir. Türkiye'nin göç yollarının

üzerinde bulunması ve transit ülke konumunda olması düzensiz göçü arttırmıştır. Zira coğrafi dağılım açısından bakıldığında düzensiz göçmenler ülkenin her yerine dağılım göstermektedir. Ülkeye en fazla girişin yapıldığı yerler; Aydın, Ağrı, Balıkesir, Diyarbakır, Çanakkale gibi sınır bölgelerde yer alan illerdir. Göçmenlerin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerini tercih sebepleri ise dağlık bölge olmalarına bağlıdır. Zira dağlık bölgede göç kontrolünü sağlamak kısmen daha zordur (Durgun ve Ertuğral, 2019: 2457). Hedef ülke olarak göçmenlerin Türkiye'yi seçmesi ise genel olarak kayıt dışı istihdamın büyüklüğü nedeniyle kişilerin kolaylıkla iş bulabileceklerine dair düşünceleri olarak açıklanabilir (Bodur ve Paydak, 2017: 191).

Şekil 1: 2012-2020 Yılları Arasında Türkiye'deki Düzensiz Göçmen Sayısı

Kaynak: www.goc.gov.tr (2020 Ekim ayı verileri dikkate alınmıştır)

Yukarıdaki grafikte de görüldüğü gibi düzensiz göçmen sayıları son yıllarda artış göstermektedir. Son yıllarda ortaya çıkan siyasal nedenler Türkiye'ye yapılan düzensiz göç sayısını arttırmıştır. Ayrıca Ege Denizi ve Akdeniz üzerinden Avrupa ülkelerine geçiş fikri bu sayının artmasının nedenlerinden biridir. Göçmenler ülkeyi transit olarak kullanmakta ve göç maliyetini en aza indirmeye çalışmaktadır. Grafikte yer alan sayılara, Türkiye'yi transit ülke olarak kullanarak başka ülkelere geçiş yapmış olan kişilerde dâhil edilmektedir.

Düzensiz göç ile mücadele konusunda İçişleri Bakanlığı aşağıda yer alan maddelere yer vermiştir;

-Düzensiz göçe konu olan kaynak ülke, transit ülke ve hedef ülkelerin konuyla ilgili ortak bir noktada buluşması ile yapılacak olan hukuksal düzenlemeler,
-Söz konusu devletin hem kendi içinde hem de diğer ülkelerdeki konu ile alakalı kurumlarla işbirliği içinde olması,

-Düzensiz göçlerin gerçekleştiği bölgelerde gerekli önlemlerin alınması,
-Düzensiz göç ile gelen ucuz işgücü sonucunda oluşan yasadışı istihdama yönelik tedbir alınması,

-Söz konusu göçe konu olan kişilerin hedef ülkede hangi sınıfa dahil edilmesine yönelik çalışmaların yapılması,

-Göçmen kaçakçılığında rol oynayan tüm taraflara yönelik yasal düzenlemelerin yapılmasına yönelik projelerin geliştirilmesi olarak sıralanabilir (www.goc.gov.tr).

2.3. Türkiye'de Göç Mevzuatı

Göç hem ülkeler hem de göçmenler için oldukça karmaşık bir süreç olarak ortaya çıkmaktadır. Bu karmaşıklık, göçün birden fazla alanı etkileme gücüne bağlanabilir. Örneğin; hedef ülkeye ulaşan göçmenlerin temel ihtiyaçları olan gıda, konut, sağlık gibi pek çok alana etkisi vardır. Bunun yanı sıra göçmenin geldiği ülkeye uyum sağlaması da büyük bir öneme sahiptir. Tüm bu ve bunun gibi nedenlerden ülkeler, göç konusunda yasal anlamda düzenlemeler yapmaktadır. Göç yolları üzerinde bulunan Türkiye de, yıllardan beri göç alan bir ülke olduğundan göç konusunda oluşturulacak olan mevzuat oldukça önemlidir (Demirhan ve Aslan, 2015:25).

Göç konusunda ilgili devletler, göçmenin ülkeye girişi, ülkede kaldığı süre boyunca faaliyetleri ve çıkışıyla ilgili her türlü faaliyet konusunda politika üretir. Göç ile ilgili politikalar üretilirken göç ile ilişkili olan ekonomik, sosyal konularla ilgili politikalarda da göç konusuna yer verilmektedir. Örneğin; ülkenin iş düzeniyle ilgili bir politika üretilirken, söz konusu politikalarda göçmen işçi, göçmen işçinin çalışmasına dair haklardan da bahsedilmekte, bu da göçün diğer alanlara etkisi olduğunu ortaya

koymaktadır (Örselli ve Babahanoğlu, 2016: 2065). Türkiye'nin göç konusuyla ilgili yasal düzenlemelerine bakılacak olursa;

Sığınma ve Göç Ulusal Eylem Planı, AB'ye tam üyelik sürecinde bulunan Türkiye tarafından iltica konusunda boşlukları doldurmak üzere hazırlanmıştır. Bu plan hazırlanırken olası bir göçte ortaya çıkacak sosyal, siyasal, ekonomik sonuçlarının belirlenmesi ve buna göre plan hazırlanması göz önünde bulundurulmuştur. İlgili planda kişilerin iltica olarak kabul edilmesi için nerelere başvuru yapmaları gerektiği, kişilerin iltica başvurusunun reddedilmesi halinde nereye başvuru yapmaları gerektiği, yasal temsilcilerine ulaşma imkânları vb. konulara yer verilmiştir (Güner, 2007: 94).

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 6458 sayılı bu Kanun, 2013 yılında yürürlüğe girmiştir. Kanun, göçmenin statüsü, hangi kurumlara başvurusu yapması gerektiği gibi birçok bilgiyi içermektedir. Göçmenin ülkeye girdiği andan itibaren hangi statüye dahil edildiğini belirlemek oldukça büyük bir öneme sahiptir. YUKK Türkiye'ye gelen kişilerin hangi statüye dahil edileceğine dair bilgiler içermektedir. Kanuna göre uluslararası koruma talebi için mülteci, şartlı mülteci veya ikincil koruma statüsünden herhangi birine sahip olunması gerekmektedir. Kanun ile gelen diğer önemli bir özellik ise göç ile ilgili tüm düzenlemelerin yapılması adına Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurularak, başvuruların buraya yapılmasıdır (Çelik, 2015: 73).

Geçici Koruma Yönetmeliği (GKY), YUKK da bahsi geçen bir diğer konuda Türkiye'de, ülkesinden zorunlu nedenlerle ayrılıp dönemeyen kişilere geçici koruma statüsünün verilmesidir. YUKK'nun yürürlüğe girmesinden sonra bahsi geçen bu maddenin uygulanması amacıyla GKY düzenlenmiştir. Bu yönetmelikte, geçici koruma kapsamında ülkeye alınacak olan kişilerin ülkeye giriş için kabul süreci, ülkeye kabul gerçekleştikten sonra sahip oldukları hakların neler olduğu ile ilgili bilgilere yer verilmiştir (Öztürk, 2017: 242).

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, 1950 yılında Roma'da kabul edilen bu sözleşme, 1953 yılında yürürlüğe girmiştir. Türkiye sözleşmeyi 1950 yılında imzalamış, 1954 yılında resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe koymuştur. Bu sözleşme de mülteci ve sığınmacılara yönelik olarak direkt bir düzenleme yapılmamıştır. Sözleşme insanların sahip olduğu temel hakların neler olduğunu açıkladığından, göçmenlere yönelik olarak

ilgili maddeler mevcuttur. Önemli bir tehlike altında bulunan herkese koruma sağlanmalıdır (Güner, 2016: 214).

Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun, göç ile birlikte gelenlerin istihdamda yasadışı çalışmaları oldukça büyük bir problemdir. Yasal düzenlemeler yapılırken söz konusu durum için oluşturulan bu kanunda amaç, yasadışı istihdam için denetimlerin yapılması konusunda yetkilerin neler olduğu, çalışma izninin alınmasına yönelik aşamaların neler olduğu gibi kayıt dışı istihdamın ortadan kaldırılması için düzenlemelerin açıklanmasıdır (İçduygu ve Aksel, 2012: 45).

2.4. Suriye Krizi ve Geçici Koruma Statüsünde Türkiye’de İkamet Eden Suriyeliler

Tunus'ta meydana gelen Arap Baharı kısa bir zaman zarfı içinde yayılmış, Ürdün, Yemen, Suriye gibi ülkelere ve Kuzey Afrika'ya sıçramıştır. Bu ülkelerde yer alan halk, sivil itaatsizlik yöntemlerine başvurarak diktatörlüğe karşı ayaklanmıştır. Bu başkaldırının bahar olarak nitelendirilmesinin sebebi diktatörlüğe karşı ayaklanma olmasıdır. Olayların başlangıç ülkesi olan Tunus'ta başkanın gösteriler nedeniyle görevi bırakması ve diğer ülkelere de sıçramasına batılı devletler iyimser olarak bakmış, bahar adını vermişlerdir (Besen, 2019:13).

Arap baharının ortaya çıkmasındaki nedenler ekonomik, kültürel, siyasal ve uluslararası nedenler olarak 4 madde halinde açıklanmaktadır. İşsizlik, zor yaşam koşulları, enflasyon, gıda sıkıntısı, insanların yaşam koşulları yüksek yerlerde hayatlarını sürdürme isteği vb. nedenler Arap baharının gerçekleşmesindeki ekonomik nedenler olarak sıralanabilir.

Yukarıda da bahsedildiği gibi sivil itaatsizlik yöntemlerini kullanırken küreselleşen dünyada iletişim ve ulaşım araçlarının artan imkânlarıyla Arap baharında halkın, özellikle gençlerin sosyal medya üzerinden gördükleri ve haberdar oldukları daha demokratik ülkeye özenmeleri, iletişim halinde oldukları kişiler ile örgütlenmeleri, gösteri planlamaları gibi nedenler Arap baharının bu denli ortaya çıkıp yaygınlaşmasındaki teknolojik nedenler arasında sayılabilir. Demokratik yönetimden uzak diktatörlük yönetim şekilleri, kişilerin siyasal nedenlerden dolayı özgürlüklerin kısıtlanması, kötü, baskıcı şekilde halka yapılan muameleler de Arap baharının

gerçekleşmesinde rol oynayan siyasal nedenlerdir. Başkaldırının Batı dünyası ve ABD tarafından desteklenmesi, ayrıca ülke yönetimlerinin bazı dış unsurlar tarafından istenmemesine binaen başkaldırıya yönelik destekler, NATO'nun ise bahsi geçen desteği karşıt güçlere yapması siyasal destek sağlaması gibi olaylar ise Arap baharının gerçekleşmesindeki uluslararası nedenlerdir (Paksoy vd., 2013: 177).

Arap baharı olarak adlandırılan ve Arap coğrafyasında diktatörlüğe karşı yapılan ayaklanma, ülke yönetimlerinde büyük yankıya sebep olmuştur. Tunus'ta başlayan ayaklanmalar yavaş yavaş tüm Arap ülkelerine yayılmaya başlamış ve 2011 Ocak ayında sıçrayan kıvılcım 2011 Mart ayında “Devrimin Beşiği” olarak adlandırılan Dera şehrinde alevlenmiştir (Topal, 2015: 119).

Suriye'de 2000 yılında babasının ölümüyle başa gelerek yapacağı reformlardan sık sık bahseden Beşar Esad, sunduğu hiçbir vaadi gerçekleştirememiştir. Bununla birlikte ülkede yaşanan ekonomik bozulmalarda halkın ayaklanmasına neden olmuştur. Arap baharı olarak nitelendirilen olaylar Suriye halkının ayaklanmalarının fitilini ateşlemiştir. (Özdemir, 2016: 82).

18 Mart tarihinde başlayan ayaklanmaya karşı Esad'ın güvenlik güçlerine verdiği emirle protestoculara karşı ateş açılması, 4 kişinin ölümüne sebep olmuştur. Sivil halkın öldürülmesi ile olaylar büyümeye devam etmiştir. Bu sırada Esad'ın ordusuna mensup olan bazı kişiler Esad'a muhalefet amaçlı karşıt bir grup olarak Özgür Suriye Ordusu isimlerini verdikleri yapılanma kurmuşlardır. Bu yapılanmalar Amerika gibi büyük güçlerin desteklerini almıştır. Bu yapılanmalarla olaylar büyümüş ve iç savaş meydana gelmiştir. İç savaş, kuşkusuz ülkeyi maddi ve manevi olarak zarara uğratmıştır (Ulutaş vd., 2015: 8).

Suriye halkının, Beşar Esad rejiminden istediği reformları, rejimin gerçekleştirememesi halkın ayaklanmasındaki başlıca etkenlerdendir. Bu reformlar 1963 yılında subay Ziad Hariri tarafından gerçekleştirilen askeri darbe neticesinde ülkede ilan edilmiş olan ve günümüze kadar süregelen olağanüstü halin sona erdirilmesi; Güçler ayrılığı olarak adlandırılan yasama, yürütme ve yargı organlarının korunması; yargının her türlü güçten bağımsız olması, gelir dağılımı ve vatandaşlık hakları konusunda düzenlemeler yapılması şeklinde sıralanabilir (Kayabaşı, 2019: 30).

Beşar Esad ve Muhalifler arasındaki çatışmalar ufak çapta iken dış ülkelerin destek vermesiyle büyümüştür. Örneğin; Rusya'nın teknoloji ve askeri açıdan Suriye'ye destek vermesi ve İran'ın mühimmat göndererek rejimi desteklemesi; Suudi Arabistan'ın ise muhaliflerden yana olması tarafları kuvvetlendirmiş, olayların büyümesine sebebiyet vermiştir. Arap Baharı'nın Suriye'de etkisini göstermesi ortalama 3 aylık bir zaman diliminde olmuştur. Arap baharındaki ayaklanmaların sebebi olan diktatörlüklerin yıkılmasına yönelik hedefler, Mısır'da Hüsnü Mübarek rejiminin yıkılması, Yemen'de Ali Abdullah Salih rejiminin yıkılması, Tunus'ta Zeynel Abidin Bin Ali rejiminin yıkılması gibi bazı ülkelerde başarılı olurken; Suriye'de Beşar Esad'ın isyanlara karşı kontrolü elden bırakmaması ile başarıya ulaşamamıştır (Özip, 2019: 56).

Suriye iç savaşının çıkmasında etkili olan nedenler; ekonomik nedenler, Sünni-Alevi çatışması ve rejimin baskıları şeklinde sıralanabilir.

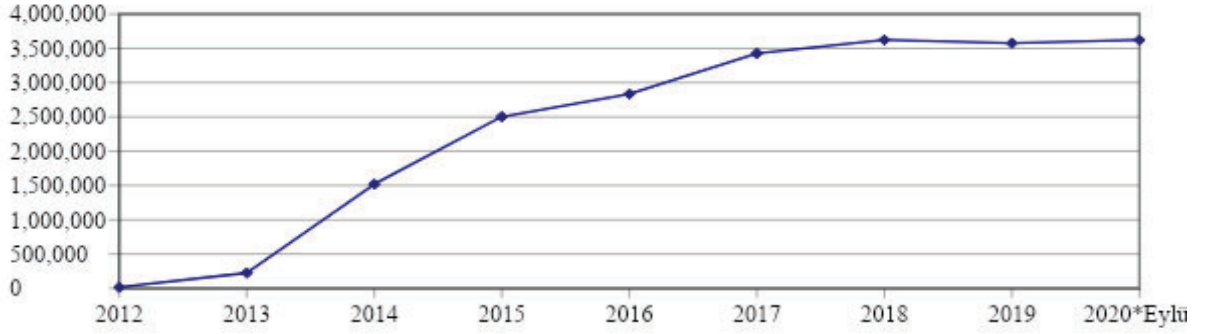
Ekonomik nedenler; Babasının ölümünün ardından yönetime geçen Beşar Esad yapacağı reformların içine ekonomik reformları da dahil etmiştir. Ekonomik reformlar arasında, ülke ekonomisini uluslararası yatırıma açma, diğer ülkelere ait bankaların Suriye'de açılmasına izin verme gibi maddeler bulunmaktadır. Beşar Esad reformları gerçekleştirirken ülke kaynaklarını dikkate almamıştır. Örneğin; tarım sektörüne doğru olan yönelim kuraklığın etkisiyle ekonomide büyük bir çöküşe sebebiyet vermiştir (Özdemir, 2016: 92).

Sünni-Alevi Çatışması; Birinci Dünya Savaşı'nın ardından Batılı güçlerin manda yönetimlerini bitirdikten sonra Ortadoğu ülkelerinde yönetim dinsel azınlık ve etnik grupların eline geçmiştir. Tunus, Yemen, Suriye gibi ülkeler uzun yıllar boyunca bu şekilde yönetilmiştir. Yaklaşık olarak Irak'ın işgaliyle ortaya çıkan Sünni-Alevi çatışması, Suriye'de 1963 yılından beri azınlık kesim olan Alevilerin yönetime geçmesi ve bu yönetimin hâlihazırda devam etmesinin yanında; Sünni halka yönelik yapılan katliamlar, tutuklamalar, infazlar gibi azınlık ve çoğunluk arasında yaşanan olaylar Suriye iç savaşının ateşini fitilleyen nedenlerdendir (Eskioğlu, 2019:36-37). Diğer yandan Beşar Esad'ın yönetimde kalması yönünden büyük direnişleri de Aleviler vermektedirler. Zira yönetime Sünnilerin geçmesi durumunda kendilerinden intikam alma gibi bir amaçları olabileceğine dair düşüncelerinin olması, rejime yönelik destek vermelerine sebep olmaktadır (Kıran, 2014:102).

Rejimin baskıları; Yukarıda bahsedilen bilgilere istinaden, yönetime geldiği ilk andan itibaren reform yanlısı görülen Esad, vaatleri yerine getirememiş kendinden önceki baskıcı yönetimle başarıya ulaşacağına inanarak reformları gerçekleştirememiştir. Henüz iç savaş çıkmadan dahi büyük bir askeri orduya sahip olan Suriye, iç savaşı bastırma aracı olarak yalnızca kan dökmüştür. Olaylar henüz yeni başlamışken, yönetimin ayaklanmaları bu şekilde bastırmaya çalışması, kıvılcımı alevlendirmiş ve baskıcı yönetim, netice olarak iç savaşın çıkmasına zemin hazırlayan diğer bir neden olmuştur.

Tüm bu nedenlerin sonucu olarak ortaya çıkan savaş neticesinde yerel halk başka ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır. Bu ülkelerin en başında gelen ülkelerden biri Türkiye'dir. Suriye iç savaşının 2011 yılında patlak vermesinin ardından sayıları 250-300 kişi olan bir grup Suriyelinin Türkiye'ye sığınmaya yönelik olarak istekleri Suriyelilerin Türkiye'ye gelmeye başlamasına neden olmuştur. Türkiye'nin 2009 yılında benimsemiş olduğu açık kapı politikası bu süreci hızlandırmıştır. Suriyelilerin barınması için Hatay-Reyhanlı başta olmak üzere, Hatay-Yayladağı, Hatay-Altınözü ve birçok kentte kamplar kurulmuştur. Suriye ile kara sınırınının 911 km gibi yüksek bir oranda olması, Türkiye'nin Suriye'den yapılan göçten en fazla etkilenen ülkelerden biri olmasının önemli nedenlerinden biri olmasıyla birlikte bu göç akışı sadece ilk 5 ay içerisinde dahi 100.000 kişiye kadar ulaşmıştır. Suriyelilerin Türkiye'ye sığınmasının, patlak vermiş olan krizin çözülmesine herhangi bir olumlu katkısı olmamıştır. Suriye ile diplomatik açıdan tüm bağlarını kesen Türkiye, Beşar Esad'a da reform çağrısı yapmıştır (Ihlamur, 2014:43). 2004 yılında Beşar Esad ve Recep Tayyip Erdoğan arasında imzalanan serbest ticaret anlaşmasına kadar uzanan iyi diplomatik ilişkiler, krizin patlak vermesiyle kopmuştur. 2012 yılında önce ABD, daha sonra Türkiye Şam'daki büyükelçiliklerini kapatmışlardır. Tüm bunların karşılıksız kalması üzerine Türkiye, Beşar Esad karşıtlarına destek vermiştir (Akgül vd., 2015:3).

Güncel rakamlara göre Türkiye'de mevcut Suriyeli sayısı Eylül 2020 tarihinde 3.621.968'dir (www.goc.gov.tr).

Şekil 2: 2012-2020 Yılları Arasında Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Sayısı

Kaynak: www.goc.gov.tr

Göçün etkin olarak başladığı 2011 yılındaki rakam son yıllarda katlanarak artmış, Suriyeliler Türkiye'de bulunan nüfus içerisinde önemli bir orana ulaşmıştır.

Türkiye'de yer alan Suriyelilere dair bir diğer veri geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaşadıkları iller ile alakalıdır. Eylül 2020 verilerine göre Suriyelinin en fazla olduğu il 510.341 kişiyle İstanbul'dur. İstanbul'dan sonra, Gaziantep 451.828, Hatay 436.168, Şanlıurfa 421.556, Adana 249.003 Suriyeli nüfusa sahiptir. Eylül 2020 verilerine göre, Türkiye'nin toplam nüfusu içerisindeki oranları %4,36 olan geçici koruma altındaki Suriyeli sayısının, en fazla Suriyeli nüfusa sahip illerdeki oranları sırasıyla, İstanbul'da %3,29; Gaziantep'te %21,86; Hatay'da %26,78; Şanlıurfa'da %20,34 ve Adana'da %11,33'tür. Yine Eylül 2020 verilerine göre toplam sayıları 3.624.941 kişi olan geçici koruma altındaki Suriyeliden yalnızca 59.543 kişi geçici barınma merkezinde kalmaktadır. Geçici barınma merkezleri toplam 5 ilde bulunmaktadır. Adana'da bulunan geçici barınma merkezindeki nüfus 20.659; Kahramanmaraş'ta 10.711; Hatay'da 9.869; Osmaniye'de 9.765; Kilis'te 8.522'tir (www.goc.gov.tr).

Geçici barınma merkezinde, Suriyelilerin temel ihtiyaçlarının karşılanması için, ısınma, market, psiko-sosyal yardım, bankacılık, çamaşırhane ve bulaşıkhanne, eğitim ve meslek kursları, oyun parkları, televizyon, internet vb. imkânlar mevcuttur (Çetinkaya vd., 2016:9).

Eylül 2020 İçişleri Bakanlığı verilerine göre 30 Aralık 2019 tarihi itibarıyla, 110.000 Suriyeliye Türk vatandaşlığı verilmiştir. Bu sayının 57.000'i çocuklardan oluşmaktadır. Yine son güncel açıklama olan Eylül 2020 verilerine göre Türkiye'de doğan Suriyeli bebek sayısı 450.000 civarındadır. Çalışma izni verilen toplam Suriyeli sayısı 31.185'tir (www.goc.gov.tr).

Türkiye'deki Suriyeliler yaşam koşulları açısından 3 grup altında toplanabilir; Birinci grupta yer alan Suriyeliler yüksek gelir düzeyine sahip olanlardır. Daha düzenli ve iyi yaşam koşullarına sahip olduklarından kamp dışında ve yüksek standartlarda yaşamaktadırlar. İkinci gruba, düşük ücret ile çalışan mevsimlik işçiler, kayıt dışı istihdam olarak çalıştırılanlar ve dilenenlerdahil edilmektedir Bu grupta yer alanlarda amaç Türkiye'de bir düzen kurarak yaşamak veya Türkiye'yi geçiş ülkesi olarak kullanarak birikimleriyle Avrupa'ya geçmektir. Son grup ise sadece Avrupa'ya geçiş amacı ile geçiş yolları olan sahillerde belirsiz süreli bir bekleyişe girenlerdir (Vatansever, 2016:20).

2.5. Türkiye'deki Suriyelilerin Yasal Statüleri

Suriye'de oluşmuş olan savaş ortamı ve göç durumunun kısa sürmesi ve göç edecek olan Suriyeli nüfus sayısının 100.000 kişiyi geçmemesi beklenmekteydi. Bu beklentiler neticesinde Türkiye 1951 Cenevre Sözleşmesine yer alan "Avrupa Konseyi üye ülkeleri dışında gelenler mülteci sayılmayacaktır" çekincesi sebebiyle gelen Suriyelilere Mültecilik statüsünü verememiştir. İlk göç dalgaları olduğu zamanlarda gelen Suriyeliler, misafir olarak tanımlanmıştır. Yukarıda bahsi geçen krizin kısa sürmesine dair beklentilerin boşa çıkması nedeniyle, Suriyelilerin acil ihtiyaçlarının giderilmesi, geri göndermeme ilkesinin garanti altına alınabilmesi nedeniyle, Suriyelilere 2014 Ekim ayı itibarıyla "Geçici Koruma Statüsü" verilmiştir (Pirinççi, 2018:46).

Geçici Koruma Yönetmeliği Suriyelilere, eğitim, sağlık, tercümanlık gibi önemli haklar kazandırmıştır. Yasal Statüleri netleşen Suriyelilerin, hakları ve yardımları bu yönetmelikle birlikte netleşmektedir (Ataş, 2017:5).

Geçici koruma statüsüne dâhil olabilmesi için kişinin, bireysel ya da kitlesel olarak gelmesi, hangi coğrafyadan gelmiş olduğunun önemi yoktur. Geçici koruma statüsünde sayılabilmesi için kişinin,

1. Kişinin ülkeden ayrılmaya zorlanmış olması,
2. Ayrılmış olunan ülkeye geri dönülememesi,
3. Acil ve geçici olarak korunmaya duyulan ihtiyacın olması gerekmektedir (Kaya ve Eren, 2014:48).

Çalışmada yukarıda açıklaması yapıldığı üzere, çalışmada kullanılacak olan kavram “Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler” kavramıdır.

2.6. Türkiye’de Bulunan Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Kadınlar

Kadınlar, göç olgusundan diğer gruplara göre daha fazla etkilenir. Göçü yaşayan kadın gittiği yerde göçün getirdiği etkilerin yanı sıra diğer sorumlulukları da sırtlamaktadır. Belirli nedenlerden Türkiye'ye göç eden kadınların eşi veya geçimini sağlayan kişilerin gelmemeleri nedeniyle sorumlulukları artmaktadır. Göç eden nüfus arasında sayıları oldukça yüksek olan kadınlar, bakıcı, temizlik işleri vb. alanlarda çalışmaktadırlar. 2000'li yıllardan sonra göç türleri açısından çeşitlenme yaşayan Türkiye'de kadın göçmen sayısı da hızlı bir artış göstermiş, farklı ülkelerden kadınlarda Türkiye'ye göç etmeye başlamışlardır. Göçmen nüfusun büyük çoğunluğu düzensiz/kayıt dışı istihdamı oluşturan Türkiye'de, kadın işgücünde kayıt dışılık oranı oldukça fazladır (Coşkun, 2016:94).

Türk Tabipler Odası tarafından yapılan araştırmaya göre Suriyeli kadınların yaşam koşulları oldukça kötü düzeydedir. Kadınlar yeterince beslenememekte, temiz suya ulaşma imkânı bulamamaktadır. Ayrıca gebe olan kadınların herhangi bir takip altına alınmaması ve yetersiz beslenme, ilaç kullanmama gibi nedenler, ölü doğum oranlarını arttırmaktadır. Raporun devamında yer alan bilgilere göre dil sorunu kadınların herhangi bir kuruma yardım talebinde bulunmaları anlamında en önemli engellerden biridir (TTB, 2014: 61-62).

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsünün 2018 yılında 15-49 yaş arası Suriyeli kadınlarla yaptığı araştırmada ise elde edilen bilgiler şu şekildedir; Türkiye'ye gelen Suriyeli kadınların ortalama çocuk doğurma oranı 5,3'tür. 15-19 yaş grubuna dâhil olan kadınların %39'u ya çocuk sahibi ya da gebedir. 15-17 yaş grubuna gelindiğinde bu yaş grubuna dahil olan beş kadından biri ya daha önce çocuk yapmış ya da gebedir. 15

yaşına gelmeden evlendirilen kadınların oranı %12 iken; 18 yaşına kadar evlendirilenlerin oranı %38; 20 yaşına kadar evlendirilenlerin oranı ise %55'tir (TNSA 2019:1,2).

Tablo 2: Türkiye'de Bulunan Kayıtlı Suriyeli Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı

Yaş	Erkek	Kadın	Toplam
Toplam	1.949.444	1.672.524	3.621.968
0-4	255.958	247.316	503.724
5-9	282.622	259.721	542.343
10-14	203.413	184.589	388.002
15-18	142.114	118.516	260.630
19-24	286.862	212.812	499.674
25-29	202.982	148.003	350.985
30-34	159.158	115.923	271.081
35-39	119.015	96.915	215.930
40-44	84.752	75.806	160.558
45-49	60.488	57.266	117.754
50-54	49.872	48.926	98.798
55-59	37.999	37.999	75.998
60-64	28.425	29.288	57.713
65-69	20.326	20.745	41.071
70-74	7.735	8.705	16.440
75+	7.723	9.994	17.717

Kaynak: www.multeciler.org.tr

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere Suriyeli kadınların sayısı oldukça yüksek orandadır. Sayıları bu denli yüksek olan ve diğer gruplara nazaran göç olayından daha fazla etkilenen bu gruba yönelik çalışmaların yapılması önem taşımaktadır.

2.7. Türkiye’de Bulunan Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Çocuklar

Türkiye, dünyanın en fazla kayıtlı mülteci nüfusuna ev sahipliği yapan ülkelerinden biridir. Bu nüfus içerisinde 18 yaş altı nüfus sayısı oldukça yüksektir. Zorunlu koşullardan Türkiye'ye gelen çocuklar, kadınlar gibi diğer gruplara nazaran daha fazla etkilenmektedir. Türkiye'de oluşturulmuş mevzuatta herhangi bir yaş sınırlandırılmasının olmaması, çocukların yetişkinlerle aynı şartları taşıması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Mevzuatta göçmen çocuklara yönelik olarak herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Ancak Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'deki maddelerden bazıları göç ile ilgilidir.

Bu maddelerden biri “*Taraf Devletler, ister tek başına olsun isterse ana–babası veya herhangi bir başka kimse ile birlikte bulunsun, mülteci statüsü kazanmaya çalışan ya da uluslararası veya iç hukuk kural ve usulleri uyarınca mülteci sayılan bir çocuğun, bu Sözleşmede ve insan haklarına veya insani konulara ilişkin ve söz konusu Devletlerin taraf oldukları diğer Uluslararası Sözleşmelerde tanınan ve bu duruma uygulanabilir nitelikte bulunan hakları kullanması amacıyla koruma ve insani yardımdan yararlanması için gerekli bütün önlemleri alırlar.*” şeklindedir (Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 1989).

Tablo 3: Türkiye'de Bulunan Geçici Koruma Altındaki 18 Yaş ve Altı Suriyeli Nüfus

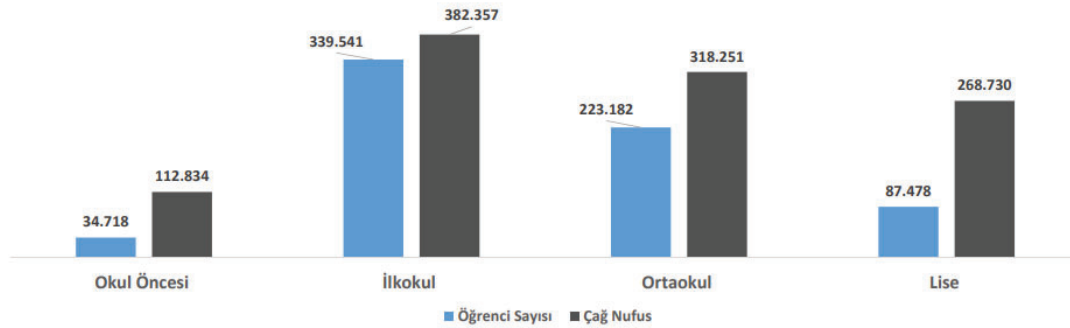
Yaş	Nüfus
0-4 Yaş Grubu	503.724
5-9 Yaş Grubu	542.343
10-14 Yaş Grubu	388.002
15-18 Yaş Grubu	260.630
TOPLAM	1.694.699

Kaynak: www.multeciler.org.tr

Türkiye'de 2020 Eylül ayı itibariyle 3.621.968 Suriyeli bulunmaktadır. Bu rakamı 1.694.699 kişi ile 18 yaş altı nüfus oluşturmaktadır. Bu yaş grubundaki nüfus, toplam Suriyeli nüfusun neredeyse %50'sini oluşturmaktadır.

Savaşla Türkiye'ye gelen Suriyeli çocuklar ani göçün etkisiyle yaşadığı travmanın yanı sıra, istismar, yetersiz yaşam koşulları nedeniyle ortaya çıkan fizyolojik hastalıklar, davranışsal bozukluklar, gelinen ortama uyum sağlayamama, yabancılaşma, dikkat eksikliği gibi birçok sorunla karşılaşmaktadır. Tüm bunlardan başka, eğitim almak yerine erken yaşta iş hayatına atılan Suriyeli çocuk sayısı da oldukça fazladır (Kılınc vd., 2018:40).

Eğitim almanın temel haklardan biri olduğu düşünüldüğünde geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların eğitimlerine yönelik düzenlemeler önem arz etmektedir. 2014'te yayınlanan Yabancılarla Yönelik Eğitim ve Öğretim Hizmetleri genelgesi ile Suriyeli çocukların eğitimine yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Daha önceleri kendileri için düzenlenen kurslarda veya devlet okullarında eğitim görmeleri tercihe bırakılmış iken, 2016 yılında itibaren devlet okullarında eğitim almaları üzerine yapılan çalışmalara yoğunlaşmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre 2019-2020 eğitim yılında, 5-17 yaş arası eğitim çağındaki Suriyeli nüfus sayısı 1.082.172'dir. Eğitime erişimi sağlanan Suriyeli nüfus ise 684.919'dur (MEB, 2019).

Şekil 3: Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerde Eğitim Çağındaki Nüfus ile Öğrenci Sayısı Arasındaki Fark

Kaynak: www.meb.gov.tr

Yukarıda yer alan şekilde eğitim çağındaki nüfus ile öğrenci sayısı arasındaki fark eğitime ulaşmadaki sorunlardan kaynaklanmaktadır. Bu sorunlara örnek olarak dil sorunları, okula kayıta ki sorunlar (kontenjan olmama durumu), Suriyeli çocukların savaş sırasında eğitime ara vermelerine rağmen eğitimlerine ara sınıftan başlamaları gösterilmektedir (Tanrıku, 2017:127).

BÖLÜM 3: SURIYELİ KADIN VE ÇOCUKLARIN SOSYAL ENTEGRASYONU (İSTANBUL İLİ SULTANBEYLİ İLÇESİNDE NİTEL BİR ARAŞTIRMA)

Suriyeliler 2011'de başlayan iç savaşın neticesi olarak geçici barınma merkezlerinden daha iyi bir yaşam hedefine ulaşmak için büyük kentlere doğru göç etmiştir. Bu kentlerin içerisinde en fazla tercih edilenlerin başında İstanbul gelmektedir.

Diğer illere göre İstanbul'un en çok göç alan bölge olmasının sebebi sanayi ve endüstri açısından ileri düzeyde olması bununla birlikte istihdam alanlarının fazla olması olarak açıklanmaktadır (Özdemir, 2008:19). Nüfusu 15.067.724 kişi olan İstanbul'da 510.341 Suriyeli vardır. Bu rakam toplam şehir nüfusunun %3.31'ünü oluşturmaktadır (www.goc.gov.tr).

Suriyelilerin İstanbul'da göç ettiği ilçelere bakıldığında genellikle gelir seviyesinin düşük olduğu yerlere göç ettiği görülmektedir. Bunun nedeni Suriyelilerin yaşamlarını idame etmek için gerekli olan ulaşım, gıda, kira vb. ihtiyaçlarını en az maliyetle karşılamak istemeleridir. Suriyelilerin, İstanbul'da en çok göç ettiği 10 ilçe sırasıyla Küçükçekmece Bağcılar, Sultangazi, Fatih, Esenyurt, Başakşehir, Zeytinburnu, Esenler, Sultanbeyli ve Avcılardır. Sultanbeyli İstanbul Anadolu Yakasında en çok Suriyeli barındıran ilçedir (Erdoğan 2017:9). İlçede toplam Suriyeli nüfus 22.270'dir.

Araştırmanın yapılacağı ilçe olan Sultanbeyli Belediyesi; 1957'de köy olmuştur. Bunu takiben 1989'da belde olmuştur. İlçe olması ise 1992'de gerçekleşmiştir. İlçe 29,1km² yüzölçümüne sahiptir. İlçe çevresinde Kartal ve Sancaktepe ilçelerine bağlı mahalleler vardır. İlçede Abdurrahmangazi Mahallesi, Adil Mahallesi, Ahmet Yesevi Mahallesi, Akşemsettin Mahallesi, Battalgazi Mahallesi, Fatih Mahallesi, Hamidiye Mahallesi, Hasanpaşa Mahallesi, Mimar Sinan Mahallesi, Mecidiye Mahallesi, Mehmet Akif Mahallesi, Necip Fazıl Mahallesi, Orhan Gazi Mahallesi, Turgut Reis Mahallesi ve Yavuz Selim Mahallesi olmak üzere toplam 15 mahalle bulunmaktadır (www.sultanbeyli.istanbul, 2020).

Sultanbeyli ilçesinin mahallelerine bakıldığında en çok Suriyeli, 451 kişi ile Mehmet Akif Mahallesinde bulunmaktadır. Bu rakamı 415 Suriyeli ile Fatih Mahallesi, 364 kişi

ile Battalgazi Mahallesi takip etmektedir. Diğer istatistikî verilere bakıldığında eğitim durumlarına göre Suriyelilerin %15'i okur-yazar değilken, Üniversite öğrencisi ya da mezunu olanların oranı %5'tir. Eğitim ve mesleki beceri arasındaki doğru orantı düşünüldüğünde bu eğitim seviyesi Suriyelilerin istihdamını da olumsuz etkilemektedir (Erdoğan, 2017:15).

İlçede Suriyeliler yabancı nüfusun %99'unu kapsamaktadır. Suriyelilerin %92'si Halep'ten, %3'ü Şam'dan, %1'i İdlib'ten ve %4'ü de diğer şehirlerden ilçeye göç etmişlerdir. İlçede en fazla 5-9 yaş arasında nüfus vardır. 5-9 yaş arası nüfus 4806 kişidir. Bu rakamı 3730 kişi ile 0-4 yaş arası nüfus daha sonra ise 3120 kişi ile 45-59 yaş arası nüfus takip etmektedir (www.multeciler.org.tr). Çocuk nüfusun bu denli fazla olması, çocuklar için uygulanan entegrasyon çalışmalarını da önemli kılmaktadır. Zira çocuklar kendilerini koruma konusunda başkalarına ihtiyaç duymaları nedeni ile diğer yaş grubundan farklılık göstermektedir. Bu farklılık onlar için daha özel bir korunma ve entegrasyon süreci gerektirir (Akalın, 2016:65).

Nüfusun cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde 11.316 kadın; 12.499 erkek nüfus vardır. Kadınlar da çocuklar gibi toplumsal yaşama katılmada diğer gruplara nazaran dezavantajlı konumdadır. Zira kadınlar, iş gücüne katılım, eğitim siyaset gibi alanlarda cinsiyet temelli ayrımcılığa maruz kalmaktadırlar. Bu da kadınların sosyal alanlarla, çevresiyle iletişim kurmasını engelleyerek kadınların sosyal entegrasyonuna olumsuz etki yapmaktadır. İlçede yaşayan Suriyeli kadın nüfusunun azımsanmayacak derecede fazla olması kadınlara yönelik entegrasyon çalışmalarını önemli kılmaktadır.

3.1. Araştırmanın Amacı

2011 yılında Suriye iç savaşının başlamasıyla birlikte oluşan göç dalgası nedeniyle Türkiye'ye gelen Suriyeliler, kendileri için ayrılmış kamp alanlarının dışına çıkmaya başlamış ve Türkiye'nin hemen hemen her yerine dağılmışlardır. Bu hızlı dağılım akademik anlamda da yeni çalışmalar yapılmasına zemin hazırlamıştır. Çalışmalar yapılırken kuşkusuz en fazla Suriyeli alan bölgeler dikkati çekmiştir. Zira bu bölgelerde sosyal entegrasyona yönelik ne tür çalışmaların yapıldığı önem arz etmektedir.

Gelişmişlik düzeyi olarak Türkiye'den önde olan ülkelerde yerel hizmetler olarak adlandırılan belediyeler Suriyeliler konusunda çok çeşitli çalışmalar hazırlamakta ve bu

çalışmaları hayata geçirmektedir. Türkiye açısından ise bu durum farklıdır zira yerel yönetim yerine merkezi yönetim vardır. Ayrıca göç kavramına dair yasal düzenlemeler tam anlamıyla 2013 yılında gerçekleşmiştir. Bu gecikme zaten merkezi şekilde yönetilmenin yanında, belediyelerin yapacağı hizmetlere kısıtlama getirmiştir (Koçak, 2019:95).

Marmara Belediyeler Birliği (MBB)'nin 2015 yılına ait “*Kent Mültecilerine Hizmette Belediyelerin Rolü*” adlı Çalıştay Raporunda, belediyelerce yapılan yardımlara ve mültecilere yönelik belediye çalışmalarına yer verilmiştir. Çalıştay raporuna binaen tespit edilen sorunlar;

- Dil sorunu: Entegrasyon önünde en büyük engel oluşu,
- Hukuki Sorunlar: Yasal Çerçevenin olmayışı,
- Ekonomik Sorunlar: Belediye bütçesinin hesaplanırken yalnızca Türk nüfusunun dikkate alınışı, Kayıt dışı istihdam,
- Sağlık Sorunları: Sağlık imkânlarına erişim de güçlük,
- Eğitim Sorunları: Müfredat ve dile dair sorunlar,
- Yönetimsel Sorunlar: Dağınık yerleşme nedeniyle yönetilme de zorluk,
- Toplumsal Sorunlar: Sosyal uyum sağlayamama,

Olarak sıralanmış ve belediyelerin mültecilere yönelik çalışmalarının hangi alanlarda yoğunlaşması gerektiğinin tespiti yapılmaya çalışılmıştır (www.mbb.gov.tr).

Bu sorun ve tespitlerden hareketle; çalışmanın yapılacağı yer olan Sultanbeyli ilçesi hem Anadolu yakasında en fazla geçici Suriyeli nüfusa sahip olması hem de Suriyelilerin sosyal entegrasyonuna yönelik olarak önemli çalışmalar yapması nedeniyle tercih edilmiştir. Çalışmada özellikle Sultanbeyli Belediyesinin, diğer gruplara nazaran dezavantajlı konumda olan kadın ve çocuklara yönelik entegrasyon çalışmalarının neler olduğunu incelemek; bu çalışmaların entegrasyon sürecine ne denli katkı sağladığını ortaya koymak amaçlanmıştır.

3.2. Araştırmanın Önemi

Akademik anlamda göç kavramı her zaman ilgi çeken bir kavram olmayı başarmıştır. 2011 yılından itibaren ise Suriyeliler sıkça araştırmalara konu olmuştur. Türkiye'ye gelen ve sayıları hızla artmaya devam eden Suriyelilere yönelik her alanda araştırmalar yapılmaktadır. Suriyelilere yönelik yapılan sosyal entegrasyon çalışmaları da bu konulardan biridir. Literatürde sosyal entegrasyon alanında çalışmalar çok fazla olmasına karşın, kadın ve çocukların sosyal entegrasyonuna ilişkin çalışmalara az rastlanmaktadır. Araştırmanın yapılacağı ilçe olan Sultanbeyli Belediyesinde kadın ve çocukların sosyal entegrasyona yönelik yapılan çalışmalar azımsanmayacak düzeydedir. Tüm bunlardan yola çıkarak; araştırmanın yapılacağı Sultanbeyli ilçesinin Suriyeli kadın ve çocuklara yönelik yerel yönetim çalışmalarının sosyal entegrasyona yaptığı katkı araştırılarak, yerel yönetimlerin çalışmalarının entegrasyon açısından öneminin ortaya çıkmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3.3. Araştırmanın Kapsamı

Bilimsel araştırmaların tümü araştırmadan netice elde etmek için veriye ihtiyaç duymaktadır. Araştırma için gerekli olan bu bilgiler ise araştırılan konuyu içinde bulunduran evrende bulunmaktadır. Bu evren çok büyük bir sayıyı barındırabilir ve araştırmayı yapmak için ciddi maliyetler gerektirebilir. Bu evren insan toplulukları veya çok çeşitli olay ve/veya olguları barındıran bir kavramdır. Bu denli büyük kavram olan evrene ulaşmak zor olmaktadır ki burada devreye örneklem kavramı girmektedir. Örneklem, evreni en iyi şekilde temsil eden olgular olarak tanımlanmaktadır (Baltacı, 2018:235).

Bu çalışmada evren İstanbul ili Sultanbeyli ilçesinde bulunan Suriyelilerdir. Araştırmada örneklem olarak ise ilçede yaşayan, kadın ve çocuklar seçilmiştir. İlçede en fazla nüfusa sahip 5-9 yaş arası nüfusa dair bilgiler aileleri ile görüşülerek elde edilmiştir. Bireyler seçilirken ilçe belediyesinde bulunan ilgili bölüm çalışanları ile görüşmeler yapılmıştır. Belediye çalışanlarından Araştırma Geliştirme Koordinatörü olan Yıldırım Tilaver ile belediyenin Suriyelilere yönelik çalışmaları hakkında ayrıntılı bilgilere ulaşılmıştır. Ayrıca entegrasyon çalışmalarının en aktif yapıldığı Mülteciler Derneğine sıkça gidilmiş ve örneklem ağırlıklı olarak buradan seçilmiştir.

3.4. Araştırmanın Yöntemi

Çalışma, 15 kişiyle gerçekleştirilmiş nitel bir araştırmadır. Nitel araştırma, oluşturulan teori çerçevesinde sosyal olay ve olguları var oldukları çevreye bağlı kalarak araştırmayı hedeflemektedir (Yıldırım, 1999:10). Göçe dair yapılan bilimsel çalışmalarda veri kaynaklarını birincil ve ikincil olarak ayırmak mümkündür. Birincil veri kaynaklarını toplayan araştırmayı yapandır ve anket, mülakat gibi yöntemlerle esas kişiden bilgiler alır. Diğer veri toplama olan ikincil veri toplama da ise verileri araştırmayı yapan değil, farklı nedenlerle verilere ihtiyaç duyan kurumlar toplar (Özdener, 2018:14). Bu çalışmada yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi kullanılarak analiz yapılmıştır. Çalışmada kullanılacak olan yarı yapılandırılmış mülakat yönteminde araştırmacı ile yanıtlayıcı arasında neden/nasıl sorularına kapalı ve/veya açık uçlu sorularla cevap aranmaktadır.

Çalışmada ilk olarak literatür taraması yapılarak konuyla ilgili yapılan araştırmalara ulaşılmış, çalışmanın özgün olması için okumalar yapılarak bilgi edinilmeye çalışılmıştır. Daha sonra araştırma planı oluşturularak araştırmaya en uygun yöntem araştırılmış, yarı yapılandırılmış mülakat yönteminde karar kılınmıştır.

Mülakatın yapılması adına, araştırmaya katılacaklara yöneltmek üzere 21 açık uçlu soru hazırlanmıştır. Araştırmanın yapılacağı ilçe olan Sultanbeyli'de konunun muhataplarına ulaşmak üzere belediyenin ilgili birimlerine giderek bilgi alınmaya çalışılmıştır. Daha sonra Suriyelilerin sosyal uyumu adına yapılan çalışmaları gözlemek üzere Mülteciler Derneğine gidilmiştir. Katılımcıların seçiminde kartopu yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemi kullanan araştırmacı konu ile ilgili olarak en yüksek bilgiye sahip kişiye ulaşarak: 'Bu konu hakkında bilgiye sahip olan kişi kimdir?' veya 'Kim ile görüşmeye başlamam daha uygun olur?' vb. sorular sorarak ilgili örneklere ulaşmayı hedefler (Baltacı, 2018:253). Bu yöntemle 15 katılımcıya ulaşılarak araştırma gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara soru yöneltirken ses kaydı ve notlar alınmıştır. Daha sonra nitel araştırmalar da kullanılan NVIVO 12 ile içerik analizi yapılmıştır.

Örneklemler üzerinden toplanan veriler analiz edilebilmesi açısından 3 bölümde sınıflandırılmıştır. Bu bölümler;

1. Demografik Özellikler

2. Göç Bilgileri
3. Entegrasyon Çalışmaları
  - a. Sosyal Entegrasyon Çalışmaları
  - b. Yapısal Entegrasyon Çalışmaları
  - c. Kültürel Entegrasyon Çalışmaları

3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma en fazla Suriyeli nüfusa sahip ilçelerden biri olan Sultanbeyli ilçesindeki kadın ve çocuklar ile ilgilidir. Çocuklara yönelik yapılan mülakatlarda çocuk nüfus fazla olduğundan bu gruba yönelim olmuş, grupla mülakat mümkün olmayacağından aileleri ile görüşülmüştür. Araştırmada toplam 15 görüşme yapılmıştır.

Araştırma yapılırken kadınların sorulara cevap vermek istememesi araştırmanın yapım aşamasında yaşanan bir zorluktur. Ayrıca sorulara verilen yanıtların dil sorunu nedeniyle anlaşılmasında güçlük çekilmesi de diğer bir zorluktur.

3.6. Araştırmanın Bulguları

Yapılan araştırmada elde edilen bulgular ve mülakatlar elde edilen sonuçların yorumlanabilmesi adına temalandırılmıştır.

3.6.1. Demografik Özellikler

Yapılan görüşmelerdeki kişiler geçici koruma altındaki Suriyeli kadınlar ve çocuklardan oluşmaktadır. Görüşme yapılacak olan bireyler, genel olarak Sultanbeyli ilçesinde bulunan Mülteciler ve Sığınmacılar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği'nin faaliyetlerinden yararlananlardan oluşmaktadır.

Araştırma için görüşülen bireylerin demografik özellikleri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir;

Tablo 4: Suriyeli Katılımcıların Demografik Özellikleri

Kd	Yaş	Medeni Durum	Mezuniyet	Göç Etme	Göç Edilen	Çocuk Sayısı	Okula Giden
K1	47	Bekâr	Lise	2013	Halep	6	2
K2	40	Evli	İlköğretim	2015	Halep	6	2
K3	23	Evli	Lise	2015	Halep	2	2
K4	45	Evli	İlköğretim	2015	Şam	3	2
K5	18	Evli	Lise	2015	Şam	0	0
K6	45	Evli	İlköğretim	2015	Halep	6	1
K7	25	Evli	Üniversite	2016	Halep	0	0
K8	41	Evli	İlköğretim	2014	Halep	6	2
K9	45	Evli	İlköğretim	2016	Halep	4	1
K10	21	Evli	Lise	2016	Halep	2	0
K11	35	Evli	İlköğretim	2018	Halep	4	4
K12	30	Evli	İlköğretim	2017	Şam	3	3
K13	27	Evli	Lise	2013	Halep	4	2
K14	22	Evli	Lise	2014	Şam	2	0
K15	18	Evli	İlköğretim	2017	Şam	2	0

Yapılan görüşmeler neticesinde bilgi toplanan bireyler katılımcı sayıları dikkate alınarak kodlanmıştır (K1, K2 vb.).

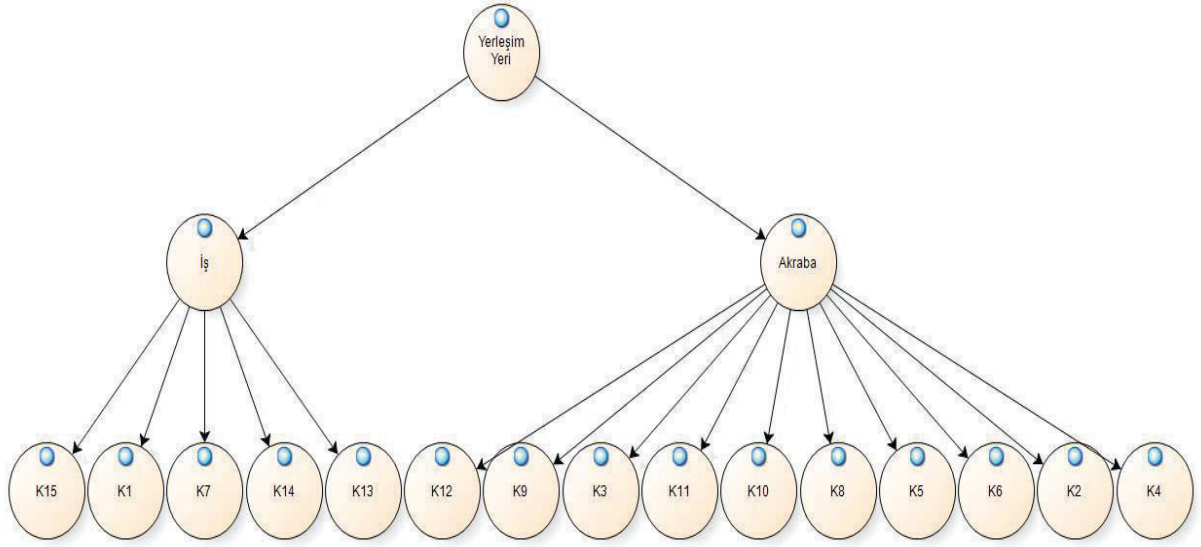
Yapılan kodlamanın ardından mülakat gerçekleştirilen 15 kişinin vermiş oldukları cevaplar neticesinde elde edilen bulgular analiz edilmiş ve belli başlıklar altında gruplandırılarak yorumlanmıştır. Kişilerin öncelikle göç bilgilerine yönelik soruların ardından entegrasyon çalışmalarının iyi anlaşılabilmesi adına;

- Sosyal Entegrasyon

- Yapısal Entegrasyon,
- Kültürel Entegrasyon şeklinde 3 grup altında temalandırılmıştır.

3.6.2. Göç Bilgileri

Kişilerin demografik özellikleriyle alakalı olarak kendilerine sorulan yerleşim yeri tercih sebebi olarak akraba ve iş nedeniyle göç cevaplarını vermişlerdir.

Şekil 4: Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Göç Ettikleri Yerleri Tercih Nedenleri

Suriyeli kadınlara yeni yaşam kurma süreçlerinin açıklığa kavuşması amacıyla göç etme nedenleri sorulmuştur. Tabloda görüleceği üzere Suriyeli kadınların 10'u akraba, 5'i iş koşulları nedeniyle İstanbul'a göç etmişlerdir (Şekil 4). Kişilerin neden en fazla akrabalarının olduğu yerleri tercih ettikleri, gidilecek olan yerdeki insanlarla iletişimin kolay olmasını istemeleri ile açıklanabilir. Göç edilecek yerde bulunan akrabalar, dostlar, göç faktörünün oluşturabileceği iletişim eksikliğinin giderilmesi konusunda olumlu sonuçlar doğurmaktadır. Bu iletişim kurma isteği insanları daha çok akrabalarının olduğu yerlere göç etmeye itmektedir (Zhanadilova, 2018:119). Diğer taraftan mülakata katılanlardan alınan diğer cevap olan iş nedeniyle tercih ise, kişilerin iş bulma ümidiyle veya çalıştıkları iş nedeniyle yapılan tercihleri ifade etmektedir. Tüm bunlardan yola çıkılarak, akraba ve iş nedenlerinin, yerleşim yeri tercihinde en önemli itici faktörler arasında yer aldığı söylenebilir.

3.6.3. Sosyal Entegrasyon

Entegrasyon sürecinden bahsederken bir toplumun tüm bireyleri dikkate alınmaktadır. Toplum içinde yer alan ekonomik, siyasal ve sosyal anlamda karşılıklı olarak iletişimi ifade eden bu kavramın hayata geçebilmesi için 2 faktör vardır. Birinci faktör ev sahibi toplumun, entegre olması gereken grubu kabul etmesidir. İkinci faktör ise entegre olması gereken grubun çoğunluk olan grup içine girme isteğidir (Çetin, 2016:200). Diğer bir deyişle sosyal entegrasyon karşılıklı uyum durumunu ifade etmektedir. Çalışmada sosyal entegrasyon teması, göç yeri tercihindeki faktörler ile karşılaştırılarak analiz edilmiştir. Kişilerin sosyal entegrasyonlarına olumlu katkı sağlayacak olan akraba ve iş faktörünün sosyal entegrasyon konusunda ne kadar etkili olduğunu göstermek amaçlanmıştır.

Tablo 5: Göç Yeri Tercih Nedeni ile Suriyelilere Karşı İlçe Halkının Tutumu Arasındaki İlişki

	Kötü Karşılandıklarını İfade Etme Durumu	İyi Karşılandıklarını İfade Etme Durumu
Akraba	3	7
İş	4	1

Akraba nedeni ile gelen bireyler ile görüşüldüğünde kadınlardan 7 kişinin iyi karşılanmış olduğunu belirttiği görülmektedir (Tablo 5). Belirlenen temaya ilişkin bazı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir;

K3: “*Vallahi bazıları çok güzel karşıladı, sevdi. Ama bazen çok kötü oluyor, ama tabi bazen.*”

K11: “*Çok güzel karşılandık biz, komşularımınla anlaşıyorum Elhamdulillah*”.

Ancak iş sebebi ile göç eden kadınlar ile görüşüldüğünde 4kadının kötü karşılandık ifadesini kullanmış oldukları görülmektedir (Tablo 5). Belirlenen temaya ilişkin bazı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir;

K1: “*Sadece selam veriyorlar. Hatta bazen onu da vermiyorlar. İstemediklerini anlıyorum*”.

K14: “Yani belli ediyorlar bazen sevmediklerini bazıları ama çok iyi. Mesela konuşuyorlar bizimle. Ama bazıları da hiç konuşmuyor bile”.

Verilerin sonucunda, akraba nedeniyle yerleşim yeri tercihi yapanların, akrabalarının da burada olması sebebiyle daha iyi karşılandığı; iş odaklı yerleşim yeri tercihi yapanların ise kötü karşılandıklarını düşündükleri söylenebilir.

Tablo 6: Suriyeli Katılımcıların Göç Yeri Tercih Nedeni ile Suriyeli Çocukların Okula Uyumu Arasındaki İlişki

	Sorun Yaşama Durumu	Sorun Yaşamama Durumu
Akraba	2	6
İş	1	1

Eğitime erişim dezavantajlı gruplar için oldukça önemli bir konudur. Dezavantajlı gruplar arasında sayılabilecek göçmen çocukların eğitimi, başka bir alanda ve yalnızca kendisi gibi göçmen olan çocuklarla değil bütüncül bir kültür ile tüm öğrencilerle beraber verilmelidir (Sakız, 2016:68). Bu doğrultuda Suriyelilerin okula uyumu konusunda kişilere -Çocukların okula uyumu konusunda herhangi bir sorunu oldu mu? Sorusu yöneltilmiştir. Mülakat yapılan kişiler ile tabloda yer alan kişilerdeki farklılık çocuğu olmayanlar veya okul çağına giden çocuğu olmayanlar ile yapılan röportajlar neticesinde ortaya çıkmıştır.

Akraba nedeni ile gelen bireyler ile görüşüldüğünde okula giden çocuklardan okula uyum konusunda 2 kişinin sorun yaşadığı, 6 kişinin ise sorun yaşamadığı ifade edildiği görülmüştür (Tablo 6). Belirlenen temaya ilişkin bazı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir;

K4: “Okulda kimse istememezlik yapmadı. Sevdiler çocuklarımı.”

K3: “2 çocuğum var. 1. sınıfa gidiyor. Diğeri kreşe gidiyor, belediyeledi. Çok şükür o konuda sıkıntı çıkmadı”.

Yerleşim yeri tercih nedeni olarak işi gösteren bireylerin çocuklarının, okul çağında olmaması nedeniyle bireylere -Çocukların okula uyumu ile ilgili problem yaşama

durumu? Sorusuna 2 kişi yanıt vermiştir. Soruya yanıt veren katılımcılardan biri çocukların uyumu konusunda sorun yaşadığını diğeri herhangi bir sorun yaşamadığını belirtmiştir (Tablo 6). Elde edilen verilerde akraba nedeniyle yerleşim yeri tercihi yapanların, çocukların okula uyumu konusunda sorun yaşamadıkları söylenebilir. İş nedeniyle yerleşim yeri tercihi yapanların, ilk sorudaki çıkarımlardan hareketle çocukların uyumu konusunda da sorun yaşadıkları söylenebilir.

Eğitim konusunda katılımcılara yöneltilen başka bir soruda çocukların eğitim masraflarının nasıl karşılandığı üzerinedir. Kişilerin eğitim masraflarını ne şekilde karşıladığı tablo 11 deki verilerle paraleldir.

Tablo 7: Suriyeli Katılımcıların Göç Yeri Tercih Nedeni ile Sağlık Kurumu Tercihi İlişkisi

	Devlet Hastanesi	Sağlık Ocağı	Dernek Sağlık Birimi
Akraba	4	3	6
İş	4	2	3

Çocuklarla ilgili bir diğeri önemli konuda kuşkusuz çocuk sağlığıyla alakalıdır. Göç kararı verilirken herhangi bir etkisi olmayan çocuklar, göçün neticesinden en fazla etkilenen kesim olarak karşımıza çıkmaktadır. Göç süresince yaşanacak tüm olumsuzluklardan etkilenen çocuklar, yaşadıkları olaylardan hayat boyunca etkilenecek izler taşıyabilmektedir (Kara ve Nazik, 2016:66). Göç eden ailelerin, çocuklarının sağlığı için tercih edebilecekleri çeşitli kurumlar vardır. Katılımcıların bulunduğu ve araştırmaya konu olan Sultanbeyli Belediyesinde bulunan Suriyelilerin, çocuklarının sağlıkları için tercih edebilecekleri devlet hastanesi, sağlık ocağı ve ilçede bulunan dernekte yer alan sağlık birimi gibi seçenekler mevcuttur. Sağlık kurumu tercihi konusunda katılımcılara -Çocuklarınızın sağlığı konusunda belediye yeterince destek veriyor mu? Örneğin aşı konusunda bebeklerinizin aşısını takip eden bir kurum var mı? Sorusu yöneltilmiştir. Mülakat yapılan kişiler ile tabloda yer alan kişilerdeki farklılık aynı kişinin birden fazla seçeneğe yanıt vermesi veya çocukların okula gitmemesi nedeniyle soruyu cevaplamamaları nedeniyle ortaya çıkmıştır.

Akraba nedeniyle yerleşim yeri tercih eden bireylerle görüşüldüğünde 4 kişinin devlet hastanesi, 3 kişinin sağlık ocağı 6 kişinin ise dernek sağlık birimini tercih ettikleri görülmüştür (Tablo 7). Belirlenen temaya ilişkin bazı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir;

K5: “*Evet buraya geliyoruz. Mesela aşılarını da hep burada yaptırıyoruz.*”
(Dernek)

K2: “*Hastalık olunca dernekteki hastaneye getiriyorum. Aşıda yaptırıyorum bebeğime. Hatta şimdi aşı için gidiyorum derneğe.*”

İş sebebiyle yerleşim yeri tercih eden bireylerle görüşüldüğünde 4 kişinin devlet hastanesi, 2 kişinin sağlık ocağı, 3 kişinin ise dernek sağlık birimini tercih ettiği görülmüştür (Tablo 7). Katılımcıların bazılarının yanıtı şu şekildedir;

K13: “*Hastanelere gidiyoruz. Derneğe de geliyoruz bazen.*”

K14: “*Ben sağlık ocağına da giderim ama derneğe de giderim.*”

Katılımcıların verdikleri yanıtlara bakıldığında her iki nedenden göç yeri tercih edenlerinde genel olarak dernek sağlık birimini tercih ettiklerini görmekteyiz. Bunun nedeninin iletişim kolaylığı sağlamak, sağlıkları konusunda iyi anlaşabilecekleri yerleri tercih ettiklerini söylemek mümkündür.

Göç olgusu beraberinde birçok faktörü de ortaya çıkarmaktadır. Entegrasyon, asimilasyon toplumdan ayrılma gibi kavramlar göç olgusuyla birlikte ortaya çıkabilecek kavramlardan bazılarıdır. Entegrasyon kavramının en önemli boyutu ise sosyo-kültürel boyuttur. Sosyo-kültürel uyum, göçmenler açısından kendi kültürlerinden kopmadan göç edilen yerlere uyum sağlamak olarak açıklanabilecek iken, göç edilen toplumda ise entegrasyon için sağlıklı bir zemin hazırlamaktır. Bu zemin hazırlanmadığı takdirde, çok kültürlü ve bireylerin birbirlerinden kopuk olduğu bir topluluk ortaya çıkmaktadır (Akıncı vd. 2015:70).

Tablo 8: Suriyeli Katılımcıların Göç Yeri Tercih Nedeni ile İlçeye Uyum Sağlamada En Fazla Sıkıntı Çektikleri Konu Hakkındaki Görüşleri

	Komşuluk ilişkisi	Dil	Geçim	Sıkıntı Yaşamadım
Akraba	2	5	3	2
İş	1	2	2	0

Araştırmaya katılanların göç yeri tercih nedeni ile ilçeye uyumda en zorluk çekilen konu tabloda gösterilmektedir (Tablo 8). Tabloda görüldüğü üzere her iki kategoride de -dil- konusu kişilerin uyum konusunda en çok zorlandığı konudur. Akraba nedeniyle göç edenlerden 5 katılımcı dil, 2 katılımcı komşuluk ilişkisi, 3 katılımcı geçim konusunda zorluk yaşadığı, 2 kişinin ise herhangi bir konuda zorluk yaşamadığı görülmektedir. İş nedeniyle göç edenlerde de durum aynıdır ve 2 katılımcı dil konusunda, 2 katılımcının geçim konusunda 1 katılımcının ise komşuluk ilişkisi konusunda zorluk yaşadığı görülmektedir. Söz konusu temaya ilişkin yanıtlardan bazıları şunlardır;

K10: *“Türkçede zorlandım. Dil konusunda. İnsanlarla anlaşmamak biraz yorucu oldu.”*

K5: *“Konuşma konusunda çok zorlandım. Evet, alıştım artık. Derneğe, hastaneye gide gele öğrendim, alıştım.”*

K9: *“Biz para konusunda çok zorlandık. Yoksa başka bir sıkıntımız olmadı. Şükür.”*

K1: *“Komşular, ben onları seviyorum, onlar beni sevmiyor, Suriyeli sevmiyorlar. Her zaman şikâyet ediyorlar. Her çocuk ses çıkarıyor. Bizimki de çocuklar gibi biraz ses çıkarsa, hemen şikâyet ediyorlar.”*

Kişilerin göç ettikleri yerlere uyum sağlaması, eğitim sistemine etkin katılım, dezavantajlı grup olmasının getirdiği engellerle karşılaşmama, gibi nedenler göç edilen toplumun dilinin öğrenilmesi gerektiğini ortaya çıkarmaktadır (Baldık, 2018:5). Araştırmaya katılanların en fazla -dil- cevabını vermesi de bu engellerle karşılaştıklarını, bu yüzden en büyük sorun olarak -dil- kategorisini seçtiklerini göstermektedir.

Tablo 9: Suriyeli Katılımcıların Göç Yeri Tercih Nedeni ile Belediye Etkinliklerine Katılımı Arasındaki İlişki

	Belediye Etkinliklerine Katılanlar	Belediye Etkinliklerine Katılmayanlar
Akraba	4	6
İş	0	5

Göç yeri tercih nedeni ile katılımcıların belediyede kendileri için düzenlenen etkinliklere katılımına ilişkin veriler tabloda görülmektedir (Tablo 9). Tablo da yer alan verilerden hareketle, akraba nedeni ile göç edenlerin belediye etkinliklerine katılımı daha etkin olduğu söylenebilir. Bunun nedeni akraba nedeniyle göç edenlerin sosyal uyuma daha odaklı hale gelmesi, bu yüzden kendisinin veya çocuklarının sosyal uyum amacıyla yapılan etkinliklere daha aktif şekilde katılması olarak açıklanabilir. Akraba nedeniyle göç edenlerden 4 katılımcı belediye etkinliklerine katılmıştır. İş nedeniyle göç edenlerde ise belediye etkinliklerine herhangi bir katılım gerçekleşmemiştir. Temaya ilişkin bazı yanıtlar şu şekildedir;

K2: “Çocuklarım okuldayken tiyatroya gidiyorlar, yani sadece benimkiler değil hepsi gidiyor. Suriyeliler değil hepsi yani”

K3: “Yok hayır. Okulda giderlerse katılıyorlar. Tabi ki çocuklar öyle şeylerde daha çabuk alışıyor. ”

K8: “Sinemaya okul götürürse gider. Sadece Suriyeliler için değil de mesela bütün çocukları okul götürür, benimkiler de gider o zaman.

3.6.4. Yapısal Entegrasyon

Yapısal entegrasyon göç eden bireylerin ekonomik olarak kalkınmasını içeren, amacında da “istihdam vasıtasıyla entegrasyon” olan bir sistemdir. İstihdam sayesinde göçmen birey; yeni yerler keşfetmek, yeni diller öğrenmek ve sonuç olarak ekonomik bağımsızlığını yeniden kazanmak için kendine yol açmaktadır (Cheung and Phillimore, 2014:523). Kişinin göç ettiği yerde bulunan kurum ve kuruluşlarda var olmayı başarabilme olarak yapılan yapısal entegrasyon tanımından hareketle, katılımcılara bu

alanla ilgili sorulan soruların, eğitim seviyesiyle karşılaştırılarak analiz edilmesine karar verilmiştir. Kişinin eğitim düzeyinin, istihdam alanında ve ekonomik alanlarda etkisini anlamak amacıyla yapılmıştır.

Tablo 10: Eğitim Durumu ile Suriye'deki İş Tecrübesi İlişkisi

Eğitim Durumu	İş Tecrübesi Olma Durumu	İş Tecrübesi Olmama Durumu
İlköğretim	1	7
Lise	0	6
Üniversite	1	0

Katılımcıların eğitim durumlarına göre iş tecrübeleri temasında; ilköğretim mezunu olan 7 kişinin iş tecrübesinin olmadığı sadece 1 kişinin iş tecrübesi olduğu, lise mezunu katılımcılarda ise 6 kişinin iş tecrübesi olmadığı görülmektedir (Tablo 10). Tablo 4'e göre katılımcıların eğitim seviyelerinin düşük olduğu görülmektedir. Belirtilen temaya ilişkin yanıtlar şu şekildedir;

K14: “Yok zaten 6 yıl oldu geldik biz o zaman küçüktüm. Çalışmıyordum”

K7: “Suriye’de okuduğum bölümde çalıştım anaokulunda öğretildim. Burda da Konya’da çalıştım. Poğaç yapıyordum bir yerde simit yapıyordum.”

Katılımcıların neredeyse hepsinin iş tecrübesinin olmaması ve eğitim durumlarının düşük olmasının nedenleri arasında Arap kültüründeki kadın faktörü, cinsiyetçi ayırım, erken yaşta evlendirilme durumu gösterilebilir. Türkiye’deki Suriyeli kadınların 2017 yılında ki verilere göre %17’si işgücünde olduğu belirtilmektedir (İnsani Gelişme Vakfı, 2017). Barın’ın (2015) yaptığı çalışmaya göre de Türkiye’de bulunan Suriyeli kadınların neredeyse hepsinin eğitim seviyelerinin düşük hatta hiç eğitim görmedikleri belirlenmiştir (Barın, 2015:45). Benzer şekilde Şeker’in (2019) yaptığı çalışmada da katılımcıların çoğunluğunun eğitim seviyelerini ilkokul olarak belirtmiştir (Şeker, 2019:236). Türkiye’de bulunan Suriyeli kadınların eğitim seviyelerinin düşük olması, okuma yazma yetersizliği, herhangi bir işte çalışmamaları ayrıca maddi yönden de güçlüklerinin olması kadınları dezavantajlı bir grup haline getirmektedir (Kaya,

2015:265). Cinsiyetçi kalıplar ve göçmen kimliğine ilaveten maddi durumda yetersizlik dil engelleri, mesleki tecrübenin olmaması ve kültürel farklılıklar nedeniyle mülteci kadınlar da erkekler gibi emek olarak yoğun sektörlerde, ağır ve tehlikeli işlerde, düşük ücretli ve sosyal güvenceden yoksun bir şekilde çalışmaya devam etmektedirler (Demirdizen, 2013:338). Kadınların çoğunun eğitim seviyesinin çok düşük olduğu ve bunun da yasal haklarını anlama yeteneklerini etkileyebileceği söylenebilir.

Tablo 11: Suriyeli Katılımcıların Eğitim Durumu ile Gelirlerini Sağlama Şekli Arasındaki İlişki

Eğitim Durumu	Kendi Çalışanlar	Eşi Çalışanlar	Yakını Çalışanlar	Yardım Alanlar
İlköğretim	0	4	5	4
Lise	1	5	0	3
Üniversite	0	1	0	0

Araştırmaya katılan kadınların eğitim durumları ile gelirlerini nasıl sağladıkları belirlendiği tabloda kadınların genellikle neredeyse hiç birinin çalışmadığı, ilköğretim mezunu olan kadınlardan 4 kişinin yardım aldığı, 9 kadının ise eşi ve yakınlarının çalışarak geçimlerini sağladıkları; lise mezunu olan kadınlardan 1 kişinin kendi çalışarak, 3 kişinin yardım alarak, 5 kişinin ise eşi çalışarak geçimini sağladıkları ve üniversite mezunu olan katılımcının geçiminin eşi tarafından sağlandığı belirlenmiştir. (Tablo 11). Belirtilen temaya ilişkin bazı yanıtlar şu şekildedir;

K2: *“Evdeyim ben. Eşimde çalışmıyor. İş Arıyor. Çocuklarım çalışıyor küçük çocuklarımı büyüklerin parasıyla okutuyorum.”*

K15: *“Eşim para getiriyor onunla geçiniyoruz.”*

K11: *“Devlet yardımı ve eşimin kazancıyla geçiniyoruz.”*

Katılımcılar ifadelerinde genel olarak gelirlerinin az olduğunu ifade etmişlerdir. Genellikle belli kurumlardan yardım aldıklarını, evde yaşı küçük bireylerin bile çalıştıklarını ve düşük ücretle çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Yapılan bir araştırmaya göre başkalarının yanında çalışarak geçimlerini sağlamaya çalışan Suriyeli bireyler, alt gelir seviyesinde olduklarını, maddi durumları kötü ve çoğunlukla gününbirlik işlerde

çalıştıklarını belirtmektedirler (Yıldırım vd., 2017:119). Ayrıca yapılan başka bir araştırmaya göre Suriyeli bireylerin çoğunun kirada, akrabalarıyla birlikte kalabalık şekilde yaşadıklarını belirtmektedirler (Karasu, 2016:1003-1004). Kadınlar Göç Yolunda Projesi araştırma sonuçlarına göre de kadınların 358'inin(%81,5) aylık geliri 1500 TL veya daha altı, 231'inin (%52,6) aylık geliri 1000 TL veya daha altında olduğu belirlenmiştir (Kadınlar Göç Yolunda Projesi, 2016).

Tablo 12: Suriyeli Katılımcıların Eğitim Durumu ile Kadının Çalışmasına Dair Aile Görüşü Arasındaki İlişki

Eğitim Durumu	Çalışılmasına İzin Verilme Durumu	Çalışılmasına İzin Verilmeme Durumu
İlköğretim	3	5
Lise	1	5
Üniversite	1	0

Araştırmaya katılan kadınların eğitim durumları ile aile yapısında kadınların çalışmasına nasıl bakıldığı tabloda sayılar ile gösterilmiştir (Tablo 12). Kadınların çoğunluğunun çalışmasına aile yapısında izin verilmediği, çalışmasına izin verilen 3 kadının da eğitim seviyesinin ilköğretim olduğu görülmektedir. Temaya ilişkin bazı yanıtlar şu şekildedir;

K12: “Eşim izin vermez çalışmama bizde çalışmaya iyi bakılmaz zaten”.

K2: “Yok bizde kadınlar çalışmazlar.”

K7: “Karışmıyorlar mesela ben de çalışıyordum, karışmadılar.”

K10: “Benim eşim izin vermez bizde zaten kadınlar çalıştırılmaz. Eşim diyor ki hep kadınlar çocuklarına baksın. Bende evdeyim zaten çocuklarıma bakıyorum.”

Yapılan literatür taraması da Suriyeli bireylerde aile yapısında kadınların çoğunlukla çalışmasına izin verilmediğini göstermektedir. İstihdam koşulları açısından eğitim seviyesi yüksek olanlar ve belirli bir meslek grubuna mensup olan bireyler diğerlerine göre kendi mesleklerini ya da benzer meslekleri yapabileceği olasılıkları daha fazladır

(Kocadaş, 2018:7). Göç etmiş kadınların rolünün anlaşılması, yalnızca verilerin cinsiyete göre ayrıştırılmasını değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet ilişkilerinin göç döngüsünün her yönüyle nasıl oynandığını da içermektedir (Petruzzello, 2013). Göç etmiş olan kadınların bu bağlamda geldikleri yerlere benzer olarak kadının yine yerinin ev olması, annelik rolüne devam etmesi, kocasının istediği gibi bir eş olma isteklerinin devam ettiği görülmektedir. Bu sebeplerden çalışan kadınların sayısının Türkiye’de de az olması bu durumdan kaynaklanmış olabilir.

Tablo 13: Suriyeli Katılımcılarda Eğitim Durumu ile Aile Yapısında Çalışan Çocuk Sayısı

Eğitim Durumu	Çalışan Çocuk Var	Çalışan Çocuk Yok
İlköğretim	5	3
Lise	2	4
Üniversite	0	1

Suriye’de savaş çıkmadan önce okul çağı çocuklarının neredeyse hepsinin eğitime devam etmiş olduğu ancak savaş çıktıktan sonra çocukların okul dışı kaldıklarını bildirmişlerdir (Gün ve Baldık, 2017:290). Savaştan sonra başlayan göç akımı sonucunda, çocukların eğitime ulaşamaması, ailelerin maddi açıdan yeterli imkâna sahip olmaması, mevzuattaki yetersizlikler vb. nedenler çocuk işçiliğinin artmasına sebep olmuştur (Bahadır ve Demiral, 2019:393). Türkiye’de Suriyeli çocuk işçiliğinin ne denli yoğun olduğuna dair herhangi bir resmi kayıt bulunmamakla birlikte, yapılan bazı çalışmalarda elde edilen sonuçlar şu şekildedir; Suriyeli çocuklar günde 11 saat gibi uzun saatler, haftanın 6 günü, zor şartlar altında ve güvencesiz çalışmaktadırlar (Çobaner, 2016:19). Suriyeli çocukların çalıştıkları sektörlere bakıldığında ise genel olarak yaşadığı şehirlere göre değişiklik gösterdiği görülmektedir, İstanbul, İzmir gibi şehirlerde tekstil, inşaat gibi tehlikeli sınıfa dahil edilen iş kollarında çalıştıkları görülmektedir (Bahadır ve Demiral, 2019:393).

Araştırmaya katılan kadınların eğitim durumu ile ailede çalışan çocuğun varlığı konusundaki veriler tabloda görülmektedir. Verilere bakıldığında eğitim durumu ile çalışan çocuk sayısının ters orantılı olduğu görülmektedir (Tablo 13). İlköğretim mezunu katılımcıların ailesinde 5 çalışan çocuk varken, lise mezunu katılımcıların aile

yapısında 2 çalışan çocuk, üniversite mezunu katılımcıların aile yapısında ise çalışan çocuk yoktur. Söz konusu temaya ilişkin bazı yanıtlar şu şekildedir;

K3: “Yok bizde çalışan çocuk hiç yok.”

K8: “16 yaşında bir oğlum var o çalışıyor. Mecburen yani. Önce, ilk geldiğimizde okuyordu. Sonra para lazım oldu o da işe girdi.”

K12: “Ailede çalışan çocuk var mecburiyetten.”

K10: “Önceden eşimin kardeşi çalışıyordu. Biz geleli çok oldu zaten.”

Tablo 14: Suriyeli Katılımcıların Eğitim Durumu ile Meslek Edindirme Kursuna Katılım Arasındaki İlişki

Eğitim Durumu	Dikiş-Nakış Kursu	Bilgisayar Kursu	Kursa Katılmayanlar
İlköğretim	1	1	5
Lise	1	0	6
Üniversite	0	0	1

Göç ve göçmen ile ilgili araştırmalara bakıldığında, yapılan çalışmalarda ortak vurgu, kişilerin göç ettikleri yerlere uyum sağlamalarıdır. Tüm alanlarda olduğu gibi iş piyasasında da gerekli olan bu uyumun doğu ülkelerinden göç edenlerde daha zor sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır ve bunun sebebi olarak kişilerin eğitim seviyesinin düşük olması ile kendi ülkelerinde de düşük statüde çalışmaları gösterilmiştir. Söz konusu kişilerin iş piyasasına uyum sağlamaları için eğitim almaları oldukça önemlidir. Bu eğitimlerden biride mesleki eğitimidir (Ereş, 2017:94). Geçici koruma altındaki Suriyelilerin yoğun olduğu Sultanbeyli’de bulunan Mülteciler Derneği’nde, iş piyasasına uyum ve iş bulmayı kolaylaştırmak amaçlı mesleki eğitim kursları düzenlenmektedir. Bu kurslar; cam boyama, kadın emeği atölyesi, yeni tatlar kursu, bilgisayar kursu, müzik kursu ve dikiş kursudur (www.multeciler.org.tr).

Araştırmaya katılan kadınların eğitim durumu ve meslek edindirme kursuna katılıma ilişkin veriler tabloda görülmektedir (Tablo 14). Tablodaki veriler incelendiğinde meslek edindirme kursuna yönelik talebin az olduğu görülmektedir. Bu durum yine

kadınların çalışmasına izin verilmeyen bir toplumun sonucu olarak açıklanabilir. Belirtilen temaya ilişkin bazı katılımcıların yanıtı şu şekildedir;

K8: “Hayır eşim izin vermez dışarı çıkmama zaten.”

K5: “Yok çocuk var. Her gün gidip gelmem zor olur diye katılmadım.”

K3: “Şimdilik gitmiyorum ama gitmek isterim tabii ki”

K9: “Dikiş-nakış kursuna katıldım. Zaten benim makinem de vardı Suriye'den beri o işle uğraşıyordum”

Tablo 15: Suriyeli Katılımcıların Eğitim Durumu ile Yardım Alma Arasındaki İlişki

Eğitim Durumu	Kızılay	Kaymakamlık	Yemek Yardımı	Yardım Almayanlar
İlköğretim	2	2	2	4
Lise	0	3	0	3
Üniversite	0	0	0	1

Mültecilere yönelik olarak 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu 89. madde de yer alan: “Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden ihtiyaç sahibi olanların, sosyal yardım ve hizmetlere erişimleri sağlanabilir” ifadesi mültecilere yardım yapılabileceğini göstermektedir (YUKK, 2013). Sosyal yardımlar kişilerden daha önce aldıkları primler neticesinde değil, devletin daha önce vergilerden finanse ettiği paralarla yapılmaktadır. Başka bir deyişle sosyal koruma kavramı ile sıkı ilişki içinde olan sosyal yardım çeşitli kurumlar ve devlet iş birliği içinde yürütülmektedir (Altun ve Birinci, 2015:119).

Araştırmaya katılan kadınların eğitim durumu ve aldıkları yardıma ilişkin veriler tabloda gösterilmektedir (Tablo 15). Tablodaki veriler incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun herhangi bir kurumdan yardım almadıkları görülmektedir. Yardım aldıkları kurumlar ise farklılık göstermektedir. Bunun sebebi olarak katılımcılar, kuruluşların belli kurallara göre yardım vermelerini göstermiştir. Katılımcıların aldıkları yardımlar, Kızılay, Kaymakamlık ve yemek yardımı olarak 3 kategori üzerine yoğunlaşmıştır. Eğitim durumuna göre yardım alma ve yardım alınan kurumlar

değişiklik göstermektedir. En fazla yardım alma ilköğretim düzeyindeki katılımcıların ailesinde olmuştur. Temaya ilişkin bazı yanıtlar şu şekildedir;

K9: “Oğlum ilk geldiğimizde küçük olduğu için çalışan yoktu o yüzden yardım alıyorduk şimdi kesildi yardım. Neden kesildi diye sorduğumuzda oğlunuz büyüdü 18 yaşını doldurdu artık gerek yok dediler. Şimdi kaymakamlıktan 4 ayda bir biraz para alıyoruz sadece.”

K8: “Kızılay'dan yardım alıyoruz. 8 kişiyiz, kiradayız, eşim yaralı o yüzden verdi.”

K12: “Eşim çalışıyor, Kızılay para yardımı veriyor bir de sürekli yemek çıkartan yerler oluyor oralardan da yemekleri alıyoruz.”

K5: “Hiçbir şey vermiyorlar.”

3.6.5. Kültürel Entegrasyon

Göç eden toplum ile göç edilen toplum kültürleri arasındaki karşılıklı etkileşim kültürel entegrasyonun tanımıdır. Kültürel entegrasyon teması altında kişilerin gelinen topluma uyum sağlamak için belediye tarafından kendileri için düzenlenen faaliyetlere katılma durumu, kendileri için istedikleri faaliyetler ve Suriye'ye dönme isteklerine yönelik veriler analiz edilmiştir. Veriler analiz edilirken, katılımcıların eğitim durumu dikkate alınmıştır.

Tablo 16: Suriyeli Katılımcıların Eğitim Durumu ile Dernek Faaliyetleri Tercihi Arasındaki İlişki

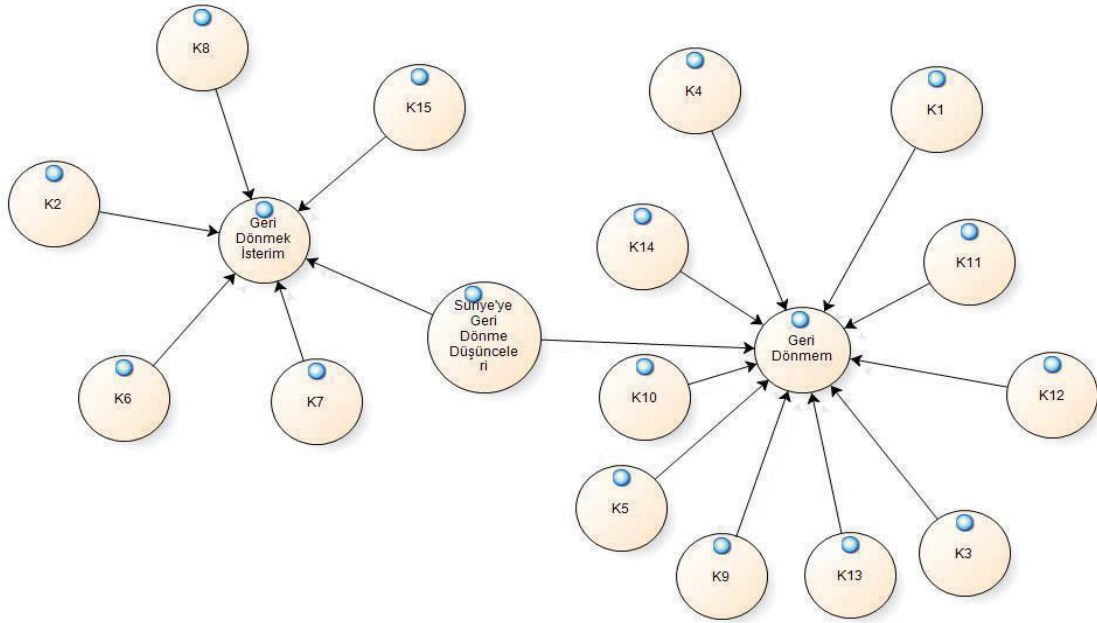
Eğitim Durumu	Dil Eğitimi	Sağlık Desteği	Meslek Edindirme Kursları
İlköğretim	4	5	2
Lise	4	2	1
Üniversite	0	1	0

Araştırmaya katılan kadınların eğitim durumu ile Mülteciler Derneğinde en çok hangi faaliyetten yararlandığına ilişkin veriler tabloda gösterilmektedir (Tablo 16). Tablodaki verilerden hareketle kişilerin en çok dil ve sağlık konusunda derneği seçtikleri görülmektedir. Uyum sağlamada en çok zorlanılan konu başlıklı tablo 8 de görüldüğü

gibi dil konusu bu tabloda da karşımıza çıkmaktadır. Kişiler sağlık konusunda kendilerini daha iyi anlayabileceklerini düşündüklerinden derneği tercih etmektedir. Dernek faaliyetlerinden, ilköğretim ve lise mezunu katılımcıların en fazla sağlık ve dil konusunda, üniversite mezunu katılımcının ise sağlık konusunda tercih ettiği görülmektedir. Temaya ilişkin katılımcıların bazılarının yanıtları şu şekildedir;

K9: “Türkçe öğrenmek için gittim. Dil kursuna bir de dikiş nakış için.”

K14: “Dikiş kursuna katıldım birde hastalandığımda giderim.”

Şekil 5: Katılımcıların Suriye'ye Geri Dönme Düşünceleri

Katılımcılara -Güvenli bir ortam oluştuğu zaman ülkenize geri döner misiniz? Sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya katılımcıların yalnızca 5'i dönmek isterim yanıtını vermiştir. Kişilerin verdikleri yanıtlar genellikle burada bir hayat kurmanın onlar için daha güvenli olduğuna yöneliktir. Suriye'deki iç savaşın biteceğine dair inancının olmadığını söyleyen katılımcılar, Türkiye'deki yaşamlarından memnun olduklarını bu yüzden Suriye'ye dönmek istemediklerini belirtmişlerdir. Diğer taraftan ülkelerine geri dönmek isteyen katılımcılar ise genellikle yakınları Suriye'de kaldıkları için dönmek istemektedir. Katılımcıların bazılarının yanıtları şu şekildedir;

K2: “Evet dönmek isterim. İstemem mi orası vatanım benim. Bırakamam ki. Çok seviyorum. Hemen dönerim.”

K8: “Vatanım benim orası. Annem, babam orda. Kız kardeşim burada bir tek. Onların yanına gitmeyi tabii isterim. Ama savaş bitince tabii.”

K6: “Vallahi kızım orada kaldı. Dönme şansım olsa hemen giderim. Hemen döneceğiz zaten kalmayacağız biz.”

K10: “Ben istemem burası güzel iyiyiz zaten burada.”

K1: “Esad orada ben dönmek istemem. Esad ortadan kalksa bile dönmek istemem korkuyorum.”

Tablo 17: Eğitim Durumuna Göre Belediyeden Talep Edilen Hizmetler

Eğitim Durumu	Çocuklar İçin Spor, Tiyatro Etkinliği	Para Yardımı	Herhangi Bir İsteği Olmayanlar
İlköğretim	2	3	3
Lise	2	1	3
Üniversite	0	0	1

Suriyeli katılımcılara -belediyeden herhangi bir isteğiniz var mı? Sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların verdikleri yanıtlar tablo 17'de görülmektedir. Lise ve ilköğretim eğitim düzeyindeki 4 katılımcı çocuklar için etkinliklerin az olduğunu bu nedenle onlara yönelik etkinlikler istediklerini belirtirken, para yardımını en fazla ilköğretim düzeyindeki katılımcılar talep etmiştir. Belediyeden herhangi bir yardım talep etmediğini söyleyen katılımcı sayısı ise ilköğretim mezunu 3, lise mezunu 3, üniversite mezunu 1 katılımcıdır (Tablo 17). Temaya ilişkin yöneltilen soruya verilen bazı yanıtlar şu şekildedir;

K1: “Sinema, tiyatro var ama çok kalabalık oluyor. Bir şeyler var ama sayı çok. Mesela çocuklarımın okuldan sonra spora gitmesini çok isterim.”

K9: “Bir sıkıntı yok. Ama mesela para verseler biraz yardım isteriz.”

SONUÇ

Göç, kişilerin çeşitli nedenlerle gerçekleştirmiş olduğu yer değiştirme hareketi olarak tanımlanabilir. Bu nedenle literatürde çeşitli araştırmalara konu olmuştur. Araştırmaya konu olan Suriyelilerin yaptığı göç, baskı altında yapılmış olduğundan zorunlu göç sınıfına dahil edilebilir. Suriye'de 2011 yılında meydana gelen iç savaş neticesinde birçok insan ülkesini, terk etmiş ve çeşitli ülkelere yerleşmiştir. Bu ülkelerden en fazla göç alan ülke Türkiye'dir. Suriyelilere karşı uygulanan açık kapı politikasıyla beklenmedik sayılara ulaşan nüfus nedeniyle çeşitli düzenlemelerin yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Önceleri Suriyelilerin yalnızca kendileri için çeşitli yerlerde yapılmış çadır kentlere yerleşeceği düşünülse de nüfus ülkenin her noktasına dağılmıştır. Bu durum beraberinde Suriyelilerin topluma nasıl entegre edileceği sorusunu ortaya çıkarmıştır. Topluma entegrasyon süreci incelendiğinde merkezi yönetimin birçok düzenleme yaptığı göze çarpmaktadır. Merkezi yönetim düzenlemelerinin yanı sıra yerel yönetimlerin toplumsal entegrasyon amacıyla neler yaptığı konusunda da araştırmalar yapılmaktadır. Çalışmada konu olarak seçilen İstanbul geçici koruma altındaki Suriyeli nüfusun en fazla olan ildir. Sultanbeyli ise Anadolu yakasında Suriyeli nüfusun en yoğun olduğu ilçedir. Ayrıca ilçede entegrasyon çalışmalarının ciddi boyutta olduğu göze çarpmaktadır.

Araştırmada öncelikle göç ile alakalı literatür taraması yapılmış daha sonra entegrasyon sosyal, yapısal ve kültürel olmak üzere 3 ayrı başlık altında incelenmiştir. Daha sonra araştırmaya konu olan kadın ve çocuklarla alakalı olmak üzere hazırlanan sorular 15 kişiye yönlendirilmiş, elde edilen cevaplar NVİVO 12 nitel veri analiz programı ile analiz edilmiştir. Elde edilen veriler şu şekildedir:

- Suriyeli kadınlar yerleşim yeri olarak akrabalarının bulunduğu yerleri tercih etmektedirler. Göç edenlerin öncelikli olarak kolay iletişim sağlamak istedikleri kişilerin yanına gitme istekleri iletişim eksikliğinden kaynaklı entegrasyon problemlerinin ortadan kalkmasını sağlamaktadır. "Akraba" faktörü göç yeri tercihinde en önemli itici faktördür. Diğer yandan kişilerin iş nedeniyle göç tercihi ise ekonomik arayış içinde bulunmaları şeklinde açıklanabilir. Kişilerin iş bulma ümidiyle veya mevcut işlerine konum açısından yakın olması sebebiyle

yerleşim yeri tercih ettikleri görülmektedir. İstihdam göç yeri tercihinde diğer itici faktördür.

- Akriba sebebiyle göç edenlerin verdikleri yanıtlar, genel olarak gidilecek yere çabuk alışma ve iletişimi kolay sağlayarak entegrasyon konusunda en az sorunu yaşamak amacıyla yaşayacakları yerleri tercih ettikleri yönündedir. Akriba nedeniyle göç yeri tercih edenlerin, halk tarafından alınan tepkilerin ne yönde olduğuna ilişkin soruya genel olarak iyi olduğu cevabını vermesi yerleşim yeri tercihindeki amaçlarına ulaştıklarını göstermektedir. Diğer taraftan iş faktörüyle hareket edenlerin halk tarafından kötü karşılandıkları ifadesi, kişilerin iletişimden çok ekonomik faktörlere öncelik vererek tanıdık faktörünü ikinci plana atmasından kaynaklanmaktadır.
- Araştırmaya dahil olan kişilerin çocukları ile ilgili olarak okula uyum konusunda sıkıntı yaşama durumuna ilişkin olarak verilen cevaplar göç yeri tercih sebebine göre değişiklik göstermektedir. Kişilerin vermiş oldukları cevaplar ve mülakata katılan kişi sayısı arasındaki fark, okul çağında çocuğu olmayan katılımcılarla yapılan mülakatlar nedeniyle ortaya çıkmıştır. Akriba nedeniyle göç yeri tercih edenlerin diğer soruda olduğu gibi okula uyum konusunda da sıkıntı yaşamadığı gözlenmiştir. Kolay adaptasyon hedefiyle yapılan göç yeri tercihi bu konuda da başarılı olmaktadır.
- Katılımcılara yöneltilen sorulardan bir diğeri de çocukların sağlığı ile alakalıdır. İlçede yaşayan geçici koruma altındaki Suriyelilerin çocuklarının sağlığı ile alakalı kurum tercihi olarak 3 seçeneği vardır. Bunlar sağlık ocağı, devlet hastanesi ve Mülteciler Derneği sağlık birimidir. Kişilere çocukların sağlığı konusunda hangi kurumu tercih ettikleri sorulduğunda her iki nedenden kaynaklı göç yeri tercih edenlerin de en fazla dernek sağlık birimini tercih ettikleri görülmektedir. Bu durumun nedeni kişilerin sağlık ile alakalı konularda kolaylıkla iletişim sağlayacak yerleri tercih etmesidir.
- Katılımcıların sosyal entegrasyonuna ilişkin olarak yöneltilen ve kişilerin uyum sağlamada en çok sıkıntı çektikleri konunun ne olduğunu anlamayı amaçlayan soruya ilişkin verilen cevaplara bakıldığında en çok dil cevabını verdikleri

görülmüştür. Verilen yanıtlara bakıldığında kişiler eğitim, yerel halkla iletişim, istihdamda kendine kolay yer bulma gibi konularda başlıca engel olarak dil bilmeme faktörünü göstermişlerdir. Toplumsal bütünleşmenin sağlanması açısından yerel toplumun dilini bilmenin önemi büyüktür. Dezavantajlı grup olmanın getirdiği tüm olumsuzluklara dil bilmeme faktörü de eklendiğinde entegrasyonun önündeki engel artmaktadır.

- Geçici koruma altındaki Suriyelilerin sosyal entegrasyonuna yönelik olarak belediyeler çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmalar yalnızca çocuklara yönelik olduğu gibi tüm bireyleri kapsayacak şekilde de yapılmaktadır. Kişilere, belediyenin kendileri için düzenlemiş oldukları etkinliklere katılım durumu sorulmuştur. Genel olarak kişilerin yapılan etkinliklere katılmadıklarına dair cevaplar alınmıştır. Katılım sağlayanların da kendilerinin değil çocuklarının okul aracılığıyla etkinliklere katıldığı görülmektedir. Katılım sağlamayan kişiler etkinliklerden haberdar olmadıkları için katılım sağlayamamaktadır.
- Katılımcılara yöneltilen iş tecrübesinin olup olmadığına dair soru eğitim durumları dikkate alınarak analiz edilmiştir. Kişiler eğitim durumu en fazla ilköğretim düzeyindedir. Kadınların iş tecrübesi neredeyse hiç yoktur. Bu durum kendi kültürlerinden gelen kadınlar çalışamaz anlayışıyla açıklanabilir. Ayrıca eğitim durumlarının düşük olması, erken yaşta evlilik gibi faktörlerde iş tecrübesi konusundaki engellerdir.
- Mülakat sorularından biri olan katılımcıların geçimini nasıl sağladığına ilişkin soruya verilen cevaplar genel olarak eş ve yakını tarafından sağlandığı yönündedir. Aile yapılarına bakıldığında kalabalık aile yapılarıyla göze çarpan Suriyelilerin aile içinde birden fazla çalışan olduğu görülmektedir. Kişiler genel olarak geçim konusunda çektikleri sıkıntılardan bahsetmişlerdir. Maaşların düşük olduğu, iş bulmakta çekilen güçlüğü, tüm bunlara karşın kira ve yaşam için gerekli diğer harcamaların oldukça fazla olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılardan bir kısmının da yardım aldığı görülmektedir. Bu yardımlar Kızılay, Kaymakamlık ve yemek yardımı olarak yapılmaktadır. Katılımcılardan yardım almayanlar ise yardım talep ettiklerini ancak belli şartlara uyum

sağlayamadıkları için yardım alamadıklarını ifade etmektedir. Katılımcıların genel olarak beklentisi kendilerine yardım yapılması yönündedir.

- Katılımcılara istihdama katılma durumlarını öğrenebilmek amacıyla ailede kadın istihdamına nasıl bakıldığına ilişkin soru sorulmuştur. Kadınların verdiği cevaplar göç eden toplumdaki kültür anlayışından sapmamaktadır. Arap kültürünün getirmiş olduğu kadının ev içi rolü, kadının anne rolü gibi faktörler katılımcıların ailelerinde genel olarak kadın istihdamına karşı olma nedeni olarak gösterilmektedir. Verilen cevaplara istinaden ailelerin görüşü nedeniyle Türkiye’de Suriyeli kadın istihdamı sayısı oldukça düşüktür. Ayrıca kişilere belediyenin düzenlemiş olduğu meslek edindirme kursuna katılımları sorulduğunda kadın istihdamına bakış ile paralel olarak katılmadıklarına yönelik cevaplar vermişlerdir.
- Araştırma sorularından bir diğeri de ailede çalışan çocuğun olup olmadığına dair sorudur. Bu soruya verilen yanıtların yarısı kadın istihdamına verilen yanıtların tersi olarak çalışan çocuğun varlığını göstermektedir. Ülkedeki iç savaş nedeniyle eğitimi yarım kalan, göç edilen ülkede geçim sıkıntısı nedeniyle çalışma durumunda kalan Suriyeli çocuklara ilişkin sayısal bir veri bulunmamaktadır. Verilen yanıtlar genel olarak eğitime ülkelerindeyken aktif olarak katılan çocukların göç ettikten sonra eğitimlerini yarıda bırakarak çalışmak zorunda olduklarını göstermektedir.
- Mülakat katılımcılarının kültürel entegrasyon sürecine ilişkin olarak Mülteciler Derneği’nde yer alan hangi faaliyetten daha fazla yararlandığına ilişkin soruya yanıt olarak katılımcılar en fazla dil kursuna katılım cevabını vermişlerdir. Kişiler entegrasyon sürecinde en sıkıntı çektikleri faktör olan dil öğrenme konusunda çaba harcamaktadırlar.
- Katılımcıların belediyeden talep ettiği hizmetler, genel olarak çocuklarının sosyal anlamda katılım sağlayacakları etkinliklerdir. Katılımcılar yapılmasını istedikleri bu etkinlikler sayesinde çocuklarının kolay adaptasyon sağlayacaklarını düşünmektedir.

KAYNAKÇA

- AĞIR, Osman ve SEZİK, Murat (2015), “Suriye'den Türkiye'ye Yaşanan Göç Dalgasından Kaynaklanan Güvenlik Sorunları”, *Birey ve Toplum Dergisi*, Cilt:5 Sayı:9, ss.95-123.
- AKÇADAĞ, Emine (2012), “Yasadışı Göç ve Türkiye; Bilge Adamlar Raporu”, *Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi, BİLGESAM, İstanbul*.
- AKGÜL, Arif, KAPTI, Alican ve DEMİR, Oğuzhan Ömer (2015), “Göç ve Kamu Politikaları: Suriye Krizi Üzerine Bir Analiz”, *A Journal of Policy and Strategy*, Cilt:1, Sayı:2, ss.1-22.
- AKINCI, Buket, NERGİZ, Ahmet ve Gedik, Ercan (2015), “Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul”, *Göç Araştırmaları Dergisi*, Cilt:1, Sayı:2, ss.58-83.
- AKSOY, Zeynep (2012), “Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:5, Sayı:20, ss.292-303.
- AKSU, Hilmiye ve SEVİL, Ümran (2010), “Göç ve Kadın Sağlığı”, *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, Cilt:2, Sayı:3, ss.132-138.
- AKTAŞ, Munise Tuba (2014), “Göç Olgusu Ekonomik Kalkınmada İtici Güç Olabilir Mi?”, *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt:7, Sayı:1, ss.37-48.
- ALTUN, Fatih ve BİRİNCİ Mehmet (2015) “Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Uygulamalarının Göç Yönetimi Bağlamında Değerlendirilmesi”, *Disiplinler arası Göç ve Göç Politikaları Sempozyumu, İstanbul*. ss. 103 – 132.
- ARABACI, Zeynep, HASGÜL, Ergün ve SERPEN, Ayşe Sezen (2016), “Türkiye'de Kadın Göçmenlik ve Göçün Kadın Sağlığı Üzerine Etkisi”, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, Cilt:16, Sayı:36, ss.129-144.
- ATASÜ TOPÇUOĞLU, Reyhan (2016), “Göç Yazınındaki Düzenli ve Düzensiz Göç Kavramları: İnsan Hakları Temelinde Bir Kavramsal Sorgulama”, *İnsan Hakları Yıllığı*, Cilt 34, 2016, ss.1-20.
- ATAŞ, Özgür (2017), “Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'deki Hukuki Durumu”, *Tartışma Metinleri, Dış Ticaret Enstitüsü, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul*.
- ATAŞÇI, Önder (2019), “Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Toplumsal Uyum Sürecine Yönelik Bir Alan Araştırması: Sultangazi İlçesi Örneği”, *Yüksek Lisans Tezi, Yeni Yüzyıl Üniversitesi*.

- AYDIN, Diler, ŞAHİN, Nurdan ve AKAY, Berna (2017), “Göç Olayının Çocuk Sağlığı Üzerine Etkileri”, İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hast. Dergisi, Cilt:7, Sayı:1, ss.8-14.
- AYDOĞDU, Fatih (2019), “Göçmen Aile Çocuklarının Uyum Düzeylerine Sosyal Uyum Eğitim Programının Etkinin İncelenmesi”, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- BAHADIR, Hande ve DEMİRAL, Yücel (2019), “Suriye’den Türkiye’ye Zorunlu Göç Hareketi ve Çocuk İşçiliği”, ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi, Cilt:4, Sayı:2, ss. 389-397.
- BAHAR, Ozan ve KORKMAZ Bingöl, Fehime (2010), “Türkiye’de İç Göç Hareketlerinin İstihdam ve İşgücü Piyasalarına Etkileri”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:15, Sayı:2, ss.43-61.
- BAKIRTAŞ, Tahsin ve KANDEMİR, Orhan (2010), “Gelişmekte Olan Ülkeler ve Beyin Göçü: Türkiye Örneği”, Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt:18, Sayı:3, ss.961-974.
- BALDIK, Yüksel (2018), “Anadili Türkçe Olmayan Göçmen Toplulukların Eğitim Sistemine Katılımında Türkçe Öğretiminin Önemi”, Yüksek Lisans Tezi, Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
- BALTACI, Ali (2018), “Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme”, Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:7, Sayı:1, ss.231-274.
- BARAN ÇELİK, Neşe (2015), “Türk Hukukunda Uluslararası Koruma Başvurusunda Bulunan veya Uluslararası Korumadan Yararlanan Yabancıların Hak ve Yükümlülükleri”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:1, ss.67-148.
- BARIN, Hilal (2015), “Türkiye’deki Suriyeli Kadınların Toplumsal Bağlamda Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, Göç Araştırmaları Dergisi, Cilt:1, Sayı:2, ss.10-56.
- BAŞ, Melike, MÖLÜ, Birsal, TUNA, Halil İbrahim ve BAŞ, İbrahim (2017), “Göç Eden Ailelerin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Değişiminin Kadın Ve Çocuk Yaşamına Etkisi”, İnsan ve Toplum Bilimler Araştırmaları Dergisi, Cilt:6, Sayı:3, ss.1680-1693.
- BESEN, Yaşar (2019), “Arap Baharının Türkiye-Suriye İlişkilerine Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Batman Üniversitesi, Batman.
- BODUR ÜN, Marella ve PAYDAK, Anış (2017), “Küreselleşen Dünyada Düzensiz Göç ve Türkiye: Adana İli Yabancılar Misafirhanesi Çalışması”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:17, Sayı:3, ss.187-204.

- BUZ, Sema (2007), “Göçte Kadınlar: Feminist Yaklaşım Çerçevesinde Bir Çalışma”, Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, Cilt:18, Sayı:2, ss.37-50.
- COŞKUN, Emel (2016), “Türkiye'nin Göç Rejiminde Toplumsal Cinsiyet Faktörü: Ugandalı Göçmen Kadınlar Örneği”, Fe Dergi, Cilt:8, Sayı:1, ss.91-104.
- ÇAĞLAYAN, Savaş (2006), “Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi”, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:17, ss. 67-91.ÇAKIR, Sabri (2011), “Geleneksel Türk Kültüründe Göç ve Toplumsal Değişme”, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi, Sayı:24, ss.129-142.
- ÇELİK, Fatih (2002), “İç Göçlerin Seçkinlik Yaklaşımı İle Analizi”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:13, ss.275-296.
- ÇELİK, Fatih (2006), “İç Göçlerin İtici ve Çekici Güçler Yaklaşımı ile Analizi”, Erciyes Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Sayı:27, ss.149-170.
- ÇELİK, Fatih, (2005), “İç Göçler: Teorik Bir Analiz”, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 14, Sayı 2, ss.167-184.
- ÇELİK, Rümeyza ve ARSLAN, Irmak (2018), “Göç ve İşsizlik Arasındaki İlişki: Ampirik Bir Uygulama”, Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, Sayı:74, ss.65-75.
- ÇETİN, İhsan (2016), “Türkiye'de Suriyeli Sığınmacıların Sosyal ve Kültürel Entegrasyonu”, Sosyoloji Dergisi, Sayı:34, ss.197-222.
- ÇETİN, Turhan (2010). Bulgaristan'dan Göç Eden Türk Nüfusun Dağılımını Etkileyen Coğrafi ve Kültürel Faktörler, Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi, TÜCAUM IV. Coğrafya Sempozyumu
- ÇETİNKAYA, Cihan, ERBAŞ, Mehmet ve ÖZCEYLAN, Ercan (2016), “Türkiye'deki Suriyeli Geçici Barınma Merkezlerinin Durumu ve Senaryo Analizleri”, Cilt:6, Sayı:12, ss.5-21.
- ÇOBANER, Aslıhan Ardıç (2016), “Türkiye'de Çocuk İşçiliği Sorunu ve Haberlerde Suriyeli Çocuk İşçilerin İzini Sürmek”, İletişim Çalışmaları Dergisi, Sayı:9, ss.13-49.
- CHEUNG, Sin Yive PHİLLİMORE, Jenny (2014). Refugees, SocialCapitaland Labour Market Integration in the UK. Sociology, 48(3), 518-536.
- DEMİRDİZEN, Derya (2013), “Türkiye'de Ev Hizmetlerinde Çalışan Göçmen Kadınlar: Yeni Düzenlemelerle, Yarı Köle Emegine Doğru mu? ” Çalışma ve Toplum Dergisi, 38(3), 325-346.
- DEMİRHAN, Yılmaz ve ASLAN, Seyfettin (2015), “Türkiye'nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi”, Birey ve Toplum Dergisi, Cilt:5, Sayı:9. ss.23-62.

- DÖNMEZ, Canan Öykü (2015), “Göç Bağlamında Uluslararası İş birliği ve Türkiye'nin Politikaları”, Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- DURGUN, Özlem ve MUĞAN ERTUĞRAL, Suna (2019) "Düzensiz Göç Hareketlerinin Türkiye Coğrafyası Üzerindeki Dağılımının İncelenmesi", International SocialSciencesStudiesJournal, cilt.4, ss. 2452-2459.
- EKER, Kemal (2008), “Türkiye'de Yasadışı Göç Sorunu”, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- ERDOĞAN, Murat (2017), “6. Yılında Türkiye'deki Suriyeliler: Sultanbeyli Örneği Araştırma” Mülteciler Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, İstanbul.
- ERDUT, Zeki (2007), “Enformel İstihdamın Ekonomik, Sosyal ve Siyasal Etkileri”, Çalışma ve Toplum Dergisi, Sayı:1, ss.53-82.
- EREŞ, Figen (2017), “Mesleki Eğitime Devam Eden Göçmenlerin Meslek Kurslarına Yönelik Sorunları”, Türk Bilim Araştırma Vakfı Dergisi, Cilt:10, Sayı:2, ss.93-101.
- ESKİOĞLU, Remziye (2019), “Suriye İç Savaşında Küresel Güçlerin Politikaları ve Türkiye”, Yüksek Lisans Tezi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara.
- Geçici Koruma Yönetmeliği (2014), T.C. Resmi Gazete, 22.0.2014, Sayı:29153.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2016), “Türkiye Göç Raporu”, Ankara
- GÖKBAYRAK, Şenay (2008), “Uluslararası Göç ve Kalkınma Tartışmaları: Beyin Göçü Üzerine Bir İnceleme”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt:63, Sayı:3, ss.65-82.
- GÜMÜŞ, Tülay (2012), “Güneydoğu Anadolu'dan Göç Eden Kadınların ‘Sosyal Entegrasyonu’: İstanbul Tarlabası’nda Niteliksel Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- GÜN, Mesut ve BALDIK, Yüksel, (2017), “Türkiye’de Kamp Dışında Misafir Edilen Suriyeli Sığınmacı Gençlere Yönelik Eğitim Hizmetleri (Kayseri Örneği)”,RouteEducationalandSocialScienceJournal, Cilt:4, Sayı:22,ss.287-299.
- GÜNER, Cemil (2007), “İltica Konusunda Türkiye'nin Yol Haritası”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:56, Sayı:4, ss.81-109.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2019), “2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması”, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve TÜBİTAK, Ankara.
- IHLAMUR, Suna Gülfer (2014), “Türkiye'nin Suriyeli Mültecilere Yönelik Politikası”, Ortadoğu Analiz Dergisi, Cilt:6 ss.42-45.

- International Migration: The Human Face of Globalisation, Summary in Turkish (2009), OECD, ss.3,6.
- İÇDUYGU, Ahmet ve AKSEL, Damla (2012), “Türkiye’de Düzensiz Göç Olgusu” Uluslararası Göç Örgütü, Ankara.
- İÇDUYGU, Ahmet ve SİRKECİ, İbrahim (1999).” Cumhuriyet Dönemi Türkiye’inde Göç Hareketleri”, 75 Yılda Köylerden Şehirlere, Tarih Vakfı Yayınları İstanbul.
- İÇDUYGU, Ahmet, ERDER, Sema ve GENÇKAYA, Ömer Faruk (2014), “Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları: 1923-2023”, MİREKOÇ Araştırma Raporları, İstanbul.
- İLHAN, Mustafa Necimi, GÖZLÜ, Mehmet, ATASEVER, Mehmet, DÜNDAR, Mehmet Ali, BÜYÜKGÖK, Doğan ve BARKAN, Onur Burak (2016), “Göç ve Halk Sağlığı”, Sağlık-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi, Cilt:2 Sayı:7.ss.1-24.
- İskân Kanunu (2006), T.C. Resmi Gazete, 19.09.2006, Sayı:26301.
- KANYILMAZ, Gizem (2012), “ Göçler ve Kentleşme İlişkisinin Sosyolojik Analizi (Denizli Örneği) ”, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- KARA, Pınar ve NAZİK, Evden (2018), “Göçün Kadın ve Çocuk Sağlığına Etkisi”, Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, Cilt:7, Sayı:2, ss.58-69.
- KARASU, Mithat Arman (2016), “Şanlıurfa’da Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların Kentle Uyum Sorunu”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 21 (3): 995-1014.
- KAYA, İbrahim ve EREN, Esra (2014), “Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Durumu”, SETA Yayınları, 1. Baskı, İstanbul.
- KAYA, Mahmut (2015), Komşuda Misafirlik: Suriyeli Sığınmacılarca Kurulmuş Mülteci Derneklerinin Perspektifinden Türkiye’de Yaşamak, The Journal of Academic Social Science Studies, Sayı: 39, 263-279.
- KAYABAŞI, Yunus (2019), “Suriye İç Savaşında Yerel Aktörlerin Rolü Ve Türkiye’nin Suriye İhtilafına Yaklaşımı (2011-2018),” Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi, Ankara.
- KILINÇ, Fatma Elif, KARAYEL, Ferdane, KOYUNCU, Merve (2018), “Türk Ve Suriyeli Çocukların Göç Kavramına İlişkin Metaforlarının Belirlenmesi”, Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, Cilt:18, ss.37-55.
- KIRAN, Abdullah (2014), “Arap Baharı, Suriye ve Demokratik Dönüşüm Beklentileri”, Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:2, Sayı:1, ss.97-115.
- KOCADAŞ, Bekir (2018) “Suriyeli Sığınmacılar ve Çalışma Hayatı: Sorunlar, Tespitler ve Öneriler” Sosyolojik Düşün, Cilt: 3, Sayı:1-2, ss.1-13.

- KOÇ, Muzaffer, GÖRÜCÜ, İbrahim ve AKBIYIK, Nihat (2015), “Suriyeli Sığınmacılar ve İstihdam Problemleri”, Birey ve Toplum Dergisi, Cilt:5, Sayı:9, ss.63-93.
- KOÇAK, Ekin (2019), “Türkiye’de Kent Mültecilerinin Sosyal İçerme Ve Yersel Uyum Sürecinde Belediyeler”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- KOÇAK, Orhan ve GÜNDÜZ, Demet (2017), “Avrupa Birliği Göç Politikaları ve Göçmenlerin Sosyal Olarak İçerilmelerine Etkisi”, Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:12, ss.66-91.
- KOÇAK, Yüksek ve TERZİ Elvan (2012), “Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Topluma Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri”, Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt:3, Sayı:3, ss.163-184.
- KULA, Cansu (2015), “Uluslararası Belgelerle İltica Hukuku ve Ülkemizdeki Suriyelilerin Hukuki Statüsü”, Hukuk Gündemi Dergisi, Sayı:2, ss.42-54.
- KURTULDU, Kumru ve ŞAHİN, Ebru (2018), “Göçün Kadın Yaşamı ve Sağlığı Üzerine Etkileri”, Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, ss.37-46.
- MARTIKAINEN, Tuomas (2010), “Din, Göçmenler ve Entegrasyon”,Çev.: Nebile Özmen, M.Ü İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı:38, ss.263-276.
- OMCA, Özden (2010), “Edirne İl Merkezine Göç Edenlerin Sağlık Hizmetlerinden Yararlanımı”, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- ÖRSELLİ, Erhan ve BABAHANOĞLU, Veysel (2016), “Türkiye'nin Göç Yönetimi ve Göç Politikalarının Gelişimi: Bir Kamu Politikası Analizi”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:9, Sayı:43, ss.2063-2072.
- ÖZCAN, Deniz Ela (2016), “Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme”, İş ve Hayat Dergisi, Cilt:2, Sayı:4, ss.183-215.
- ÖZDEMİR, Çağatay (2016), “Suriye’de İç Savaşın Nedenleri: Otokratik Yönetim mi, Bölgesel ve Küresel Güçler mi?”, Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:33, ss.81-102.
- ÖZDEMİR, Murat (2008), “Türkiye’de İç Göç Olgusu, Nedenler ve Çorlu Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- ÖZDENER, Jüpiter (2018), “Suriye’den Türkiye’ye Kadın Evlilik Göçleri: Mardin Kenti Örneğinde Süreçler, Deneyimler Ve Sorunlar”, Yüksek Lisans Tezi,Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- ÖZEKMEKÇİ, Mehmet İnanç (2012), “KKTC De Türkiyeli Göçmenlerin Siyasal Entegrasyon Sorunları (1974-2002)”, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

- ÖZELER SEZİCİ, Neslihan, (2016), “Siyasal Entegrasyon ve Avrupa Birliği Sürecinde Egemenliğin Dönüşümü”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, ss.793-814.
- ÖZGÜLER, Verda (2018), “Göç ve Uyum Politikaları”, GSI JournalsSerie B: Advancements in Business andEconomics, Sayı:1, ss.1-18.
- ÖZİP, Kadriye Seçil (2019), “Suriye İç Savaşının Türkiye Etkiler”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- ÖZKERİM GÜNER, Neslihan (2016), “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Mültecilerin Haklarının Korunmasındaki Rolü”, Göç Araştırmaları Dergisi, Cilt:2, Sayı:2, ss.212-241.
- ÖZTÜRK, Neşe Övünç (2017), “Geçici Korumanın Uluslararası Koruma Rejimine Uyumu Üzerine Bir İnceleme”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:66, Sayı:1, ss.242-253
- PAKSOY, Saadettin, PAKSOY, Mustafa ve ALANCIOĞLU, Erdal (2013), “Küreselleşmenin Sosyo-Politik Etkileri: Arap Baharı”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:12, Sayı:46, ss.169-182.
- PETROZZIELLO, Allison (2013). Gender on theMove: Working on the Migration Development NexusFrom a GenderPerspective. Santo Domingo, DominicanRepublic: UN Women.
- PİRİNÇÇİ, Ferhat (2018), “Suriye'ye Komşu Ülkelerin Suriyeli Mültecilere Yönelik Politikaları”, TESAM Akademi Dergisi, Cilt:5, Sayı:2, ss.39-60.
- POLAT, Korkut ve KARA, Recep (2010), “Türkiye'de Göç, İltica ve Mülteciler”, Türk İdare Dergisi, Sayı:467, ss.153-162.
- SAĞLAM, Serdar (2006), “Türkiye'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme”, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı:5, ss.33-44.
- SAKIZ, Halis (2016), “Göçmen Çocuklar ve Okul Kültürleri: Bir Bütünleştirme Önerisi”, Göç Dergisi, Cilt:3, Sayı:1, ss.65-81.
- SAYGIN, Sezel ve HASTA, Derya (2018), “Göç, Kültürleşme ve Uyum”, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, Cilt:10, Sayı:3, ss.312-333.
- SEZGİN, Ayşe Aslı ve YOLCU, Tuğba (2016), “Göç ile Gelen Uluslararası Öğrencilerin Sosyal Uyum ve Toplumsal Kabul Süreci”, Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:4 Sayı:7, ss.417-436.
- SİRKECİ, İbrahim ve ERDOĞAN, Murat (2012), “Türkiye ve Göç”, Migration Letters, Cilt:9, Sayı:4, ss.292-302.
- ŞAHİN, Ahmet ve YİĞİT, Mehmet (2016), “Göç ve işsizlik arasındaki ilişki: Türkiye Örneği (1980-2015)”, YAZGAN, Pınar v e TİLBE, Fethiye (der.), Türk göçü 2016 seçilmiş Bildiriler, London: TransnationalPress, London.

- ŞAHİN KÜTÜK, Birsen (2015) “Türkiye’den Batı Avrupa’ya İşçi Göçünün Sosyolojik Çalışmalara Yansımaları” Sosyoloji Konferansları, No: 52.
- ŞAHİN, İsmail ve DÜZGÜN, Oğuz (2015), “Türkiye’ye Gerçekleştirilen Ortadoğu Kaynaklı Zorunlu Göçlerin Sosyo-Ekonomik etkileri: 1979-2014 arası”, TESAM Akademi Dergisi, Cilt:2, Sayı:2 ss.167-195.
- ŞEKER, Dilara ve UÇAN, Gülten (2016), “Göç Sürecinde Kadın”, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:14, Sayı:1, ss.199-214.
- ŞEKER, Okan (2019), “Suriyeli Mültecilerin Değişen Toplumsal Cinsiyet Rollerini”, 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, Cilt:8, Sayı:23, ss.227-245.
- TANAY AKALIN, Aylın (2016) “Türkiye’ye Gelen Suriyeli Göçmen Çocukların Eğitim Sorunları”, Yüksek Lisans Tezi, Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- TANRIKULU, Faik (2014), “Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Çocukların Eğitim Sorunları ve Çözüm Önerileri”, Liberal Düşünce Dergisi, Cilt: 22, Sayı: 86, ss. 127-144.
- TEPEALTI, Fahrettin (2019), “Avrupa Birliği’ne Yönelik Türkiye Geçişli (transit) Göç Hareketleri ve Türkiye’nin Düzensiz Göçle Mücadelesi”, Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı:41, ss.125-140.
- TEZCAN, Mahmut (1994). “Ülkemizde Göç ve Eğitim Sorunları”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt: 27 Sayı:1, ss. 61-67.
- TOKATLI, Özhan Dirim (2011), “Küreselleşme Sürecinde Uluslararası Göç Hareketlerinin İşgücü Piyasalarına Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- TOKSÖZ, Gülay, ERDOĞDU, Seyhan ve KAŞKA, Selmin (2012), “Türkiye’ye Düzensiz Emek Göçü ve Göçmenlerin İşgücü Piyasasındaki Durumları”, Göç Yönetimi Genel Politika Çerçevesinin Düzenlenmesi ve Uygulanması Hususunda Türkiye’nin Çabalarının Desteklenmesi Projesi, IOM Türkiye.
- TOPAL, Coşkun (2015), “Suriye İç Savaşı ve Uluslararası Düzen”, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:9, ss.117-122.
- TTB (2014), “İnsani Krizler, Mülteci Sorunları ve Beslenme Öncelikleri”, Savaş,Göç ve Sağlık, TTB Yayınları, Ankara.
- TUTAR, Erdiç, TUTAR, Filiz ve EREN, Mehmet Vahit (2012), “Yerel Kalkınma ve Göç: Gaziantep Örneği”, Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, Cilt:4, Sayı:1, ss.107-116.
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü (2009) s.769
- Uluslararası Göç Örgütü (2009), “Göç Terimleri Sözlüğü” s.16,19,22.

- ULUTAŞ, Ufuk, KANAT, Kılıç Buğra ve ACUN, Can (2015), “Sınırları Aşan Kriz Suriye”, Analiz Dergisi, Sayı:120, ss.8-13.
- ÜNSAL, Ayşe (2019), “Uluslararası Göç Kavramı ve Uluslararası Göçün Ülke Ekonomileri Üzerinde Muhtemel Etkileri”, Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi”, Sayı:18, ss.50-61.
- ÜSTÜNDAĞ, Nur Makbule (2019), “Zorunlu Göçte Nitelikli Olmak: Eğitimli Suriyeli Göçmenlerin İstanbul Emek Piyasasındaki Deneyimleri”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- VATANSEVER, Kevser (2016), “Sığınmacılarda Sağlık Belirleyicileri”, Savaş, Göç ve Sağlık, TTB Yayınları, Ankara.
- Yabancıları Koruma Kanunu (2013), T.C. Resmi Gazete, 11.04.2013, Sayı: 28615.
- YAKAR, Mustafa ve YAZICI, Hakkı (2009), “Afyonkarahisar Göçlerin Seçkinlik Yaklaşımı ile Analizi: 1990-2000”, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi, Sayı:20, ss.155-172.
- YILDIRIM, Ali (1999), “Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi”, Eğitim ve Bilim Dergisi, Cilt:23, Sayı:112, ss.7-17.
- YILDIRIMALP, Sinem, İSLAMOĞLU, Emel ve İYEM, Cemal (2017), “Suriyeli Sığınmacıların Toplumsal Kabul ve Uyum Sürecine İlişkin Bir Araştırma”, 107-126.
- YILDIRIMOĞLU, Hakan (2005), “Uluslararası Emek Göçü: Almanya'ya Türk Emek Göçü”, Kamu-İş Dergisi, Cilt:8, Sayı:1, ss.1-24.
- YILMAZ, Abdurrahman (2014), “Uluslararası Göç; Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri”International PeriodicalForTheLanguages, LiteratureandHistory of TurkishorTurkic, Sayı:2,ss. 1685-1704.
- YILMAZ, Eren Alper (2019), “Uluslararası Beyin Göçü Hareketleri Bağlamında Türkiye’deki Beyin Göçü Hareketlerinin Durumu”, Lefke Avrupa Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:10, Sayı:2, ss.220-232.
- ZHANADİLOVA, Aigul (2018), “Farklı Kuramlar Çerçevesinde Uluslararası Göç Sorunu”, Muhakeme Dergisi, Cilt:1, Sayı:2, ss.116-122.
- ZİYA, Olcay (2012), “Mülteci-Göçmen Belirsizliğinde İklim Mülteciliği”, TBB Dergisi, Sayı:99, ss.229-240.
- ZORBA, Hürsan (2010), “Adana İli Yüreğir İlçesi Solaklı Beldesi’nde Yaşayanların Sağlık, Bilgi, Tutum ve Davranışlarına Göçün Etkisinin Araştırılması”, Uzmanlık Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Web Kaynakları

AÇIKGÖZ, Özkan (2008),“ Avrupa Birliği'nde Kültürel Entegrasyon ve Türkiye'nin Durumu”, Erişim Adresi: https://tasam.org/trTR/Icerik/3056/avrupa_birliginde_kulturel_entegrasyon_ve_turkiyenin_durumu, (26.12.2018).

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, 2018 raporu, Erişim Adresi: <https://www.unhcr.org/tr/22075-dunya-capinda-yerinden-edilmis-kisi-sayisi-70-milyonu-gecerken-bm-multeciler-yuksekkomiseri-duruma-mudahale-icin-daha-guclu-bir-dayanisma-cagrisinda-bulunuyor.html> (06.02.2020)

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Erişim Adresi: <https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme> (26.12.2019).

Düzensiz Göç İstatistikleri, Erişim Adresi: <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler> (10.01.2020)

Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler, Erişim Adresi: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> (06.10.2020).

Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyeli Sayısı, Erişim Adresi: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> (19.06.2020).

Hedef Ülke Türkiye, Erişim Adresi: http://www.goc.gov.tr/icerik3/genel-gerekce_327_328_330 (06.03.2018).

İnsani Gelişme Vakfı İşgücüne Katılım Araştırması, Erişim Adresi: <http://ingev.org/wp-content/uploads/2017/07/Multeci-Hayatlar-Monitor%C3%BC.pdf> (08.10.2020).

Kadınlar göç yolunda projesi, 2016. Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar: Sosyoekonomik ve Hukuki Sorunlar, Erişim Adresi: https://kadem.org.tr/wpcontent/uploads/2017/03/kadem_sivil_toplum_diyologu_kadınlar_goc_yolunda_brosuru.pdf (08.10.2020).

KARAKÜTÜK, Kasım ve KAVAK, Yüksel, “Göç Olgusu ve Eğitim Planlaması”, Erişim Adresi: <http://pegemindeks.net/index.php/Pati/article/view/2400> (11.12.2017).

Kitlemel Akınlar, Erişim Adresi: http://www.goc.gov.tr/icerik3/kitlemel-akinlar_409_558_559 (06.03.2018).

Kültür Kavramı, Erişim Adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&kelimesec=214144 (11.12.2017).

MBB Kent Mültecilerine Hizmette Belediyelerin Rolü, Erişim Adresi, <http://marmara.gov.tr/UserFiles/Attachments/2017/04/14/28b3e8d5-e08a-4f5a-a310-b3c71b91b23d.pdf> (15.03.2020).

Menşe, Kaynak ve Hedef Ülke Bilgisi, Erişim Adresi:
http://www.goc.gov.tr/icerik6/genel-bilgi_409_568_908_ (20.10.2019).

Menşe Ülke Bilgisi, Erişim Adresi: http://www.goc.gov.tr/icerik/mense-ulke-bilgisi_409_589 (25.12.2017).

Milli Eğitim Bakanlığı Suriyeli Okullaşma Oranı, Erişim Adresi:
https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_01/27110237_OCAK_2020internet_BulteniSunu.pdf (04.11.2020).

Mülteciler Derneği'ndeki Meslek Edindirme Kursları, Erişim Adresi:
<https://mülteciler.org.tr/atolyeler/> (08.10.2020).

Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme, Erişim Adresi:
<https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/files/multec%C4%B1ler%C4%B1nhukuk%C4%B1statusune%C4%B1%C4%B1sk%C4%B1nsozlesme.pdf>
(26.12.2019).

Sultanbeyli Belediye Tarihi, Erişim Adresi: <https://www.sultanbeyli.istanbul/ilce-tarihi/>
(20.12.2019).

Sultanbeyli İlçesinde Suriyeli Nüfusa Dair Veriler, Erişim Adresi:
<https://mülteciler.org.tr/tag/sukom-istatistikleri/> (20.04.2020).

Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, Erişim Adresi:
<http://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1994-Yonetmeli.pdf>
(20.12.2018).

TÜİK 2019 Uluslararası Göç İstatistikleri, Erişim Adresi:
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Goc-Istatistikleri-2019-33709> (04.11.2020).

UNESCO, İç ve Dış Göç Tanımı, Erişim Adresi: <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/international-migration/glossary/migrant>
(15.12.2017).

YILMAZ, Ayşenur (2018), “Dünya Mülteci Çocukları: Haklar ve İhmaller”, Erişim Adresi:
https://tasam.org/tr-TR/Icerik/51427/dunya_multeci_cocuklari_haklar_ve_ihlaller (13.03.2020).

EKLER

EK 1. Mülakat Soruları

T.C.

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ

**SURİYELİ KADIN VE ÇOCUKLARIN SOSYAL ENTEGRASYONU (İSTANBUL
İLİ SULTANBEYLİ İLÇESİNDE NİTEL BİR ARAŞTIRMA)**

Yüksek Lisans Tezi Yarı Yapılandırılmış Mülakat Soruları

Sayın Katılımcı;

Bu mülakat, belediyelerin yaptığı çalışmaların sosyal entegrasyona katkılarını Sultanbeyli ilçesi örneği üzerinden anlamak için yapılmıştır. Mülakat sorularına görüşlerinizi en iyi şekilde yansıtarak cevap vererek araştırmamıza yardımcı olmanızı rica ederiz.

FATMA BULUT ŞİMŞEK

1.DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

1. Yaşınız
2. Medeni Durumunuz
3. Eğitim Durumunuz
4. Göç etme tarihiniz ve göç ettiğiniz şehir.

2. GÖÇ BİLGİLERİ

1. İstanbul'u tercih etme sebebiniz nedir?
2. İstanbul da ilk olarak Sultanbeyli'ye mi geldiniz? Sultanbeyli ilçesini tercih sebebiniz nedir?
3. Diğer ilçelerde yaşayıp iletişim halinde olan tanıdıklarınıza göre yaşam koşullarınızı değerlendirebilir misiniz?

3. ENTEGRASYON ÇALIŞMALARI

Sosyal Entegrasyon

1. Yaşadığınız ilçede halk sizi nasıl karşıladı?
2. Çocuklarınız okula gidiyor mu? Okula uyum konusunda çocuğunuzun yaşadığı bir sıkıntı oldu mu?
3. Çocuklarınızın eğitimleri için gerekli olan masrafları nasıl karşılıyorsunuz?
4. Çocuklarınızın sağlığı konusunda belediye yeterince destek veriyor mu? Örneğin aşı konusunda bebeklerinizin aşısını takip eden bir kurum var mı?
5. İlçe de alışmakta en çok zorlandığınız konu ne oldu? İlçeye uyum sağladığınızı düşünüyor musunuz?
6. Belediyenin çocuklara ve size yönelik düzenlemiş olduğu etkinliklere (tiyatro, spor, piknik vb.) katıldınız mı? Sizce bu gibi etkinlikler sosyal uyumuza katkı sağlıyor mu?

Yapısal Entegrasyon

1. Suriye'de herhangi bir alanda iş tecrübeniz var mıydı?
2. Gelirinizi nasıl sağlıyorsunuz?
3. Aile yapınızda kadınların çalışmasına nasıl bakılıyor? Çalışmanız mümkün olsa çalışır mısınız?
4. Aile de çalışan çocuk var mı?
5. Belediyenin açmış olduğu meslek edindirme kurslarından yararlandınız mı?
6. Herhangi bir kuruluştan yardım alıyor musunuz?

Kültürel Entegrasyon

1. İlçede Mülteciler Derneği kuruluşunun çalışmalarından yararlanıyor musunuz? Ne sıklıkla yararlanıyorsunuz?
2. Kuruluş içinde en fazla yararlandığınız faaliyetler nelerdir?

3. Türkçe öğrenmek üzere derneğin düzenlediği dil kurslarına katıldınız mı?

4. Dernekteki sağlık ve/veya rehabilitasyon hizmetlerinden yararlandınız mı?

Diğer

1. Belediyenin yapmış olduğu çalışmalardan memnun musunuz? Belediyenin çocuklarınıza ve size katkı sağlaması için yapmasını istediğiniz çalışmalar var mı?

2. Geri dönme şansınız olsa, ülkenize döner miydiniz?

EK 2. Mülakat Sorularına Verilen Cevaplar

Soru 1: İstanbul'u ve Sultanbeyli ilçesini tercih etme sebebiniz nedir?

K1: İlk Çavuşbaşı diye bir yer var oraya geldim bu Beykoz tarafında olan. Sonra burada iş açtım (Mülteciler Derneğinin girişinde Tuhafiye dükkânı). İş için buraya gelmek zorunda kaldım.

K2: Önce buraya gelmedim yok. Önce karşı diyorsunuz ya oraya geldim sonra buraya geldim. Oranın adını unuttum. Akrabalarım hepsi buraya gelmişler, ondan geldim Sultanbeyli'ne

K3: Akrabalarım vardı o yüzden.

K4: Arkadaşlarım, Abim, Akrabalarım hep burada. O yüzden İstanbul İlk olarak buraya geldim. Akrabalarım burada olduğu için.

K5: Akrabalarım için geldim.

K6: Akrabalarım vardı onlar burada diye geldim.

K7: Evlenerek buraya geldim. Türkiye de ilk olarak Konya ya geldim evlenince de İstanbul. Konya'da gelince ilk olarak buraya geldim. Eşim burada, onun işi burada.

K8: Akrabalarımız burada, o yüzden buraya geldik.

K9: İstanbul da akrabalarım vardı ilk önce başka yerdeydik orada az oturduktan sonra buraya yerleştik.

K10: Akrabalarım vardı burada buraya gelin iyi bura dediler bizde buraya geldik.

K11: Akrabalarım buradaydı. Mesela annem, kardeşim.

K12: İlk buraya geldim. çünkü çok akrabam vardı burada.

K13: İş vardı burada herkes iş var deyince biz de geldik.

K14: İş vardı tanıdıklarımın. Başka yerdeydim ilk önce orda iş bulamayınca buraya gel dediler bende iş bulabilirim diye buraya geldim.

K15: İmkânlar iyi dedi akrabalarım mesela iş imkanları da var dediler o yüzden geldim ailemle birlikte.

Soru 2: Yaşadığınız ilçede halk sizi nasıl karşıladı?

K1: Sadece selam veriyorlar. Hatta bazen onu da vermiyorlar hatta. İstemediklerini anlıyorum.

K2: Bizi çok sevdiler çok iyi karşıladılar.

K3: Vallahi bazıları çok güzel karşıladı, sevdi. Ama bazen çok kötü oluyor, ama tabi bazen.

K4: Halk beni iyi karşıladı sevdiler çok şükür.

K5: Çok iyiler.

K6: Güzel karşıladılar beni Elhamdülillah.

K7: Herkes iyi karşıladı. Komşularım da iyiler burada çok şükür.

K8: Komşular çok şükür güzel karşıladı beni.

K9: Ben sevmedim. Evimde oturuyordum mesela ne kimseyi görüyorum ne de konuşuyorum çok sevmedim.

K10: Komşular bazıları iyi bazıları kötü. Çok iyi davranan da oldu çok kötü davranan da mesela. Ama genel olarak iyi.

K11: Çok güzel karşılandık biz, komşularımla anlaşıyorum Elhamdulillah.

K12: Ben sevmedim. Komşularım kötü davrandılar mesela.

K13: Komşularım pek iyi değil yani benle konuşmadıkları için bilmiyorum aslında.

K14: Yani belli ediyorlar bazen sevmediklerini bazıları ama çok iyi. Mesela konuşuyorlar bizimle. Ama bazıları da hiç konuşmuyor bile.

K15: Pek iyi değil yani ne diyeyim.

Soru 3: Çocukların okula uyumu konusunda herhangi bir sorunu oldu mu?

K1: 2 tane çocuğum okula gidiyor. 11 ve 14 yaşlarında. Toplam 6 çocuğum var. 2 tanesi evli biri Almanya da oturuyor. Bir tane çocukta yanımda bana yardım ediyor. Okuyan 2 çocuğum var. Çocuklarımın okula giden ikisi okulu çok seviyor. Fakat arkadaşları olmadığı için bazen okula gitmeyi istemiyorlar.

K2: 6 Çocuğum var.1 tanesi küçük, 2 tanesi okuyor. Diğer 3'ü büyük olduğu için okula gitmiyor. Sevdiler okulu.

K3: 2 çocuğum var . 1. sınıfa gidiyor. Diğeri kreşe gidiyor, Belediyedeki. Çok şükür o konuda sıkıntı çıkmadı.

K4: Okulda kimse istememezlik yapmadı. Sevdiler çocuklarımı.

K5: Bir çocuğum var 2,5 yaşında. Okula giden çocuğum yok.

K6: 6 Çocuğum var. 10 yaşında ki kızım okula gidiyor bir tek. Diğerleri zaten büyük, evliler. Okulda problem yaşıyor kızım bazen ayrımcılık yapıyor mesela.

K7: Çocuk yok.

K8: 2 tane küçük olan var, onlar okula gidenler işte. Bazen derler öyle arkadaşımız yok diye o yüzden zor alıştılar okula.

K9: En küçük kızım okuyor sadece. Ondanda öyle bir şey duymadım.

K10: Çocuklarım var 2 tane oğlum ama küçükler daha.

K11: Çocuklarım var benim 4 tane. Bir sıkıntı olmadı ya da söylemediler onu da bilemem tabi.

K12: Çocuklar okula gidiyor. Bir sıkıntı yaşamadılar.

K13: 4 tane çocuğum var 2 tanesi okula gidiyor diğer ikisi daha küçük zaten. Onlarda yaşamadı sorun zaten.

K14: 2 tane çocuğum var benim. Küçükler okula gitmiyorlar.

K15: Okula gitmiyor çocuklar.

Soru 4: Çocuklarınızın sağlığı konusunda belediye yeterince destek veriyor mu? Örneğin aşı konusunda bebeklerinizin aşısını takip eden bir kurum var mı?

K1: Aşı yaptıracak kadar küçük değiller. Hasta olduklarında derneğe getiriyorum, devlet hastanesine de götürüyorum. Elhamdülillah zaten çok hasta olmuyorlar.

K2: Hastalık olunca dernekte ki hastaneye getiriyorum. Aşıda yaptırıyorum bebeğime. Hatta şimdi aşı için gidiyorum derneğe.

K3: Devlet hastanesine gidiyoruz biz. Zaten çağırıyorlar bizi ya da ben de geliyorum mesela aşı için. Okulda da yaptılar bazı aşıları. Türkiye'de çocuk nasıl aşı olursa benim çocuklarda öyle oluyor.

K4: Hasta olunca dernekteki hastaneye geliyoruz. Burada aşı vurduruyoruz. Takipleri de burada arıyorlar zaten.

K5: Evet buraya geliyoruz. Mesela aşılarını da hep burada yaptırıyoruz.

K6: Yetiyor çalışmalar çok şükür. Aşı yaptılar çocuklara da. Dernekte yaptılar.

K7: Devlet hastanesi var. Oraya gidiyorum hastayken. Suriyeli bir doktor var birde dernekte ona da giderim.

K8: Hem devlet hastanesine, hem dernekte ki yer var oraya da gideriz, ikisine de gideriz yani.

K9: Vallahi ben hastaneye gidiyorum zaten. Kendim. Evli olan oğlum var onun çocuklarına aşı yaptırdık

K10: Hastaneye gidiyoruz. Aşılarını da hep sağlık ocağı takip etti

K11: Sağlık ocağına gidiyoruz. Aşıları da orada yaptırıyoruz çocuklara. Derneğe de geliriz.

K12: Hastanelere gidiyoruz. Sağlık ocağına da gideriz.

K13: Hastanelere gidiyoruz. Devlet hastanelerine.

K14: Ben sağlık ocağına da giderim ama derneğe de giderim.

K15: Hastaneye de giderim sağlık ocağına da giderim.

Soru 5: İlçede alışmakta en çok zorlandığınız konu ne oldu? İlçeye uyum sağladığınızı düşünüyor musunuz?

K1: Komşular, ben onları seviyorum, onlar beni sevmiyor, Suriyeli sevmiyorlar. Her zaman şikâyet ediyorlar. Her çocuk ses çıkarıyor. Bizimki de çocuklar gibi biraz ses çıkarsa, hemen şikâyet ediyorlar.

K2: Komşularıyla anlaşamadım, bazıları çok sevdi bazıları sevmedi. Bazıları bizimle hiç konuşmuyor, bazıları da konuşuyor ama mesela diyorlar ki niye geldiniz, Suriye'ye gidin Suriye'ye dönün.

K3: İlk geldiğimde her şey çok zordu. Ama insan alışıyor. İnsanlarla tanışıyorsunuz dil öğreniyorsunuz sonra alışıyorsunuz zaten. Şimdilik sıkıntım yok yani. Şükür.

K4: Maaş az, kira çok. Bunlar zor oluyor. Maaş çok alsaydı mesela ya da bize kiraya çok demeselerdi.

K5: Konuşma konusunda çok zorlandım. Evet alıştım artık. Derneğe, hastaneye gide gele öğrendim.

K6: Şimdilik bir zorluk, bir problemim yok, olmadı

K7: Konuşma konusunda çok zorlanıyorum. Hastaneye gidiyorum mesela derdimi anlatamıyorum, bu beni çok zorluyor.

K8: Hem gelirken zorlandık hem de dili öğrenirken. Aslında tam da öğrenmedim hala zorlanıyorum.

K9: Biz para konusunda çok zorlandık. Yoksa başka bir sıkıntımız olmadı. Şükür.

K10: Türkçe de zorlandım. Dil konusunda. İnsanlarla anlaşmamak biraz yorucu oldu

K11: Her şey az az zorladı. Komşularda, para da.

K12: Dil zorladı. İlk başta geldiğimde Türkçe bilmemek çok zorladı.

K13: Dil, Türkçe öğrenmek beni çok zorladı. Şimdi öğrendim çok şükür

K14: İş konusunda yani eşim ilk zaman iş bulamadı. Paramızda yoktu o yüzden zorlandık çok.

K15: Başka yere geliyorsun para yok mesela zor oldu tabi ki.

Soru 6: Belediyenin çocuklara ve size yönelik düzenlemiş olduğu etkinliklere (tiyatro, spor, piknik vb.) katıldınız mı?

K1: Hiç görmedim, duymadım. Aslında spor, tiyatro var ama çok kalabalık. Bende isterim çocuklarım öyle yerlere gitsin. Ama sıra gelmiyor bize. Mesela gelse çocuklar böyle şeylerle ilgilense tabi ki daha çabuk alışırlar.

K2: Çocuklarım okuldayken tiyatroya gidiyorlar, yani sadece benimkiler değil hepsi gidiyor. Suriyeliler değil hepsi yani.

K3: Yok hayır. Okulda giderlerse katılıyorlar. Tabi ki çocuklar öyle şeylerde daha çabuk alışıyor.

K4: Yok katılmadım.

K5: Çocuğum şimdi küçük. O yüzden katılmadı bende katılmadım.

K6: Hiç katılmadım, gitmedim.

K7: Hiç gitmiyorum, katılmadım da zaten.

K8: Sinemaya okul götürürse gider. Sadece Suriyeliler için değil de mesela bütün çocukları okul götürür, benimkiler de gider o zaman.

K9: Yok okul götürürse anca kızım gider.

K10: Yok biz zaten sadece kendi akrabalarımızla görüşüyoruz.

K11: Hayır hiç bilmiyorum bile.

K12: Hayır bir bilgim yok.

K13: Bir bilgim yok.

K14: Bilgim yok benim zaten çocuklarım küçük

K15: Hayır bilgim yok

Soru 7: Suriye'de herhangi bir alanda iş tecrübeniz var mıydı?

K1: Çalışmıyordum. Evdeydim. Burada diyorlar ya ev hanımı öyle.

K2: Evde oturuyordum ben Suriye'de çalışmıyordum

K3: Yok ben çalışmıyordum. Zaten 5 yıl önce geldim ben o zaman küçüktüm çalışmıyordum.

K4: Orada çalışıyordum. Kocam doktordu. Onun yanında hasta olunca benden isterse masaj yapıyordum.

K5: Hayır. Zaten oradayken 13 yaşındaydım.

K6: Yok evdeydim, çalışmıyordum.

K7: Suriye'de okuduğum bölümde çalıştım anaokulunda öğretmendim. Burada da Konya'da çalıştım. Poğaçı yapıyordum bir yerde simit yapıyordum.

K8: Yok evdeydim orda da çalışmıyordum.

K9: Yok ben çalışmıyordum. Aslında şöyle bir dikiş makinem vardı. Dikiş yapardım az ama bir yer de değil evimde. Hani bir yerde çalışmıyordum yani.

K10: Yok hiç çalışmadım. 1998 yılında doğdum zaten 5 yıl olacak buraya geleli orada evlenip geldim. Hiç çalışmadım.

K11: Ben orda da çalışmıyordum.

K12: Çalışmıyordum.

K13: Hayır çalışmıyordum.

K14: Yok zaten 6 yıl oldu geldik biz o zaman küçüktüm. Çalışmıyordum.

K15: Hayır çalışmıyordum.

Soru 8: Gelirinizi nasıl sağlıyorsunuz?

K1: Ortağım ile burayı işletiyorum. Tek değilim bir kişi daha var benimle

K2: Evdeyim ben eşimde çalışmıyor. İş arıyor. Çocuklarım çalışıyor. Küçük çocuklarımı büyüklerin parasıyla okutuyorum.

K3: Eşim çalışıyor benim. Dükkânı var orda çalışıyor.

K4: Eşim ve oğlum çalışıyor

K5: Kocam çalışıyor. Odun kırıyor. Mesela yağmur yağsa o gün çalışmıyor. Para kazanamıyor.

K6: Kocam çalışmıyor. Hastalığı var. Büyük çocuklarım çalışıyor

K7: Kocam çalışıyor ben çalışmıyorum zaten hamileyim.

K8: Çocuklarım çalışıyor. Eşim yaralı. Suriye'de yaralandı. Bacağına bombadan çıkan küçük şeylerden var ya (şarapnel) onlardan geldi. Bacağına geldi. Yardımda alıyoruz.

K9: Oğullarım çalışıyor. Onlarla geçiniyoruz. Kaymakamlıktan para alıyoruz birde.

K10: Eşim çalışıyor öyle geçiniyoruz. Yardımda alıyoruz para olarak.

K11: Devlet yardımı ve eşimin kazancıyla geçiniyoruz

K12: Eşim çalışıyor. Devlette yardım ediyor.

K13: Eşim çalışıyor. Birde kaymakamlık para veriyor onunla geçiniyoruz.

K14: Eşim çalışıyor benim. Yardımda alıyoruz

K15: Eşim para getiriyor onunla geçiniyoruz.

Soru 9: Aile yapısında kadınların çalışılmasına nasıl bakılıyor? Çalışmanız mümkün olsa çalışır mısınız?

K1: Oradayken çalışmıyorlardı. Buraya gelince başladım.

K2: Yok bizde kadınlar çalışmazlar.

K3: Kadınlar çalışıyor. Ama ben çalışmıyorum. Çalışmak istemem zaten.

K4: Öyle karışmıyorlar. Şimdi yine olsa yapardım Suriye'deki işimi.

K5: Çalışırlar bir şey demezler yani.

K6: Yok karışmıyorlar bizim orda ki kadınlara.

K7: Karışmıyorlar mesela ben de çalışıyordum, karışmadılar.

K8: Bizde kadınlar çalışmaz. Mesela benim kocam izin vermez çalışmama.

K9: Bizim ailede kadınlar çalışır izin verirler.

K10: Benim eşim izin vermez bizde zaten kadınlar çalıştırılmaz. Eşim diyor ki hep kadınlar çocuklarına baksın. Bende evdeyim zaten çocuklarıma bakıyorum.

K11: Bizde kadınların çalışması yasak. Çalışmaz bizde kadınlar.

K12: Eşim izin vermez çalışmama bizde çalışmaya iyi bakılmaz zaten.

K13: Bizim ailede kadınlar çalışmaz.

K14: Aslında benim ailemde var ama eşim mesela izin vermez.

K15: Kızlarlar iyi bakmazlar bizim orda

Soru 10: Ailede çalışan çocuk var mı?

K1: Yok çocuk değil büyük oğlum burada diğerleri okuyor.

K2: Bizde yok tabi oğullarım büyük ama var çalışan olmaz mı?

K3: Yok bizde çalışan çocuk hiç yok.

K4: Hayır hiç çalışan çocuk yok.

K5: Kardeşim var mesela 15 yaşında çalışıyor.

K6: Yok hayır çalışan küçük çocuk yok.

K7: Hayır çalışan çocuk yok

K8: 16 yaşında bir oğlum var o çalışıyor. Mecburen yani. Önce, ilk geldiğimizde okuyordu. Sonra para lazım oldu o da işe girdi.

K9: İlk geldik benim oğlum çok küçüktü o çalışıyordu biz geleli 5 sene oldu zaten şimdi büyük.

K10: Önceden eşimin kardeşi çalışıyordu. Biz geleli çok oldu zaten.

K11: Yok hayır benim çocuklarım var zaten küçük olarak onlarda okula gidiyorlar.

K12: Ailede çalışan çocuk var mecburiyetten.

K13: Hayır çocuklarım küçük.

K14: Yok çalışan çocuk yok öyle küçük yaşta olup.

K15: Kardeşim ilk geldiğimizden beri çalışıyor yaşı küçük ama mecburiyetten. Annemlere para götürmek için.

Soru 11: Belediyenin açmış olduğu meslek edindirme kurslarından yararlandınız mı?

K1: Ben zaten giriş katta ki yeri işletiyorum. Zamanım da yok bişey yapmaya.

K2: Yok gitmiyorum.

K3: Şimdilik gitmiyorum ama gitmek isterim tabi ki.

K4: Yok katılmadım.

K5: Yok çocuk var. Her gün gidip gelmem zor olur diye katılmadım.

K6: Meslek kursuna hiç katılmadım daha.

K7: Hiçbir şeye gitmedim kursta, katılmadım.

K8: Hayır eşim izin vermez dışarı çıkmama zaten.

K9: Dikiş-nakiş kursuna katıldım. Zaten benim makinem de vardı Suriye'den beri o işle uğraşıyordum.

K10: Katılmadım.

K11: Hayır herhangi bir kursa katılmadım.

K12: Bilgisayar kursuna gittim ama bıraktım.

K13: Hayır katılmadım.

K14: Bizim akraba dikiş kursuna gitti bana da dedi. Bende başladım ama küçük çocuğum var tamamlayamadım.

K15: Hayır katılmadım.

Soru 12: Herhangi bir kuruluştan yardım alıyor musunuz?

K1: Hayır.

K2: Almıyoruz.

K3: Almıyoruz, hayır.

K4: Hayır hiç almadım. Önceden erzak yardımı yapılıyordu. Şimdi onu da kestiler. Hatta gittim kendilerine de sordum bize neden artık erzak vermiyorsunuz diye artık yok dediler.

K5: Hiçbir şey vermiyorlar.

K6: Hayır almıyor.

K7: Yardım almıyorum.

K8: Kızılay'dan yardım alıyoruz. 8 kişiyiz, kiradayız, eşim yaralı o yüzden verdi.

K9: Oğlum ilk geldiğimizde küçük olduğu için çalışan yoktu o yüzden yardım alıyorduk şimdi kesildi yardım. Neden kesildi diye sorduğumuzda oğlunuz büyüdü 18 yaşını doldurdu artık gerek yok dediler. Şimdi kaymakamlıktan 4 ayda bir biraz para alıyoruz sadece.

K10: Kaymakamlıktan yardım alıyoruz.

K11: Para alıyoruz. Birde yemek dağıtılıyor mesela yemek alıyoruz. Bazı fırınlar ekmek veriyorlar öyle.

K12: Eşim çalışıyor, Kızılay para yardımı yapıyor bir de sürekli yemek çıkartan yerler oluyor oralardan da yemekleri alıyoruz.

K13: Kaymakamlıktan alıyoruz.

K14: Kaymakamlıktan para alıyoruz o kadar.

K15: Yok almıyoruz.

Soru 13: Kuruluş içinde en fazla yararlandığınız faaliyetler nelerdir?

K1: Yani belli bir şey için değil burada çalışıyorum ben zaten.

K2: Bazen sağlık için, bazen yardım almak için geliyoruz buraya.

K3: Ben Türkçe öğrenmek için derneğe geliyorum. Küçük kızım var o da hemen yan bina da anaokuluna gidiyor.

K4: Hastaneye geliyorum.

K5: Hastaneye gidiyorum. Mesela bugün de hastane için geldim. Dişlerimi yaptırıyorum.

K6: Hasta olunca buraya geliyorum ben hep.

K7: Doktora giderim ben sadece.

K8: Hastane için gidiyoruz. Başka şeyler de var biliyorum. Ama eşim izin vermez.

K9: Türkçe öğrenmek için gittim. Dil kursuna bir de dikiş-nakış için.

K10: Dil kursunda yararlandım

K11: Ben sadece Türkçe kursuna gittim hastane için birde.

K12: En çok dil kursu için gittim. Birde meslek kursu için.

K13: Dil kursuna gittim.

K14: Dikiş kursuna katıldım birde hastalandığımda giderim.

K15: Dil için gittim Türkçe öğrenmek için.

Soru 14: Güvenli bir ortam olduğu zaman ülkenize geri döner misiniz?

K1: Esad orada ben dönmek istemem. Esad oradan kalksa bile dönmek istemem korkuyorum.

K2: Evet dönmek isterim. İstemem mi orası vatanım benim. Bırakamam ki. Çok seviyorum. Hemen dönerim.

K3: Alıştım ben buraya dönmek istemem

K4: İstemiyorum. Savaş var ben gitmek istemiyorum.

K5: Şu an istemiyorum. Memnunum çünkü.

K6: Vallahi kızım orada kaldı. Dönme şansım olsa hemen giderim. Hemen döneceğiz zaten kalmayacağız biz.

K7: Savaş bitsin hemen dönmek istiyorum

K8: Vatanım benim orası. Annem, babam orda. Kız kardeşim burada bir tek. Onların yanına gitmeyi tabi isterim. Ama savaş bitince tabii.

K9: İstemiyoruz. Dönmek istemem ben.

K10: Ben istemem burası güzel iyiyiz zaten burada.

K11: Ben dönmek istemem, hayır.

K12: Savaş var orada ben dönmek istemem.

K13: Hayır istemem ben gitmek.

K14: Savaş var bitse de gidemem bilmem çünkü bitti mi tam emin olamam ben.

K15: Ben dönme isterim herkes ister vatanın dönmek ama işte keşke dönebilsek.

Soru 15: Belediyenin yapmış olduğu çalışmalardan memnun musunuz? Belediyeden herhangi bir isteğiniz var mı?

K1: Çok değil evet sinema, tiyatro var ama çok kalabalık oluyor. Bir şeyler var ama sayı çok. Mesela çocuklarımın okuldan sonra spora gitmesini çok isterim

K2: İyi tabi güzel ama Çocuklarım için bir şeyler yapılınsın mesela.

K3: Keşke spor kursu olsa. Onu isterim çok. Aklıma başka bir şey gelmiyor.

K4: Memnunum ben. Yardım yapılınsın isterim tabii. Param yok. Evim çok kötü (fotoğrafları gösteriyor). Zor durumdayım yani.

K5: Evet memnunum. Her şey var mesela Sultanbeyli de ki dernekte. Bir istediğim yok şimdi.

K6: Memnunum çok şükür. İsteklerimde vardı yardım için çok yere gittim ama ne aradılar, ne sordular.

K7: Kimliğim var, yardıma hiç ihtiyacım yok zaten.

K8: İyiyiz burada ama mesela kendim için değil de çocuklarım için spor yeri olsun isterdim.

K9: Bir sıkıntı yok. Ama mesela para verseler biraz yardım isteriz.

K10: Ben memnunum bir sıkıntım yok. Bir isteğim de yok.

K11: Memnunuz bir sıkıntımız yok.

K12: Memnunum ben bir sıkıntım yok burayı da seviyorum, alıştım.

K13: Memnunum bir isteğim yok.

K14: Biraz yardım çok olsa mesela onu isterim para için sıkıntı çekiyorum.

K15: Benim sıkıntım yok iyiyim şükür.

EK 3. Analize İlişkin Temalar, Alt Temalar Ve Kategoriler

Tablo 18: Sosyal Entegrasyon Temasına Ait Kategori ve Tanımlar

Tür	Tema-Alt Tema-Kategori	Tanımlar
Tema	Sosyal Entegrasyon	Sultanbeyli Belediyesinin, Suriyelilere yönelik olarak yapmış olduğu çalışmaların sosyal entegrasyona olan etkisi ile alakalı tema, alt tema ve kategoriler içermektedir.
Alt Tema	İlçe Halkının Suriyelilere Karşı Tutumu	Sultanbeyli Belediyesi'ndeki yerel halkın Suriyelilere karşı tutumu ile alakalı kategorilerin toplamıdır.
Kategori	İlçe Halkının, Suriyeli Halka Karşı İyi Tutumda Bulunması	Suriyeli halkın, yerel halkın kendilerine karşı iyi tutumda bulunduğunu belirten ifadeler toplamıdır.
Kategori	İlçe Halkının, Suriyeli Halka Karşı Kötü Tutumda Bulunması	Suriyeli halkın, yerel halkın kendilerine karşı kötü tutumda bulunduğunu belirten ifadeler toplamıdır.
Alt Tema	Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Çocukların Okula Uyumu	Geçici koruma altındaki Suriye çocukların okula uyum konusunda sorun yaşayıp yaşamadığını gösteren

		kategorilerin toplamıdır.
Kategori	Çocukların Okula Uyum Konusunda Sorun Yaşama Durumu	Geçici Koruma Altındaki Suriyeli çocukların okula uyum konusunda sorun yaşadığını belirten ifadeler toplamıdır.
Kategori	Çocukların Okula Uyum Konusunda Sorun Yaşamama Durumu	Geçici Koruma Altındaki Suriyeli çocukların okula uyum konusunda sorun yaşamadığını belirten ifadeler toplamıdır.
Alt Tema	Eğitim Masraflarının karşılanması	Okul çağındaki çocuğun eğitim masraflarının nasıl karşılandığını gösteren kategorilerin toplamıdır.
Kategori	Kendi Çalışanlar	Okul çağında ki çocukların eğitim masraflarının katılımcıların kendi çalışmalarıyla karşılandığını gösteren ifadelerdir.
Kategori	Eşi Çalışanlar	Okul çağında ki çocukların eğitim masraflarının katılımcıların eşi tarafından karşılandığını gösteren ifadelerdir.

Kategori	Çocuğu Çalışanlar	Okul çağında ki çocukların eğitim masraflarının katılımcıların okumayan diğer çocuklar tarafından karşılandığını gösteren ifadelerdir.
Kategori	Yardım Alanlar	Okul çağında ki çocukların eğitim masraflarının Katılımcıların aldıkları yardımlar ile gösteren ifadelerdir.
Alt Tema	Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Çocuk Sağlığı İçin Tercih Ettikleri Kurumlar	Suriyelilerin çocuklarının sağlığı için hangi kurumları tercih ettiğini gösteren kategorilerin toplamıdır.
Kategori	Devlet Hastanesi	Geçici koruma altındaki Suriyelilerin, çocuklarının sağlığı için devlet hastanesini tercih ettiğini gösteren ifadelerdir.
Kategori	Sağlık Ocağı	Geçici koruma altındaki Suriyelilerin, çocuklarının sağlığı için sağlık ocağını tercih ettiğini gösteren ifadelerdir.

Kategori	Dernek Sağlık Birimi	Geçici koruma altındaki Suriyelilerin, çocuklarının sağlığı için dernek sağlık birimi tercih ettiğini gösteren ifadelerdir.
Alt Tema	İlçeye Uyum Sağlamada En Zorluk Çekilen Konu	Suriyelilerin, ilçeye alışma konusunda en zorluk çektiği konuları ifade eden kategorilerin toplamıdır.
Kategori	Komşuluk İlişkisi	Geçici koruma altındaki Suriyelilerin, ilçeye alışmakta en zorluk çektiği konunun komşuluk ilişkisi olduğunu gösteren ifadelerin toplamıdır
Kategori	Dil	Geçici koruma altındaki Suriyelilerin, ilçeye alışmakta en zorluk çektiği konunun dil olduğunu gösteren ifadelerin toplamıdır.
Kategori	Geçim	Geçici koruma altındaki Suriyelilerin, ilçeye alışmakta en zorluk çektiği konunun geçim olduğunu gösteren ifadelerin toplamıdır.

Kategori	Bir Zorlukla Karşılaşmaması	Geçici koruma altındaki Suriyelilerin, ilçeye alışmakta herhangi bir zorlukla karşılaşmadığını gösteren ifadelerin toplamıdır.
Alt Tema	Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Kendilerine Yönelik Yapılan Etkinliklere Katılıp Katılmama Durumu	Suriyelilerin, ilçe belediyesinin entegrasyon amacıyla yaptığı etkinliklere katılıp katılmadığını gösteren kategorilerin toplamıdır.
Kategori	Belediye Etkinliklerine Katılma Durumu	Geçici koruma altındaki Suriyelilerin, kendileri için entegrasyon amaçlı yapılan etkinliklere katıldığını gösteren ifadelerin toplamıdır.
Kategori	Belediye Etkinliklerine Katılmama Durumu	Geçici koruma altındaki Suriyelilerin, kendileri için entegrasyon amaçlı yapılan etkinliklere katılmadığını gösteren ifadelerin toplamıdır.

Tablo 19: Yapısal Entegrasyon Temasına Ait Kategori ve Tanımlar

Tür	Tema-Alt Tema-Kategori	Tanımlar
Tema	Yapısal Entegrasyon	Sultanbeyli Belediyesinin, Suriyelilere yönelik olarak yapmış olduğu çalışmaların yapısal entegrasyona olan etkisi ile alakalı tema, alt tema ve kategoriler içermektedir.
Alt Tema	Suriye'deki İş Tecrübesi	Mülakata katılan kişilerin Suriye'de yaşadıkları dönemde herhangi bir iş tecrübesi olup olmadığını belirten kategoriler toplamıdır
Kategori	Suriye'de İş Tecrübesinin Olması	Kişilerin Suriye'de yaşadıkları dönemde iş tecrübesinin olduğunu belirten ifadelerdir.
Kategori	Suriye'de İş Tecrübesinin Olmaması	Kişilerin Suriye'de yaşadıkları dönemde iş tecrübesinin olmadığını belirten ifadelerdir.
Alt Tema	Gelir Sağlama Durumu	Mülakata katılan kişilerin gelirlerinin kimler tarafından sağlandığını

		gösteren kategoriler toplamıdır.
Kategori	Kendi Çalışanlar	Mülakata katılan kişilerin gelirlerini kendi çalışmalarıyla elde ettiğini belirten ifadelerdir.
Kategori	Eşi Çalışanlar	Mülakata katılan kişilerin gelirlerini kendi çalışmalarıyla elde ettiğini belirten ifadelerdir.
Kategori	Çocuğu Çalışanlar	Mülakata katılan kişilerin gelirlerini çocuklarının çalışmalarıyla elde ettiğini belirten ifadelerdir.
Kategori	Yardım Alanlar	Mülakata katılan kişilerin gelirlerini yardım alarak elde ettiğini belirten ifadelerdir.
Alt Tema	Aile Yapısında Kadının Çalışması	Mülakata katılan kişilerin, aile yapılarına göre kadının çalışmasına olan bakış açılarını gösteren kategoriler toplamıdır.

Kategori	Kadının Çalışmasına İzin Verilmesi	Kişilerin aile yapısında kadının çalışması durumuna izin verildiğini gösteren ifadelerdir.
Kategori	Kadının Çalışmasına İzin Verilmemesi	Kişilerin aile yapısında kadının çalışması durumuna izin verilmediğini gösteren ifadelerdir.
Alt Tema	Ailelerde Çalışan Çocuk	Mülakata katılan kişilerin, ailesi içinde çalışan çocuk olup olmadığını gösteren kategoriler toplamıdır.
Kategori	Ailede Çalışan Çocuk Olması	Kişilerin ailesinde çalışan çocuğun olduğunu gösteren ifadelerdir.
Kategori	Ailede Çalışan Çocuk Olmaması	Kişilerin ailesinde çalışan çocuğun olmadığını gösteren ifadelerdir.
Alt Tema	Meslek Edindirme Kursuna Gitme	Mülakata katılan kişilerin, belediye de bulunan meslek edindirme kursuna gidip gitmediklerini gösteren kategoriler toplamıdır.

Kategori	Dikiş-Nakış Kursu	Kişilerin meslek edindirme kurslarından biri olan dikiş-nakış kursuna katıldıklarını gösteren ifadelerdir.
Kategori	Bilgisayar Kursu	Kişilerin meslek edindirme kurslarından biri olan bilgisayar kursuna katıldıklarını gösteren ifadelerdir.
Kategori	Herhangi Bir Kursu Katılmama	Kişilerin meslek edindirme kurslarından herhangi birine katılmadıklarını gösteren ifadelerdir
Alt Tema	Yardım Alma Durumu	Mülakata katılan kişilerin herhangi bir kurumdan yardım alıp almadıklarını gösteren kategoriler toplamıdır.
Kategori	Kızılay	Kişilerin Kızılay'dan yardım aldığını gösteren ifadelerdir.
Kategori	Kaymakamlık	Kişilerin Kaymakamlıktan yardım aldığını gösteren ifadelerdir.

Kategori	Yemek Yardımı	Kişilerin belediyece yapılan yemek yardımını aldıklarını gösteren ifadelerdir
Kategori	Herhangi Bir Yardım Almama Durumu	Kişilerin herhangi bir kurumdan yardım almadıklarını gösteren ifadelerdir.

Tablo 20: Kültürel Entegrasyon Temasına Ait Kategori ve Tanımlar

Tür	Tema-Alt Tema-Kategori	Tanımlar
Tema	Kültürel Entegrasyon	Sultanbeyli Belediyesinin, Suriyelilere yönelik olarak yapmış olduğu çalışmaların kültürel entegrasyona olan etkisi ile alakalı tema, alt tema ve kategoriler içermektedir.
Alt Tema	Mülteciler Derneği'nde En Fazla Yararlanılan Faaliyet	Mülakata katılan kişilerin Sultanbeyli belediyesinde bulunan Mülteciler Derneği'nde en fazla hangi faaliyetten yararlandıklarını gösteren kategoriler toplamıdır.
Kategori	Dil	Kişilerin en çok dernekte yer alan dil kurslarından yararlandıklarını gösteren ifadelerdir.
Kategori	Sağlık	Kişilerin en çok dernekte yer alan sağlık biriminden yararlandıklarını gösteren ifadelerdir.

Kategori	Meslek Edindirme	Kişilerin en çok dernekte yer alan meslek edindirme kurslarından yararlandıklarını gösteren ifadelerdir.
Alt Tema	Belediyeden Talep Edilen Hizmetler	Mülakata katılan kişilerin belediyenin yapmış olduğu çalışmalar dışında herhangi bir talepleri olup olmadığını gösteren kategoriler toplamıdır.
Kategori	Çocuklar İçin Faaliyet	Kişilerin yapılan çalışmalar dışında çocuklarının katılımına uygun faaliyetler istediklerini gösteren ifadelerdir
Kategori	Maddi Yardım	Kişilerin yapılan çalışmalar dışında maddi yardım istediklerini gösteren ifadelerdir.
Kategori	Herhangi Bir Talepte Bulunmama	Kişilerin yapılan çalışmalar dışında herhangi bir talepte bulunmadıklarını gösteren ifadelerdir.

Alt Tema	Suriye'ye Geri Dönme Durumu	Mülakata katılan kişilerin savaş bitmesi durumunda ülkelerine geri dönmeyi isteyip istemediklerini belirten kategoriler toplamıdır
Kategori	Suriye'ye Geri Dönmeyi İstemek	Kişilerin uygun koşullar olduğu takdirde ülkelerine dönme isteği içinde olduklarını gösteren ifadelerdir.
Kategori	Suriye'ye Geri Dönmeyi İstememek	Kişilerin uygun koşullar olsa ülkelerine dönmek istemediklerini gösteren ifadelerdir.

EK 4. Sultanbeyli İlçesinde Bulunan Suriyelilerin Yaşamlarına Dair Fotoğraflar

Resim 1: İlçe Halkı Tarafından 'Halep Caddesi' Olarak Adlandırılan Ziya Ülhak Caddesinden Bir Görünüm

Resim 2: Suriyelilere Ait Dükkanların Yoğun Olduğu Bir Cadde

Resim 3: İlçede Yaşayan Suriyeliler, Suriyeli Esnaflardan Alışveriş Yapmayı Tercih Etmekte

ÖZGEÇMİŞ

Fatma Bulut Şimşek 21.10.1993 tarihinde İstanbul'da doğdu. 30 Ağustos Kız Teknik ve Meslek Lisesi'ni 2011 yılında bitirdi. 2012 yılında Sakarya Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümüne başladı ve 2016 yılında bölüm birincisi olarak mezun oldu. Aynı yıl Sakarya Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Sosyal Siyaset bilim dalında yüksek lisans eğitimine başladı. Hâlen aynı bölümde eğitim hayatına devam etmektedir.